

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra biblických věd

Vladimíra Peňázová

Zázraky uzdravení v Markově evangeliu

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Dr. Petr Mareček, Th.D.

Obor: Křesťanská výchova

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem při tom jen uvedenou literaturu.

V Olomouci dne 18. března 2011

Vladimíra Peňázová

Děkuji Doc. Dr. Petru Marečkovi, Th.D., za odborné a trpělivé vedení práce.

Obsah

1. Úvod.....	6
1.1 Předmět práce	6
1.2 Přehled bádání.....	6
1.3 Metoda a struktura práce.....	7
2. Markovo evangelium.....	9
2.1 Okolnosti vzniku	9
2.2 Literární a teologický charakter	10
2.3 Synoptická otázka.....	11
3. Zázraky uzdravení v biblické tradici.....	12
4. Ježíšovy zázraky uzdravení v Markově evangeliu.....	15
4.1 Uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28).....	15
4.1.1 Kontext a struktura textu.....	15
4.1.2 Synoptické srovnání.....	16
4.1.3 Výklad textu.....	18
4.1.4 Shrnutí.....	20
4.2 Uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,29-31).....	20
4.2.1 Kontext a struktura textu	20
4.2.2 Synoptické srovnání	21
4.2.3 Výklad textu.....	22
4.2.4 Shrnutí.....	23
4.3 Uzdravení malomocného (Mk 1,40-45).....	24
4.3.1 Kontext a struktura textu	24
4.3.2 Synoptické srovnání	25
4.3.3 Výklad textu.....	26
4.3.4 Shrnutí.....	28
4.4 Uzdravení ochrnlého (Mk 2,1-12).....	29
4.4.1 Kontext a struktura textu	30
4.4.2 Synoptické srovnání	30
4.4.3 Výklad textu.....	32
4.4.4 Shrnutí.....	34
4.5 Uzdravení člověka s ochrnlou rukou (Mk 3,1-6).....	35
4.5.1 Kontext a struktura textu.....	35
4.5.2 Synoptické srovnání	36
4.5.3 Výklad textu.....	37
4.5.4 Shrnutí.....	39
4.6 Uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mk 5,1-20).....	39
4.6.1 Kontext a struktura textu.....	40
4.6.2 Synoptické srovnání	41
4.6.3 Výklad textu	43
4.6.4 Shrnutí	45
4.7 Uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5,25-34).....	45
4.7.1 Kontext a struktura textu.....	46
4.7.2 Synoptické srovnání.....	46
4.7.3 Výklad textu.....	48
4.7.4 Shrnutí.....	49
4.8 Uzdravení dcery Syroféničanky (Mk 7,24-30).....	50
4.8.1 Kontext a struktura textu	50
4.8.2 Synoptické srovnání.....	50

4.8.3 Výklad textu.....	52
4.8.4 Shrnutí.....	53
4.9 Uzdravení hluchoněmého (Mk 7,31-37).....	53
4.9.1 Kontext a struktura textu.....	54
4.9.2 Výklad textu.....	54
4.9.3 Shrnutí.....	55
4.10 Uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22-26).....	56
4.10.1 Kontext a struktura textu.....	56
4.10.2 Výklad textu.....	56
4.10.3 Shrnutí.....	57
4.11 Uzdravení posedlého chlapce (Mk 9,14-29).....	58
4.11.1 Kontext a struktura textu.....	58
4.11.2 Synoptické srovnání	59
4.11.3 Výklad textu.....	61
4.11.4 Shrnutí.....	63
4.12 Uzdravení slepého Bartimea (Mk 10,46-52).....	64
4.12.1 Kontext a struktura textu.....	64
4.12.2 Synoptické srovnání.....	64
4.12.3 Výklad textu.....	67
4.12.4 Shrnutí.....	68
4.13 Zprávy o uzdravení nemocných (Mk 1,32-34; 6,53-56).....	69
4.13.1 Kontext a struktura textu.....	69
4.13.2 Synoptické srovnání.....	70
4.13.3 Výklad textu.....	71
4.13.4 Shrnutí.....	72
5. Závěr - shrnutí výsledků bádání.....	74
Anotace	77
Seznam literatury.....	78
Seznam zkratk	81
Příloha.....	82

1. Úvod

1.1 Předmět práce

Pro svoji diplomovou práci jsem si zvolila téma „zázraky uzdravení v Markově evangeliu“. Volba daného tématu vyplývá z mého osobního zájmu. Každý člověk se ve svém životě mnohokrát setkává s nemocí a přeje si uzdravení. A mnohdy jsou nemoci nás nebo našich blízkých natolik závažné, že si přejeme, aby se stal zázrak.

Nemoc a uzdravení můžeme zkoumat z různých hledisek. Žijeme v době, kdy moderní medicína dokáže vyléčit mnohé nemoci, na které lidé dříve umírali. Na druhou stranu dnešní způsob života s sebou přináší nemoci, které naši předkové neznali. Pro člověka je důležité nejen zdravý tělesný a duševní, ale také duchovní život, život s Bohem. O vztahu Boha a člověka hovoří Písmo svaté. Při pozorném čtení zde můžeme nalézt odpověď na to, jaký Bůh vlastně je a co je Boží vůle.

Cílem naší práce je výklad jednotlivých zázraků uzdravení v Markově evangeliu.

1.2 Přehled bádání

Existuje celá řada odborných publikací zkoumajících Nový zákon a také Markovo evangelium z nejrůznějších zorných úhlů. Nesetkali jsme však se studií, která by se zabývala výslovně tématem naší práce „zázraky uzdravení v Markově evangeliu“. Je třeba zmínit knihu, kterou napsal významný německý teolog profesor Karl Kertelge, *Die Wunder Jesu in Markusevangelium*.¹ V této studii profesor Kertelge podrobně rozebírá všechny Ježíšovy zázraky v Markově evangeliu z hlediska kritiky redakce, která se pokouší stanovit, čím přispěl ke konečné podobě textu evangelista a jakým způsobem zpracoval celkovou výpověď textu.

Základním pramenem pro naši práci bude *Nový zákon*² a zejména *Markovo evangelium*. Markovo evangelium jsme si vybrali ze dvou důvodů – je obecně pokládáno za nejstarší ze všech čtyřech kanonických evangelií a navíc Marek popisuje Ježíšovy zázraky nejpodrobněji. Ježíšovy zázraky v Markově evangeliu porovnáme s paralelními texty v ostatních synoptických evangeliích, kterými jsou Matoušovo a Lukášovo evangelium. K výkladu jednotlivých perikop využijeme komentáře v českém a německém jazyce. V českém jazyce budeme používat zejména následující komentáře: J. R. Donahue -

¹ K. KERTELGE, *Die Wunder Jesu in Markusevangelium: Eine redaktionsgeschichtliche Untersuchung*, München: Kösel-Verlag, 1970.

² *Nový Zákon*, Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

D. J. Harrington, *Evangelium podle Marka*,³ M. Limbeck, *Evangelium sv. Marka*⁴ a S. Fausti, *Nad evangeliem podle Marka*.⁵ V německém jazyce budeme čerpat nejvíce z komentářů, jejichž autory jsou J. Gnilka,⁶ K. Kertelge,⁷ R. Pesch,⁸ R. Schnackenburg.⁹

1.3 Metoda a struktura práce

V této práci postupně vyložíme všechny úryvky Markova evangelia, týkající se jednotlivých zázraků uzdravení. Práci jsme rozčlenili do pěti kapitol.

První kapitola poskytuje odůvodnění výběru daného tématu a určení cíle práce. Seznamuje nás s literaturou, kterou pro naši práci využijeme a stanoví metodu a strukturu práce. Druhá kapitola nabídne základní informace o Markově evangeliu, okolnostech jeho vzniku, o autorovi, adresátovi, místě a době sepsání. Také rozebereme literární a teologický charakter Markova evangelia. Krátce se dotkneme synoptické otázky. Ve třetí kapitole popíšeme jednotlivé pojmy vztahující se k danému tématu. Vysvětlíme si pojem zázrak, zdraví, nemoc a jejich chápání v biblické tradici.

Ve čtvrté kapitole se budeme zabývat samotnými zázraky uzdravení v Markově evangeliu. Na začátku čtvrté kapitoly nejdříve krátce pojednáme obecně o Ježíšových zázracích v Markově evangeliu a synoptických evangeliích. Jednotlivým zázrakům uzdravení se budeme věnovat v podkapitolách čtvrté kapitoly. Budeme postupovat následujícím způsobem. Pro větší přehlednost rozdělíme každou podkapitulu na čtyři části. V úvodu podkapitoly budeme citovat samotný úryvek z liturgického překladu Nového zákona.¹⁰ V první části podkapitoly popíšeme kontext, do kterého je daný text zasazen, a jeho strukturu. V druhé části podkapitoly se pokusíme o synoptické srovnání. Perikopy ze synoptických evangelií zpracujeme do přehledné tabulky, která nám pomůže v jejich porovnání. V Písmu sv. je pořadí synoptických evangelií Matouš, Marek a Lukáš. Pro naši práci však zvolíme pořadí jednotlivých textů v tabulce Marek, Matouš a Lukáš. Důvodem je soustředění pozornosti na zázraky uzdravení v Markově evangeliu, které jsou hlavním

³ J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

⁴ M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

⁵ S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, Praha: Paulínky, 2007.

⁶ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, EKK II/1, Zürich: Benziger – Neukirchen: Neukirchener, 1994; J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, II, EKK II/1, Zürich: Benziger – Neukirchener: Neukirchener, 1989³.

⁷ K. KERTELGE, *Markusevangelium*, NEBNT 2, Würzburg: Echter, 1994.

⁸ R. PESCH, *Markusevangelium*, I, HThK II/1, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1989; R. PESCH, *Markusevangelium*, II, HThK II/1, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1991.

⁹ R. SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Markus* I, GSL.NT 2/1, Leipzig: St. Benno-Verlag, 1966; R. SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Markus* II, GSL.NT 2/2, Leipzig: St. Benno-Verlag, 1970.

¹⁰ *Nový Zákon*, Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

tématem naší práce. Popíšeme, v čem se jednotlivé úryvky shodují a v čem se liší. Současně poukážeme na specifické rysy znění Markova evangelia. Ve třetí části podkapitoly se budeme zabývat samotným výkladem textu Markova evangelia. V poslední čtvrté části podkapitoly shrneme naše poznatky a formulujeme poselství úryvku.

V páté, závěrečné kapitole, která bude mít shrnující charakter, vyhodnotíme výsledky našeho bádání.

2. Markovo evangelium

2.1 Okolnosti vzniku

Autor Markova evangelia není známý. Jméno Marek (Marcus) bylo v období vzniku evangelia dost časté. O Markovi se zmiňuje ve svém spisu *Pět knih pojednání o logiích Páně* biskup Papiáš z Hierapole. Tento spis vznikl kolem roku 130 a Papiáš v něm označuje Marka za Petrova tlumočníka, který pečlivě zapsal slova i činy Páně. V NZ můžeme najít zmínky o Janu, zvaném Marek (Sk 12,12.25). V listu sv. apoštola Pavla se dozvídáme o tom, že Marek byl bratranec Barnabáše (Kol, 4,10). Ve Skutcích apoštolů je zpráva o účasti Marka na první misijní cestě s Barnabášem a Pavlem (Sk 13,5) i o jeho sporu s Pavlem (Sk 13,13; 15,37.39). Později zřejmě došlo k usmíření Pavla s Markem (Flm 24; 2 Tim 4,11). V prvním listu svatého apoštola Petra je Marek označený za syna (1 Petr 5,13). V NZ však nenacházíme informace o tom, že by byl Marek Petrovým tlumočníkem. Badatelé se v názorech na autora Markova evangelia rozcházejí. Z textu Markova evangelia vyplývá, že autorovým mateřským jazykem byla řečtina. Zřejmě se jednalo o autora židovského původu. Autor evangelia odkazuje na Starý zákon, zabývá se také židovskou problematikou, v evangeliu můžeme najít semitské rysy jazyka.¹¹

Podle tradice bylo Markovo evangelium napsáno v Římě. Pro tuto skutečnost hovoří časté používání latinismů (Mk 4,21; 5,9.15; 6.27), římské počítání nočních hlídek (Mk 6,48; 13,35), použití římského systému peněz (Mk 12,42). Někteří badatelé však navrhují i jiná místa napsání evangelia: Antiochii (H. Köster), Sýrii (W. G. Kümmel), Galileu (W. Marxen), Dekapolis (S. Schultz), Malou Asii (U. Schnelle).¹²

Markovo evangelium bylo pravděpodobně napsáno kolem roku 70 po Kr. Badatelé při určení tohoto data vycházejí ze třinácté kapitoly Markova evangelia, ve které se hovoří o zničení chrámu v Jeruzalémě (Mk 13,2.14). Můžeme zde najít také narážku na židovskou válku, která se udála v letech 66-70 po Kr. (Mk 13,7).¹³

Adresátem Markova evangelia byli pohanokřesťané. Svědčí o tom vysvětlování židovských zvyků a překládání semitských výrazů. Ježíšovo působení zahrnuje i pohany. Například uzdravení dcery Syrofěničanky (Mk 7,24-30). Otázky týkající se pravé čistoty v

¹¹ Srov. L. TICHÝ, *Úvod do Nového zákona*, str. 77-80. Srov. také P. MAREČEK, *Úvod do Nového zákona*, str. 22.

¹² Srov. P. MAREČEK, *Úvod do Nového zákona*, str. 23. O problematice autorství Markova evangelia a místa jeho vzniku přehledně informuje L. TICHÝ, „Verfasser und Entstehungsort des Markusevangeliums“ in *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, ročník 7, číslo 1 (2006) Univerzita Palackého Olomouc, str. 129-140. Viz též L. TICHÝ, „Co lze říci o autorovi Markova evangelia“ *Studia theologica*, ročník 5, číslo 3 [37] 2003, str. 1-8.

¹³ Srov. L. TICHÝ, *Úvod do Nového zákona*, str. 82.

sedmé kapitole poukazují i na přítomnost židokřesťanů v církevní obci.¹⁴

2.2 Literární a teologický charakter

Slovo evangelium původně znamenalo odměnu za dobrou zprávu. Tento pojem se objevuje již v Homérově Odysseji (8. stol. př. Kr.). Ve SZ je slovo evangelium používáno ve stejném významu. V NZ označuje evangelium radostné poselství o Ježíši Kristu. Markovo evangelium začíná slovy: „*Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího*“¹⁵ (Mk 1,1). Ježíš Kristus je současně hlásaný i hlásající (Mk 1,14). Můžeme říci, že Marek je zakladatelem literárního druhu evangelia. Tento literární druh má teologický charakter, jeho charakteristickým rysem je propojení výpravného textu s kerygmatickou řečí.¹⁶

Markovo evangelium je napsáno prostým jazykem. Vyprávění je živé. Jeho živost podtrhuje užívání historického přezentiu (151krát). V evangeliu najdeme množství aramejských výrazů (Mk 3,17; 5,41; 7,34; 14,3; 15,34). Velmi často se opakují příslovce „hned“ (42krát) a „opět“ (28krát). Stereotypně se opakuje i příslovečné určení místa jako „v domě“, „na cestě“, „v synagoze“, „na odlehlém místě“. Typické je synonymní zdvojené použití větných členů, jako např. „když nastal večer a zapadlo slunce“ (Mk 1,32) nebo „brzy ráno, ještě za tmy“ (Mk 1,35).¹⁷

Teologickým poselstvím Markova evangelia je zvěstování Ježíše Krista jako Mesiáše a Syna Božího. Setkáváme se zde s různými christologickými tituly: Svatý Boží (Mk 1,24), Syn Davidův (Mk 10,47; 12,35-37), Král Izraele (Mk 15,2.32), Syn člověka (Mk 2,10.28; 9,9; 14,62), Mesiáš-Kristus (Mk 1,1; 8,29; 9,41; 14,61). Označení Syn Boží má největší význam, objevuje se na důležitých místech evangelia (Mk 1,1.11; 9,7; 15,39). Marek popisuje především Ježíšovy skutky a zázraky, hovoří však také o Ježíšových kázáních (Mk 2,1-3,6; 4; 11,27-12,37). Výrazným motivem je tzv. „mesiášské tajemství“. Ježíš na mnoha místech evangelia zakazuje šířit zprávu o jeho činech a totožnosti (Mk 1,34; 1,44; 3,12; 5,43; 7,36; 8,30; 9,9). Tajemství je spojeno s teologií kříže (Mk 9,9). Ježíš třikrát předpovídá svoje utrpení (Mk 8,31; 9,31; 10,32-34) a vyzývá k následování v utrpení (Mk 8,34-9,1).¹⁸

¹⁴ Srov. P. MAREČEK, *Úvod do Nového zákona*, str. 23.

¹⁵ *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona, Nový zákon*, str. 41.

¹⁶ Srov. P. MAREČEK, *Úvod do Nového zákona*, str. 14-15. Srov. také P. POKORNÝ, *Literární a teologický úvod do Nového zákona*, Praha: Vyšehrad, 1993, str. 91-92.

¹⁷ Srov. L. TICHÝ, *Úvod do Nového zákona*, str. 75-76.

¹⁸ Srov. L. TICHÝ, *Úvod do Nového zákona*, str. 76. Srov. také P. MAREČEK, *Úvod do Nového zákona*, str. 29.

2.3 Synoptická otázka

Markovo evangelium patří mezi synoptická evangelia. Matoušovo, Markovo a Lukášovo evangelium jsou si velmi podobná, proto je nazýváme synoptickými. Tato evangelia se podobají obsahem, strukturálním uspořádáním (sledem jednotlivých perikop) a také formulacemi. Tato skutečnost vynikne zvláště při srovnání s Janovým evangeliem. Synoptická evangelia se však neshodují ve všem. Existují mezi nimi také rozdíly.¹⁹

Otázkou literární závislosti synoptických evangelií se zabýval poprvé Augustin (354-430). Vědecké zkoumání synoptické otázky se začalo více rozvíjet v druhé polovině 18. století. Vzniklo několik hypotéz, např. hypotéza praevangelia, hypotéza diegesis, hypotéza tradic. Filolog K. Lachmann (1793-1851) předložil tezi, že Markovo evangelium je nejstarší. Dnes je nejrozšířenější teorie dvou pramenů. Jejím zakladatelem je Ch. H. Weisse (1801-1866). Podle této teorie vzniklo Markovo evangelium jako první a sloužilo Matoušovi a Lukášovi jako literární předloha a zdroj informací. Kromě toho používali Matouš a Lukáš ještě další zdroj informací, tzv. *Logienquelle* – *pramen logií (Q)*, obsahující Ježíšovy výroky a řeči. Problémem zůstává, že tento pramen se nám nedochoval a můžeme jej zrekonstruovat pouze z evangelií.²⁰

V naší práci budeme vycházet z tzv. *teorie dvou pramenů*, která se zdá být nejschůdnější a podle které evangelisté Matouš a Lukáš při sepisování svých evangelií měli k dispozici dvě předlohy: Markovo evangelium a pramen logií Q.²¹

---

¹⁹ Srov. L. TICHÝ, *Úvod do Nového zákona*, str. 65.

²⁰ Srov. P. MAREČEK, *Úvod do Nového zákona*, str. 19.

²¹ Podrobnější informace týkající se synoptické otázky nalezneme v knize: L. TICHÝ, *Úvod do Nového zákona*, str. 65-73.

3. Zázraky uzdravení v biblické tradici

Zázrak je označením události, kterou nelze vysvětlit přirozenými prostředky a která je v řadě náboženství chápána jako přímý projev božstva.²² Základním předpokladem zázraku je víra v Boha. Bůh povolává člověka do společenství svého života. Z dogmatického hlediska má zázrak souvislost s dějinami spásy. Zázrak slouží především jako vnější znamení, které dosvědčuje působení proroků a Ježíše Krista zamýšlené Bohem. Současně má i eschatologický charakter – vzkříšení Ježíše Krista je viditelným znamením konečného osudu člověka povoláného do společenství s Bohem.²³

SZ používá rozličné výrazy v souvislosti se zázraky. Setkáváme se v něm s hebrejskými výrazy *moker* „nešťastný osud, neštěstí“ (Job 31,3), *mófet* „div, zázrak (důraz na podivuhodnost a zázračnost)“ a *ót* „div, zázrak (s vyzdvižením smyslu a významu jevů)“, *pélé* „něco, co vzbuzuje úžas, podiv, uleknutí“. V NZ se setkáváme s výrazy *dynameis* „mocné činy“, *sémeion* „znamení“ a *teras* „zázrak“. Český termín zázrak označuje to, co nemůže být vysvětleno samozřejmými příčinami, jež leží před zrakem. Slovo zázrak může také souviset se slovesem zazřítí (ve smyslu vidění) a slovem zřec (vidoucí, kněz, který přináší oběti).²⁴

„Podle Písma je zázrakem vše, co nějak odkazuje na Boha, ukazuje k němu a dává okoušet jeho bezprostřední blízkost, takže nese na sobě rys nápadnosti, mimořádnosti, neočekávanosti a naléhavosti.“²⁵ Věda se snaží vše pochopit z hlediska příčinnosti (kausalit) a účelnosti (finality). Bůh zasahuje spasitelným způsobem do běhu událostí, aniž porušuje zákony, které sám dal. Křesťan věří, že přírodní zákony pocházejí od Boha a jsou pouze prostředkem k uskutečnění Božích plánů. Zázračné síly používá Bůh pouze pro účely a potřeby Božího království, kde jde o potření moci zla. Největším zázrakem ve Starém zákoně je vyvedení z Egypta a přechod přes Rudé moře, v Novém zákoně vzkříšení Ježíše Krista.²⁶

Pisatelé evangelií a apoštolové užíli k řeči o zázraku tří různých výrazů: zázrak (mocný čin), znamení (ohlašující Boží přítomnost nebo budoucí události) a div (přesahuje všední události). Zázrak, znamení a div jsou vždy výsledkem Božího zásahu. Jejich nadpřirozená povaha je právě v Božském původu. Bůh nebo Ježíš Kristus zázrakem přemáhají netečnost a nepřátelství lidí, aby se jim zjevíli a ukázali jim svou moc a lásku.²⁷

²² Srov. *Ottova všeobecná encyklopedie*, str. 635.

²³ Srov. K. RAHNER – H. K. VORGRIMLER, *Teologický slovník*, str. 473-474.

²⁴ Viz dále A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 1291-1292 a str. 1312-1316.

²⁵ A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 1291.

²⁶ Srov. A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 1291.

²⁷ Srov. J.-J. VON ALLMEN, *Biblický slovník*, str. 328-329.

Zdraví je stav charakterizovaný nepřítomností nemoci nebo vady, ale také úplnou duševní a sociální pohodou.²⁸ Nemoc je jedním z případů, které člověku berou jeho disponovatelnost sebou samým. Je to konkrétní projev lidské stvořenosti, hříšnosti, naléhavá připomínka smrti. Učení víry uvádí nemoc do vztahu k Bohu a ke spáse člověka.²⁹

Nemoc = bezmoc, slabost, nedostatek. Ve starověku byla nemoc všeobecně považována za Boží trest, výrazy označující hřích současně označovaly nemoc. Platon pokládá nemoc za obraz mravního provinění. Ve SZ je nemoc vnímaná jako důsledek hříchu a z něho vyplývajícího Božího trestu. Odpuštění hříchů a uzdravení ze smrtelné nemoci spolu těsně souvisí. Židé chápali jako příčinu nemoci hřích, ale také považovali nemoc za prostředek mimořádné Boží blízkosti. Zvláštní pozornost zaslouží Iz 53 svým učením o zástupném nesení nemoci. Ježíš prolomil židovský názor o mechanické souvislosti hříchu a nemoci. Utrpení a smrt Ježíše Krista jsou nesením našich nemocí (hříchů). Pavel poukazuje na rozdíl mezi tělem tělesným a tělem duchovním. Tělo tělesné je ne-mocné (Mt 26,41) = slabé, duchovní mocné (1 Kor 15,43-44).³⁰

Písmo sv. neuvažuje o nemoci a uzdravení z hlediska lékařského, ale z hlediska vztahu mezi člověkem a Bohem. Nemoci, neduhy, různá postižení jsou obvyklým údělem hříšného člověka. I když je nemoc přičítána působení zlého (Job 1,5-6; Lk 13,16), je vždy jejím podnětem Boží vůle. Nemoc je znamením odsouzení, uzdravení je znamením milosti a požehnání. Boží vůlí je, aby se hříšník obrátil a byl živ (Iz 18,23). Co je prorokováno ve SZ, je splněno v NZ. Ježíš Kristus uzdravuje, aby skutečně potvrdil, že je ten, který přichází naplnit slovo (Iz 53,4-5; Mt 8,17). Uzdravení je viditelné znamení moci, kterou Ježíš Kristus má (Lk 4,23). Rozhodujícím znamením je však znamení kříže a vzkříšení, Ježíš Kristus uzdravuje tím, že bere nemoci na sebe.³¹

Nejstarší stopy lékařské vědy vedou do Egypta, již v roce 300 př. Kr. existovala v Alexandrii lékařská škola. Lékařství bylo často výhradním zaměstnáním kněží. Nemoc člověka kulticky znečišťovala a vyléčení bylo svědectvím Božího odpuštění. Písmo sv. mluví o různých nemocech smrtelných, velmi těžkých, nezhojitelných, různých ranách, prašivosti, vředech, zimnici, zápalu, nežitěch, úplavici. V Písmu sv. se uvádějí i různé způsoby léčení nemocí, např. umývání, dieta, mazání, náplast z fiků, ocet, víno, med, koření, listí. Jsou zde zmiňovány také lékařské nástroje a lékařské předpisy.³²

²⁸ Srov. *Ottova všeobecná encyklopedie*, str. 635.

²⁹ Srov. K. RAHNER – H. K. VORGRIMLER, *Teologický slovník*, str. 248.

³⁰ Srov. A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 489-490.

³¹ Srov. J.-J. VON ALLMEN, *Biblický slovník*, str. 163-165.

³² Srov. A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 372.

Ve SZ se setkáváme se zázraky uzdravení spíše ojediněle, např. uzdravení Aramejce Naamána (2 Král 5,1-19), uzdravení Chizkijáše (2 Král 20,1-11; Iz 38,1-22), uzdravení Sary (Tób 8,1-9). Také se zde hovoří o zázraku vzkříšení – Eliáš křísí syna vdovy (1 Kr 17, 17-24) nebo Elizeus křísí syna Šúnemanky (2 Král 4,8-37).

V NZ je mnohem více zázraků uzdravení, zejména v evangeliích a Skutcích apoštolů. Naše pozornost se bude soustředit na zázraky uzdravení v Markově evangeliu.

4. Ježíšovy zázraky uzdravení v Markově evangeliu

Evangelia se zmiňují o nejméně 34 specifických zázracích (kromě paralelních textů), které Ježíš vykonal během svého pozemského působení. Kromě toho existuje 15 textů (opět vyjma paralel), které vypráví nebo se zmiňují o Ježíšově zázračné činnosti (téměř vždy uzdravováních a exorcismech) ve shrnující formě.³³

V Markově evangeliu je dvanáct zázraků uzdravení a dvě zprávy o uzdravování nemocných ve shrnující formě. Osm z těchto zázraků uzdravení a jedna zpráva o uzdravení nemocných ve shrnující formě se objevuje ve všech synoptických evangeliích (Marek, Matouš, Lukáš). Druhá zpráva se vyskytuje kromě Marka jen u Matouše (viz příloha).

Jsou i zázraky uzdravení, které se nacházejí jen u Matouše nebo u Lukáše. U Matouše jsou to dva zázraky – uzdravení dvou slepých a němého (Mt 9,27-34) a posedlého, slepého a němého (Mt 12,22-24). U Lukáše se jedná o čtyři zázraky – uzdravení posedlého němého (Lk 11,14-15), shrbené ženy (Lk 13,10-13), vodnatelného člověka (Lk 14,1-6) a deseti malomocných (Lk 17,11-19). Matouš i Lukáš popisují zázrak uzdravení setníkova služebníka (Mt 8,5-17; Lk 7,1-10), u Marka tento zázrak není.

V naší práci se budeme postupně zabývat jednotlivými zázraky uzdravení v Markově evangeliu včetně synoptického srovnání.

4.1 Uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28)

„²¹Tak přišli do Kafarna. (Ježíš) hned v sobotu vstoupil do synagogy a učil. ²²Žasli nad jeho učením, protože je učil jako ten, kdo má moc, a ne jako učitelé Zákona.

²³V jejich synagoze byl právě člověk posedlý nečistým duchem. ²⁴Začal křičet: „Co je ti po nás, Ježíši Nazaretský! Přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Svatý Boží!“ ²⁵Ale Ježíš mu přísně rozkázal: „Mlč a vyjdi z něho!“ ²⁶Nečistý duch posedlým zalomcoval a s velkým křikem z něho vyšel. ²⁷Všichni užasli a ptali se jeden druhého: „Co je to? Nové učení - a s takovou mocí! I nečistým duchům poroučí, a poslouchají ho!“ ²⁸A pověst o něm se hned roznesla všude po galilejském kraji.“³⁴

4.1.1 Kontext a struktura textu

Vyprávění předchází povolání dvou dvojic bratrů – Šimona a Ondřeje, Jakuba a Jana, synů Zebedeových (Mk 1,16-20). Tito obyčejní rybáři reagují na Ježíšovo povolání a přicházejí s ním do Kafarna (Mk 1,21). Bezprostředně po své první činnosti v synagoze

³³ Srov. B. L. BLACKBURN, „Miracle and Miracle Stories“, str. 549-560. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 52-55 nabízí souhrnné informace o Ježíšových zázracích.

³⁴ *Nový Zákon*, str. 119-120.

v Kafarnaum (Mk 1,21-28) vstupuje Ježíš v doprovodu bratrů Jakuba a Jana do Šimonova a Ondřejova domu, kde navrací zdraví první nemocné ženě, kterou je Šimonova tchyně (Mk 1,29-31). Po skončení sobotního dne („nastal večer a slunce zapadlo“) Ježíš uzdravuje mnoho nemocných s rozličnými chorobami a vyhání mnoho zlých duchů z posedlých (Mk 1,32-34).

Zázrak uzdravení posedlého v synagoze je prvním zázrakem uzdravení v Markově evangeliu. Nejsou zde zmíněny žádné podrobnosti příchodu Ježíše s učedníky (Mk 1,21). Ježíš hned začíná svou veřejnou činnost. V sobotu vstupuje do synagogy a učí (Mk 1,21). Všichni nad jeho učením žasnou – jeho učení má moc, je jiné než učení učitelů Zákona (Mk 1,22). O moci učení Ježíše se dozvídáme z následujících veršů – ze samotného zázraku uzdravení posedlého (Mk 1,23-26). V synagoze je člověk posedlý nečistým duchem (Mk 1,23). Duch poznává Ježíše a křičí na něj. Bojí se záhuby a aby se zachránil, označuje Ježíše jménem „Svatý Boží“ (Mk 1,24). Ježíš reaguje přísným rozkazem (Mk 1,25). Nečistý duch dále s Ježíšem nerozmlouvá, zalomcuje s posedlým a s velkým křikem z něho vychází (Mk 1,26). A zase se opakuje úžas všech přítomných nad mocí učení Ježíše Krista. Toto učení je nové a má takovou moc, že poroučí i nečistým duchům (Mk 1,27). Následně se pověst o Ježíši Kristu roznáší po celém kraji (Mk 1,28).

Text můžeme rozdělit na tři části. Příchod do Kafarnaá se začátkem Ježíšovy veřejné činnosti (Mk 1,21-22), samotný zázrak uzdravení posedlého (Mk 1,23-26) a úžas nad novým učením s rozšířením pověsti o něm (Mk 1,27-28).

4.1.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení posedlého v synagoze je popsán i v Lukášově evangeliu. V Matoušově evangeliu tento zázrak není. Nejdříve si všimněme kontextu obou úryvků. Vyprávění o uzdravení posedlého v synagoze u Marka bezprostředně navazuje na povolání Šimona, Ondřeje, Jakuba a Jana (Mk 1,16-20). S nimi Ježíš přišel do Kafarnaá. U Lukáše tomuto vyprávění předchází činnost Ježíše v Galileji a v Nazaretě (Lk 4,14-30). Ježíš učí v sobotu v synagoze v Nazaretě a setkává se zde s nepochopením. Po vyhnání lidmi z města odchází z Nazareta a jde sám do Kafarnaá. U Marka i Lukáše po uzdravení posedlého v synagoze odchází Ježíš (u Marka i s učedníky) do Šimonova domu, kde uzdravuje Šimonovu tchyni (Mk, 29-31; Lk 4,38-39).

Mk 1,21-28	Lk 4,31-37
<p>²¹Tak přišli do Kafarna. (Ježíš) hned v sobotu vstoupil do synagogy a učil. ²²Žasli nad jeho učením, protože je učil jako ten, kdo má moc, a ne jako učitelé Zákona.</p> <p>²³V jejich synagoze byl právě člověk posedlý nečistým duchem. ²⁴Začal křičet: „Co je ti po nás, Ježíši Nazaretský! Přišel jsi nás zahubit? Víím, kdo jsi: Svatý Boží!“ ²⁵Ale Ježíš mu přísně rozkázal: „Mlč a vyjdi z něho!“ ²⁶Nečistý duch posedlým zalomcoval a s velkým křikem z něho vyšel.</p> <p>²⁷Všichni užasli a ptali se jeden druhého: „Co je to? Nové učení - a s takovou mocí! I nečistým duchům poroučí, a poslouchají ho!“ ²⁸A pověst o něm se hned roznesla všude po galilejském kraji.</p>	<p>³¹Šel dolů do galilejského města Kafarna a v sobotu tam učil. ³²Žasli nad jeho učením, protože v jeho slově byla moc.</p> <p>³³V synagoze byl nějaký člověk, který měl v sobě nečistého ďábelského ducha. Ten vzkřikl velikým hlasem: ³⁴„Co je ti po nás, Ježíši Nazaretský? Přišel jsi nás zahubit? Víím, kdo jsi: Svatý Boží!“ ³⁵Ale Ježíš mu přísně rozkázal: „Mlč a vyjdi z něho!“ Zlý duch tím člověkem smýkl doprostřed a vyšel z něho, aniž by mu ublížil.</p> <p>³⁶Na všechny padl úžas a říkali si mezi sebou: „To je něco! Svrchovanou mocí poroučí nečistým duchům, a vyjdou.“ ³⁷Pověst o něm se roznesla po všech místech v tom kraji.</p>

V prvním verši u obou evangelistů přichází Ježíš (u Marka s učedníky) do Kafarna a v sobotu vstupuje do synagogy a učí (Mk 1,21; Lk 4,31). V dalším verši Marek i Lukáš popisují úžas nad Ježíšovým učením, v jeho slově je moc. Marek však zdůrazňuje, že učení Ježíše je jiné, než učení učitelů Zákona (Mk 1,22; Lk 4,32). V synagoze je člověk posedlý nečistým duchem (Mk 1,23). Lukáš na rozdíl od Marka říká, že člověk v synagoze měl v sobě nečistého ďábelského ducha (Lk 4,33). Slova, která duch křičí na Ježíše a Ježíšův příkaz jsou u obou evangelistů stejné (Mk 1,24-25; Lk 34-35). Nečistý duch vychází z člověka. U Marka nečistý duch zalomcuje posedlým a s velkým křikem z něho vychází (Mk 1,26), u Lukáše smýkne s člověkem doprostřed a vyjde z něho, ale neublíží mu (Lk 4,35). Marek se více soustředí na činnost nečistého ducha, kdežto Lukáš spíše popisuje, co se děje s člověkem. Poslední část úryvku je také téměř shodná. Všichni žasnou nad tím, co se stalo a mezi sebou o tom mluví (Mk 1,27; Lk 4,36). Marek opět zdůrazňuje moc Ježíšova učení. V posledním verši se hovoří o rozšíření pověsti o Ježíšovi po celém kraji. Marek uvádí, že to bylo hned a všude po galilejském kraji (Mk 1,28). Lukáš zřejmě předpokládá znalost kraje čtenářem - uvádí pouze v tom kraji (Lk 4,37).

Po srovnání těchto dvou úryvků můžeme říci, že se až na malé rozdíly shodují. Samotný průběh zázraku uzdravení posedlého je u obou evangelistů stejný.

4.1.3 Výklad textu

Ježíš přichází (s učedníky Šimonem, Ondřejem, Jakubem a Janem) do Kafarna. ³⁵ Důvod, proč Ježíš volí právě tuto lokalitu za výchozí místo své činnosti, není z evangelního textu zřejmý. Hned ³⁶ v sobotu vstupuje do synagogy ³⁷ a učí (**Mk 1,21**). V té době to nebylo nic neobvyklého. Po přečtení posvátného textu při bohoslužbě se směl každý dospělý Izraelita přihlásit o slovo při výkladu Písma. Když však Ježíš mluví, všichni žasnou nad jeho učením (**Mk 1,22**). Posлуhači cítí rozdíl mezi učením Ježíše a učením zákoníků. Jeho slovo má moc, což se ukazuje v další části úryvku. Pro evangelistu Marka je příznačné, že často zdůrazňuje mocné účinky Ježíšova vyučování (srov. Mk 6,2; 7,37; 10,36; 11,18), avšak nesděljuje nic o jeho obsahu. Zatímco Jan Křtitel, Ježíšův předchůdce, kázal na poušti a vybízel lidi, aby k němu přicházeli (Mk 1,4-5), Ježíš zvěstuje své poselství v synagoze (Mk 1,21; 3,1; 6,2) a přichází tak se svým poselstvím k lidem.

V synagoze je člověk posedlý nečistým duchem (**Mk 1,23**). ³⁸ Již ve SZ se setkáváme s vírou v existenci démonů = nečistých duchů (srov. Lv 17,7; 2 Kron 11,15; Iz 13,21; 34,14). V době Ježíše měli lidé rozdílné názory na původ démonů. Někteří lidé si mysleli, že jsou to duchové obrů, které zplodili andělé s lidskými dcerami (Gn 6,1-4), jiní si představovali, že jsou to duše, které Bůh stvořil za soumraku šestého dne stvoření. Další věřili, že se jedná o část pokolení, které stavělo babylonskou věž (Gn 11,1-9). Podle židovského dějepisce Josefa Flavia byli démoni duchové zlých lidí. Existoval i názor, že démoni vznikli ze spojení Adama s duchy ženského pohlaví a Evy s duchy mužského pohlaví. I když byly názory na původ démonů různé, jednalo se o temné a ničivé síly, které mohou ovládnout lidský život a z jejichž moci se člověk nemůže sám vysvobodit. Démoni však nejsou uváděni do vztahu k satanovi. Nesvádí ke hříchu, ale škodí člověku. V evangeliích se nikdy nemluví o hříších posedlých lidí ani o tom, že by posedlým Ježíš jejich hříchy odpouštěl. ³⁹

³⁵ Kafarnaum (hebrejsky Nachumova vesnice) leží na severozápadní straně Galilejského moře, asi 4 km od ústí řeky Jordánu. V evangeliích je místem veřejného působení Ježíše, Ježíš zde učí v synagoze (Mk 1,21; Lk 4,31), potom uzdravuje mnohé nemocné (Mk 1,29-34; Mt 8,5-17; Lk 4, 31-41). Nakonec Ježíš toto město proklíná (Mt 11,23-24; Lk 10,15). Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 93.

³⁶ Výraz „hned“ se objevuje velmi často v líčení Ježíšovy činnosti a vypovídá o jejím naléhavém charakteru – srov. např. Mk 1,21.23.28.29.30.42.43).

³⁷ Synagoga (z řeckého *synagógé*) může znamenat buď shromáždění lidí, nebo místo, kde se lidé shromažďují. Synagoga jako budova byla místem studia Zákona a náboženských nařízení. V sobotu se zde konaly bohoslužby. Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 94.

³⁸ Nečistý duch (*pneuma akatharton*) je židovské označení pro démona. Řečtina upřednostňuje výraz *daimonion*. Nečistý neznamená mravní prohřešek, ale něco, co je v rozporu se svatým. Nečistý je neúplný, nedokonalý, porušený, kdežto svatý je dokonalý, celistvý, úplný. Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 95.

³⁹ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 32-33.

Muž s nečistým duchem nepřišel na bohoslužbu proto, aby byl uzdraven. Je v synagoze a účastní se bohoslužby.⁴⁰ Jakmile uslyší Ježíše, nečistý duch začne křičet (**Mk 1,24**). Cítí se ohrožený, a proto používá proti Ježíšovi jeho skutečné jméno. Označuje ho jako „Svatého Božího“ (srov. Jan 6,69). Poznává tedy, že Ježíš se nachází ve zvláštním vztahu k Bohu a že je vybaven božskou mocí ke zničení moci a vlády démonů nad lidmi. Jeho slova nejsou vyznání, ale znamenají obrannou formuli.⁴¹ Ježíš vyhání démona dvěma krátkými povely: „Mlč a vyjdi z něho!“ (**Mk 1,25**).⁴² Nemusí použít žádné další prostředky, takovou moc má Ježíšovo slovo.⁴³ V těchto dvou verších (**Mk 1,24-25**) si můžeme všimnout jednoho zajímavého rozdílu. Nečistý duch mluví v množném čísle, i když začátek verše je „začal křičet“. Příkaz Ježíše je v jednotném čísle - „mlč a vyjdi z něho!“. Můžeme si myslet, že v posedlém je víc nečistých duchů (srov. Mk 5,1-20). Vyjádření v plurálu odkazuje na celý „rod, plémě“ démona. Také nás to může vést k úvaze o rozpolcenosti člověka. V člověku je dobro i zlo. Ježíš přišel zahubit zlo v člověku, umlčuje démona v posedlém, aby v něm mohl mluvit člověk.⁴⁴

Nečistý duch Ježíši už dále neodporuje, ale zalomcuje s posedlým a s velkým křikem z něho vyjde (**Mk 1,26**). V Markově evangeliu se tradiční vyprávění o vyhánění nečistého ducha objevuje v novém světle. Ukazuje, že se přiblížilo Boží království: jeho „příchod“ je hrozbou pro svět démonů, protože je s ním Duch Boží. Svatý Boží je mocnější než satan.⁴⁵

A znovu všichni žasnou nad mocí učení Ježíše (**Mk 1,27**). Ježíš pouze nemluví, neučí, ale svým slovem koná mocný skutek - vyhání nečistého ducha. Motiv překvapení, údivu, bázně a strachu je jednou z nápadných charakteristik Markova evangelia. Tyto reakce se objevují během celého Ježíšova působení – reakce na jeho učení, vyústění příběhů o zázracích, vyprávění o epifaniích, zděšení učedníků při předpovědích o utrpení, reakce Ježíšových odpůrců.⁴⁶ Ježíšův zázrak je hodnocen jako „nové učení“. Z této zázračné události se lze totiž poučit, v čem záleží zvěst o tom, že „Boží království se přiblížilo“ (Mk 1,15).

---

⁴⁰ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 31.

⁴¹ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 42.

⁴² Exorcismus nebyl nijak neobvyklý. Schopnost vyhánět zlé duchy měl např. Šalamoun. Josef Flavius o tom píše ve spise *Židovské starožitnosti* (8,45). Zde také vypráví příběh židovského exorcisty Eleazara (8,46-48). V Apokryfu Geneze z Kumránu se hovoří o exorcismu Abraháma (1QapGn 20,28-29). Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 98.

⁴³ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 26.

⁴⁴ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 44.

⁴⁵ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 127.

⁴⁶ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 94.

Pověst o něm se rozšiřuje hned všude po galilejském kraji (**Mk 1,28**). Marek používá ve svém úryvku dvakrát slovo hned pro vyjádření pocitu naléhavosti a rychlého vývoje. Také slovem všude zdůrazňuje rozšíření pověsti o Ježíšově působení.

4.1.4 Shrnutí

Markovo vyprávění o vyhnání nečistého ducha je téměř na začátku Markova evangelia. Je prvním skutkem Ježíšova veřejného působení a má výrazně christologickou funkci. Ježíšova totožnost, která byla již dříve ohlášena hlasem z nebe (Mk 1,11), je prozrazena křikem nečistého ducha.⁴⁷ Marek klade důraz na Ježíšovo učení, jeho novost a moc. Na začátku i na konci úryvku všichni žasnou nad tímto učením (Mk 1,22.27).

Samotné vyhnání nečistého ducha je dramatické a přesto prosté. Člověk posedlý nečistým duchem není sám aktivní. Nežádá Ježíše o uzdravení. V ostatních případech vyhnání nečistého ducha popisovaných v Markově evangeliu žádají o uzdravení příbuzní – matka (Mk 7,24-30), otec (Mk 9,14-29) - a nebo sám posedlý člověk padne Ježíši k nohám (Mk 5,1-20). Po výkřiku nečistého ducha Ježíš hned reaguje krátkým rozkazem a nečistý duch vychází z posedlého. Už se nic nedozvídáme o dalším osudu uzdraveného člověka na rozdíl od ostatních zázraků uzdravení.

Dá se říci, že tímto zázrakem nám Marek jasně ukazuje rozdíl mezi dobrem a zlem. Zlo má sice moc, ale dobro má moc mnohem větší. Pokud se přikloníme na stranu dobra, budeme uzdravováni, aniž bychom o to museli žádat.

4.2 Uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,29-31)

„²⁹Hned jak Ježíš vyšel ze synagogy, vstoupil s Jakubem a Janem do Šimonova a Ondřejova domu. ³⁰Šimonova tchyně ležela v horečce. Hned mu o ní pověděli. ³¹Přistoupil, vzal ji za ruku a pozvedl ji. Tu jí horečka přestala a ona je obsluhovala.“⁴⁸

4.2.1 Kontext a struktura textu

Uzdravení Šimonovy tchyně následuje bezprostředně po uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28). Po tomto zázraku nastal večer a Ježíš uzdravil ještě mnoho nemocných a vyhnal mnoho zlých duchů (Mk 1,32-34).

Úryvek je velmi krátký, zahrnuje jen tři verše. Ježíš jde hned ze synagogy s Jakubem a Janem do Šimonova a Ondřejova domu (Mk 1,29). Zde se Ježíš dozvídá o tom, že Šimonova tchyně je nemocná, leží v horečce (Mk 1,30). Hned mu o ní povídají. Marek

⁴⁷ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 99.

⁴⁸ *Nový Zákon*, str.120.

však neuvádí, kdo Ježíšovi o tchyni pověděl. Ježíš okamžitě jedná. Přistoupí k ženě, vezme ji za ruku a pozvedne ji (Mk 1,31). Horečka přestane, žena je uzdravena a obsluhuje všechny přítomné.

Text můžeme rozdělit do dvou částí. Příchod Ježíše s Jakubem a Janem do Šimonova a Ondřejova domu s oznámením o nemocné tchyni (Mk 1,29-30) a samotný zázrak uzdravení ženy (Mk 1,31).

4.2.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení Šimonovy tchyně popisují všichni tři synoptikové – Marek, Matouš i Lukáš.

U Marka předchází uzdravení Šimonovy tchyně zázrak uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1, 21-28). V synagoze jsou s Ježíšem i učedníci Šimon, Ondřej, Jakub a Jan. Jak vyjde Ježíš s učedníky ze synagogy, vchází do Šimonova a Ondřejova domu (Mk 1,29). U Lukáše Ježíš odchází ze synagogy a sám vstupuje do Šimonova domu (Lk 4,38). Tomuto zázraku u Lukáše předchází také zázrak uzdravení posedlého v synagoze (Lk 4,31-37), ale Ježíš přichází do synagogy sám po odchodu z Nazareta (Lk 4,29). U Matouše předchází zázraku uzdravení tchyně zázrak uzdravení setníkova služebníka po příchodu Ježíše do Kafarnaá (Mt 8,5-13). Matouš na rozdíl od Marka a Lukáše říká, že Ježíš vstoupil do Petrova domu (Mt 8,14). Šimon a Petr je však jedna osoba. Vysvětlení nalezneme u Matouše při povolání učedníků (Mt 4,18): „Když se ubíral podél Galilejského moře, uviděl dva bratry – **Šimona, zvaného Petr**, a jeho bratra Ondřeje, jak vrhají síť do moře; byli totiž rybáři.“⁴⁹ Po uzdravení Šimonovy tchyně následuje u všech evangelistů shrnující zpráva o uzdravení mnoha nemocných a vyhnání zlých duchů (Mk 1,32-34; Mt 8,16-17; Lk 4,40-41).

Mk 1,29-31	Mt 8,14-15	Lk 4,38-39
²⁹ Hned jak Ježíš vyšel ze synagogy, vstoupil s Jakubem a Janem do Šimonova a Ondřejova domu. ³⁰ Šimonova tchyně ležela v horečce. Hned mu o ní pověděli.	¹⁴ Když vešel Ježíš do Petrova domu, uviděl, že Petrova tchyně leží a má horečku.	³⁸ Odešel pak ze synagogy a vstoupil do Šimonova domu. Šimonova tchyně byla stížena vysokou horečkou; i prosili ho za ni.
³¹ Přistoupil, vzal ji za ruku a pozvedl ji. Tu jí horečka přestala a ona je obsluhovala.	¹⁵ Dotkl se její ruky, a horečka jí přestala; (ona) vstala a obsluhovala ho.	³⁹ On se nad ní sklonil, pohrozil horečce, a ta přestala. (Nemocná) hned vstala a obsluhovala je.

⁴⁹ *Nový Zákon*, str. 25.

Na začátku příběhu vchází Ježíš do domu. Rozdíly v popisu u jednotlivých evangelistů vyplývají z kontextu – viz výše (Mk 1,29; Mt 8,14; Lk 4,38). V další části úryvku se Marek s Lukášem téměř shodují (Mk 1,30; Lk 4,38). U Marka leží Šimonova tchyně v horečce a hned mu o ní povídají, u Lukáše je Šimonova tchyně stížena vysokou horečkou a přítomní za ni prosí. Matouš se liší. Ježíš sám vidí, že Petrova tchyně leží a má horečku (Mt 8,14).

Následuje samotný zázrak uzdravení. Zde je větší shoda u Marka a Matouše (Mk 1,31; Mt 8,15). U obou evangelistů dochází k fyzickému kontaktu Ježíše s tchyní. U Marka Ježíš přistoupil, vzal ženu za ruku a pozvedl ji. U Matouše se dotkl její ruky. Lukáš popisuje průběh zázraku uzdravení jinak (Lk 4,39). Ježíš se sklání nad tchyní a hrozí horečce. Konec úryvku je u všech tří evangelistů téměř stejný. Horečka přestala a žena je obsluhovala (Mk 1,31; Lk 4,39), u Matouše žena obsluhuje samotného Ježíše (Mt 8,15).

Po srovnání všech tří úryvků můžeme říci, že se téměř shodují. Rozdíly vyplývají z kontextu. V první části textu se více shodují Marek a Lukáš (Mk 1,29-30; Lk 4,38). U samotného zázraku uzdravení je větší shoda u Marka a Matouše (Mk 1,31; Mt 8,15), Ježíš se dotýká ruky nemocné. U Lukáše nedochází k fyzickému kontaktu Ježíše a ženy, Ježíš hrozí horečce (Lk 4,39). Závěr je u všech tří evangelistů stejný. U Marka a Lukáše se příběh odehrává za přítomnosti více lidí, u Matouše je v celém úryvku přítomný pouze Ježíš a Petrova tchyně.

4.2.3 Výklad textu

Hned po uzdravení posedlého v synagoze vstupuje Ježíš s učedníky Jakubem a Janem do Šimonova a Ondřejova domu (**Mk 1,29**). Bývalo zvykem, že po bohoslužbě v synagoze se scházeli lidé v domě k jídlu. Zřejmě Šimon (Petr) s Ondřejem pozvali Ježíše s Jakubem a Janem do svého domu.⁵⁰

Šimonova tchyně leží v horečce (**Mk 1,30**). Ježíš se o ní a její nemoci dozvídá – přítomní mu o ní povídají. Z úryvku však není zřejmé, kdo Ježíše informuje. Ježíš, učedníci a Šimonova tchyně jsou jediné konkrétní osoby v tomto příběhu. O dalších přítomných se zde nehovoří jménem, jsou nazváni „oni“. Je velmi pravděpodobné, že v domě bylo více lidí i Petrova žena, která ho později doprovázela na jeho misijních cestách (1 Kor 9,5). V době starověku byla sama horečka považovaná za nemoc, nikoliv pouze za příznak nemoci.⁵¹

⁵⁰ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, Praha: ÚSČS, 1949, str. 15.

⁵¹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 96.

Ježíš hned jedná, přistoupí, vezme ženu za ruku a pozvedne ji (**Mk 1,31**). Řecký text klade důraz na slovo „pozvednutí“.⁵² Tento výraz je charakteristický pro Marka i v ostatních zázracích o uzdravení (Mk 2,9.11; 3,3; 5,41; 9,27; 10,49). Setkáme se s ním také v úryvcích o Ježíšově vzkříšení (1 Kor 15,4; Gal 1,1; Řím 4,24; Sk 3,15; 4,10).⁵³ Při zázraku uzdravení Šimonovy tchyně Ježíš nepoužívá uzdravující slovo, ale dotýká se nemocné (vezme ji za ruku) a pozvedá ji.⁵⁴ Uzdravení probíhá bez kouzelného postupu obvyklého mezi Židy. Dotek ruky není chápán jako magické gesto, jehož prostřednictvím je nemocné předávána léčivá síla. K uzdravení dojde ihned (nikoliv postupně), takže žena může nyní obsluhovat své hosty.⁵⁵ Hostící služebnice – tím je zdůrazněno okamžité a úplné uzdravení.⁵⁶ Na důležitost uzdravení v okruhu rodiny je poukázáno rovněž na jiných místech v Markově evangeliu (Mk 5,21-43; 7,24-30; 9,14-27).

4.2.4 Shrnutí

Úryvek o zázraku uzdravení Šimonovy tchyně je velmi krátký, přesto nám sděluje mnoho podstatného. Jeho důležitost je dána tím, že následuje po povolání učedníků a uzdravení posedlého v synagoze. Učedníci jsou bezprostředně po svém povolání (Mk 1,16-20) svědky toho, že Ježíš vyhání nečistého ducha (Mk 1,21-28) a uzdravuje Šimonovu tchyni (Mk 1,29-31). Nakonec večer v Kafarnau Ježíš uzdravuje mnoho nemocných a posedlých (Mk 1,32-34). Ježíšova moc se ukazuje mnoha způsoby.⁵⁷

Stejně jako u zázraku uzdravení posedlého v synagoze není Šimonova tchyně aktivní. Nežádá Ježíše o uzdravení. Její stav jí to ani nedovoluje. Leží v horečce. Ale jsou kolem ní lidé, kteří jí mají rádi a záleží jim na tom, aby byla zdravá. Ženy v tehdejší židovské kultuře znamenaly málo. Neměly stejná práva jako muži, ani jejich svědectví nebylo platné.⁵⁸ Z toho můžeme vyvodit závěr, že Bůh nedělá rozdíl mezi mužem a ženou. Pro něj má stejnou hodnotu muž, žena i dítě (Mk 7,24-30). Bůh nám tímto zázrakem uzdravení zjevuje, co je láska. „Opravdu milovat znamená starat se o druhého v jeho potřebách a omezeních“.⁵⁹ V tomto krátkém úryvku je pravá podoba lásky zjevena hned třikrát. Poprvé, když lidé v okolí Šimonovy tchyně říkají Ježíšovi o její nemoci. Podruhé se

⁵² Sloveso „pozvednout“ (*égeiren*) znamená uvést člověka do vzpřímené polohy nebo obnovit jeho zdraví. Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 96.

⁵³ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 96.

⁵⁴ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 27.

⁵⁵ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 47.

⁵⁶ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 131.

⁵⁷ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 85.

⁵⁸ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 47.

⁵⁹ S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 48.

Ježíš při samotném zázraku uzdravení dotýká nemocné a potřetí, když žena hned po uzdravení obsluhuje hosty.

4.3 Uzdravení malomocného (Mk 1,40-45)

„⁴⁰K Ježíšovi přišel jeden malomocný a na kolenou ho prosil: ‚Chceš-li, můžeš mě očistit.‘ ⁴¹Ježíš měl s ním soucit. Vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: ‚Chci, buď čistý!‘ ⁴²A hned od něho malomocenství odešlo a byl očištěn. ⁴³Ježíš ho hned poslal pryč a přísně mu nařídil: ⁴⁴ ‚Ne abys někomu o tom říkal! Ale jdi, ukaž se knězi a přines oběť za své očištění, jak nařídil Mojžíš – jim na svědectví.‘ ⁴⁵On odešel, ale začal to horlivě rozhlašovat a tu událost rozšiřovat, takže (Ježíš) už nemohl veřejně vejít do města, ale zůstával venku na opuštěných místech. Ale (přesto) k němu chodili (lidé) odevšad.“⁶⁰

4.3.1 Kontext a struktura textu

Večer po uzdravení Šimonovy tchyně Ježíš uzdravuje ještě mnoho nemocných a vyhání mnoho zlých duchů (Mk 1,32-34). Ráno odejde sám na opuštěné místo a tam se modlí. Po rozmluvě s učedníky odchází z Kafarnaa a prochází celou Galilejí, káže v synagogách a vyhání zlé duchy (Mk 1,35-39). Po uzdravení malomocného se Ježíš vrací do Kafarnaa a uzdravuje ochrnutlého (Mk 2,1-12).

Na začátku vyprávění přichází k Ježíšovi malomocný člověk a na kolenou ho prosí o uzdravení (Mk 1,40). Marek neuvádí o malomocném žádné konkrétní údaje (např. jeho jméno), není zde uvedeno ani místo, kde se malomocný s Ježíšem setkává, ani doba jejich setkání (ráno, večer).⁶¹ Ježíš má s malomocným soucit, dotýká se ho a zbavuje ho hned malomocenství (Mk 1,41-42). Poté Ježíš uzdraveného posílá pryč a současně mu přísně nařizuje, aby o tomto zázraku nikomu neříkal, ale ukázal se knězi a přinesl oběť za své uzdravení, jak nařídil Mojžíš (Mk 1,44). Uzdravený Ježíše neposlechne a nadšeně hovoří o zázraku uzdravení a tím znemožní Ježíšovi další veřejnou činnost (Mk 1,45). I přesto, že se Ježíš zdržuje na opuštěných místech, za ním neustále přicházejí lidé.

Úryvek můžeme rozdělit na tři části. Příchod malomocného k Ježíši s prosbou o uzdravení (Mk 1,40), samotný zázrak uzdravení s nařízením Ježíše (Mk 1,41-44) a důsledek jednání uzdraveného (Mk 1,45).

⁶⁰ Nový Zákon, str. 120-121.

⁶¹ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 58.

4.3.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení malomocného popisují Marek, Matouš i Lukáš. U Marka předchází tomuto zázraku kázání v Kafarnau a Galileji a zázraky uzdravení posedlého v synagoze, Šimonovy tchyně a mnoha nemocných a posedlých (Mk 1,21-39). U Matouše předchází zázraku uzdravení malomocného horské kázání (Mt 5,1-7,29), u Lukáše zázračný rybolov s povoláním učedníků (Lk 5,1-11). U Marka a Lukáše bezprostředně po tomto zázraku Ježíš uzdravuje ochrnutého (Mk 2,1-12; Lk 5,17-26), u Matouše Ježíš uzdravuje setníkova služebníka (Mt 8,5-13).

Markův text je nejdelší a nejpodrobnější – má 6 veršů, Lukášův text má 5 veršů a Matoušův úryvek je nejkratší – má jen 3 verše. Marek a Lukáš uvádí v úryvku i události po uzdravení malomocného, u Matouše tato část chybí.

Mk 1,40-45	Mt 8,1-4	Lk 5,12-16
<p>⁴⁰K Ježíšovi přišel jeden malomocný a na kolenou ho prosil: „Chceš-li, můžeš mě očistit.“</p> <p>⁴¹Ježíš měl s ním soucit. Vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čistý!“ ⁴²A hned od něho malomocenství odešlo a byl očištěn. ⁴³Ježíš ho hned poslal pryč a přísně mu nařídil: ⁴⁴„Ne abys někomu o tom říkal! Ale jdi, ukaž se knězi a přines oběť za své očištění, jak nařídil Mojžíš – jim na svědectví.“</p> <p>⁴⁵On odešel, ale začal to horlivě rozhlašovat a tu událost rozšiřovat, takže (Ježíš) už nemohl veřejně vejít do města, ale zůstával venku na opuštěných místech. Ale (přesto) k němu chodili (lidé) odevšad.</p>	<p>¹Když (Ježíš) sestoupil z hory, šly za ním velké zástupy. ²Tu přišel jeden malomocný, klekl před ním a řekl: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit.“</p> <p>³Vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čistý.“ A hned byl od svého malomocenství očištěn. ⁴Ježíš mu pak řekl: „Ne abys někomu o tom říkal! Ale jdi, ukaž se knězi a obětuj dar, jak nařídil Mojžíš – jim na svědectví.“</p>	<p>¹²Když byl v jednom městě, byl tam muž plný malomocenství. Jakmile uviděl Ježíše, padl tváří k zemi a prosil ho: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit!“</p> <p>¹³(Ježíš) vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: „Chci, buď čistý!“ A hned malomocenství od něho odešlo. ¹⁴Pak mu nařídil: „Nikomu o tom neříkej! Ale jdi, ukaž se knězi a přines oběť za své očištění, jak to nařídil Mojžíš – jim na svědectví.“</p> <p>¹⁵Zvěst o něm se šířila víc a více. Lidé se scházeli v celých zástupech, aby ho slyšeli a byli uzdraveni od svých nemocí. ¹⁶On se však uchyloval na opuštěná místa a tam se modlil.</p>

U Marka přichází k Ježíši jeden malomocný a na kolenou ho prosí o očištění (Mk 1,40). U Matouše na začátku úryvku Ježíš sestupuje z hory a jdou za ním velké zástupy lidí (Mt 8,1). Následující setkání s malomocným je podobné jako u Marka (Mt 8,2). Lukáš celou situaci na rozdíl od Marka a Matouše popisuje podrobněji. Uvádí, že se to stalo v jednom městě, muž plný malomocenství padl tváří k zemi a prosil Ježíše (Lk

5,12). Prosba malomocného je u všech tří evangelistů stejná. Liší se pouze oslovením Ježíše. U Matouše a Lukáše oslovuje malomocný Ježíše „Pane“, u Marka prosí malomocný Ježíše bez oslovení.

Následuje zázrak uzdravení malomocného. Jediný Marek popisuje projev emocí Ježíše (Mk 1,41). Samotný zázrak uzdravení malomocného je popsán u všech tří evangelistů téměř shodně (Mk 1,41-42; Mt 8,3; Lk 5, 13). Ježíš vztahuje ruku, dotýká se malomocného a říká „chci, buď čistý!“. Malomocný je očištěn. Všichni tři evangelisté kladou důraz na okamžité uzdravení malomocného slovem hned. U Marka je zázrak zdůrazněn, malomocenství od něj odchází a je očištěn. U Matouše je malomocný očištěn, u Lukáše od něj malomocenství odchází. Stejně je i následující nařízení Ježíše (Mk 1,44; Mt 8,4; Lk 5,14). Ježíš nařizuje uzdravenému, aby o zázraku nikomu neříkal, ale má se ukázat knězi a přinést oběť za své očištění, jak nařídil Mojžíš. U Marka Ježíš uzdraveného posílá hned pryč, kdežto u Matouše a Lukáše Ježíš uzdravenému pouze nařizuje, co má udělat.

V poslední části úryvku se již evangelisté liší. U Matouše tato část chybí. Marek popisuje, že uzdravený celou událost rozhlásil a z toho důvodu Ježíš již nemohl vejít do města, ale zůstával v ústraní, přesto však k němu chodili lidé (Mk 1,45). Lukáš se na konci úryvku již o uzdraveném nezmiňuje. Hovoří obecně o rozšíření zvěsti o Ježíšovi, o lidech vyhledávajících Ježíše a jeho uzdravující slovo. Ježíš se však uchyluje na opuštěná místa a modlí se (Lk 5,15-16).

Po porovnání těchto tří úryvků můžeme říci, že v prvních dvou částech se úryvky až na detaily téměř shodují (Mk 1,40-44; Mt 8,1-4; Lk 5,12-14). Ve třetí části se vyprávění evangelistů liší. U Matouše tato část chybí. Marek klade důraz na činnost uzdraveného (Mk 1,45), u Lukáše jsou spíše zdůrazněny léčivé účinky Ježíšova slova (Lk 5,15-16). Můžeme si také všimnout, že Marek hovoří o tom, že Ježíš již nemohl vejít veřejně do města, což se shoduje se začátkem Lukášova vyprávění „když byl v jednom městě“ (Lk 5,12). Z toho můžeme odvodit, že se zázrak uzdravení udál ve městě.

4.3.3 Výklad textu

Příběh začíná příchodem malomocného k Ježíšovi (**Mk 1,40**). Pojem malomocenství v Bibli pochází z řeckého slova *leptein* (sloupnout). Malomocenství (lepra) se na Blízký východ dostalo asi z Indie kolem roku 300 př. Kr. Toto onemocnění se tedy mohlo v Palestině v Ježíšově době vyskytovat. Malomocenství je nakažlivá nemoc. Z toho důvodu museli malomocní dodržovat přísné předpisy (Lv 13,45-46). Osoby postižené malomocenstvím musely bydlet mimo tábor, mít roztržené šaty, rozpuštěné vlasy a

zahalené vousy, upozornovat na svoji nemoc voláním „nečistý, nečistý!“ . Fyzický kontakt s malomocným člověkem činil člověka rovněž nečistým. Ve SZ je tato nemoc chápána jako trest za hřích (Nm 12,10-16). Malomocenství bylo považováno za smrt (bledost postiženého, rozklad těla a odloučení od společenství) a uzdravení z malomocenství bylo pokládáno za zázrak stejně jako vzkříšení z mrtvých (Nm 12,10-12; 2 Král 5,7).⁶² Malomocný prosí Ježíše na kolenou. Jeho tělesný postoj a formulace prosby o očištění vyjadřuje úctu malomocného k Ježíši. Malomocný věří, že Ježíš má Boží moc a proto jej může uzdravit.⁶³

V dalším verši jsou vyjádřeny Ježíšovy emoce (**Mk 1,41**). Kořen slovesa *splanchnistheis* je podstatné jméno *splanchnon* a označuje sídlo emocí – útroby. V některých západních rukopisech je výraz *orgistheis* – rozhněval se.⁶⁴ V podstatě můžeme říci, že mezi těmito dvěma variantami znění textu není rozpor. Bůh miluje člověka a proto je pohnutý jeho neštěstím. Boží hněv je hněv nikoliv vůči člověku, ale vůči zlu, které zabíjí Bohem milované dítě. Ježíš vztahuje ruku, dotýká se malomocného a vyjadřuje tím svoji i Boží vůli. Lze dodat, že motiv vnitřního rozrušení divotvůrce náleží mezi rysy vyprávění zázraků (srov. Jan 11,38) a může naznačovat Ježíšovo rozhořčení nad vyloučením malomocného ze společnosti.⁶⁵ Vztažená ruka je znamením činnosti, dotek Ježíše předpokládá blízkost a lásku.⁶⁶ Vlastní uzdravení se uskutečňuje Ježíšovým slovem.⁶⁷

Uzdravení malomocného je okamžité a úplné (**Mk 1,42**). Ve SZ zákoně se setkáváme s uzdravením malomocenství jen ve dvou případech – uzdravení Mirjam (Nm 12,10-16) a Naamána (2 Král 5,1-19). Mirjam musela na své uzdravení čekat sedm dnů, Naamán se musel sedmkrát omýt v řece Jordánu. V NZ Ježíš ještě uzdravuje deset malomocných v Lk 17,11-19. O malomocných je řeč i v Mt 10,8; Mt 11,5 // Lk 7,22; Mk 14,3 // Mt 26,6; Lk 4,27. Okamžité uzdravení malomocného svědčí o mimořádnosti zázraku i o Ježíšově moci, dané Bohem.⁶⁸

Poté Ježíš posílá uzdraveného pryč a nařizuje mu, co má dělat (**Mk 1,43**). Řecký text obsahuje sloveso *embrimésamenos*, které znamená zasupění nebo zavrčení. Pro propuštění uzdraveného je použitý výraz *exebalen*, doslova vyhnal. Oba výrazy se hodí spíše k exorcismům. Z úryvku není jasné, proč by Ježíš uzdraveného vyháněl, navíc s ním dále

⁶² Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 103. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 51-52 poskytuje přehledné informace o malomocenství v Bibli.

⁶³ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 103

⁶⁴ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 103-104

⁶⁵ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 29.

⁶⁶ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 59-60.

⁶⁷ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 104.

⁶⁸ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 35-36.

hovoří. Na základě souvislosti mezi nemocí a posedlostí považují někteří badatelé tento verš za pozůstatek starší tradice.⁶⁹

Ježíš nařizuje uzdravenému mlčení a současně splnění Zákona (**Mk 1,44**). Člověk uzdravený z malomocenství se mohl do společenství vrátit, až jeho uzdravení (čistotu) potvrdil kněz (Lv 14,1-32).⁷⁰ Setkáváme se zde se dvěma rozpory. Ježíš nařizuje uzdravenému mlčení a současně se musí uzdravený ukázat knězi. Druhým rozpor je, že Ježíš sám porušil předpisy kultické čistoty (dotkl se malomocného) a přesto nařizuje malomocnému dodržení těchto předpisů. Nevíme, proč Ježíš nařizuje uzdravenému mlčení. Při hlubším zamyšlení však můžeme dospět k názoru, že druhý rozpor vlastně není rozpor. Důvodem jednání Ježíše je dobro malomocného. Nejdříve Ježíš porušuje předpisy, dotýká se malomocného, aby jej uzdravil. Potom nařizuje malomocnému splnění předpisů, aby byl uzdravený prohlášený knězem za čistého a mohl se vrátit do společenství a žít jako ostatní lidé.⁷¹

Uzdravený muž však porušuje Ježíšovo nařízení mlčenlivosti (**Mk 1,45**). Stává se tak vlastně misionářem, rozhlášením zázraku uzdravení z malomocenství se šíří po celé zemi sláva Ježíše Krista.⁷² Ježíš už ale nemůže vejít veřejně do města a zůstává v ústraní na opuštěných místech. Přesto k němu přicházejí lidé. Ne vždy je dobré horlivě vyprávět druhým svoje zkušenosti s Bohem. Někdy může taková horlivost znemožnit osobní setkání Boha s člověkem.⁷³

4.3.4 Shrnutí

Zázrak uzdravení malomocného je zatím největším zázrakem uzdravení v Markově evangeliu. Malomocný je nejen nemocný, ale je i vyloučený ze života, ze společenství s ostatními lidmi, což se prakticky rovná smrti. Uzdravením je vrácený zpět do života.

Při porovnání s předchozími dvěma zázraky uzdravení zde můžeme najít některé rozdíly. Posedlý v synagoze zřejmě o své nemoci vůbec neví, žije ve společenství (je v synagoze) a nic od Ježíše nežádá. Přesto Ježíš zbavuje posedlého zlého ducha a tím jej osvobozuje od zla. O dalším osudu posedlého se už nic nedozvídáme. Šimonova tchyně leží v horečce, její stav jí neumožňuje požádat Ježíše o uzdravení. Ale je obklopena milující rodinou a ta žádá Ježíše o pomoc. Šimonova tchyně je uzdravena a může sloužit

⁶⁹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 104. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 30 se domnívá, že evangelista zde spojil dohromady rozdílné příběhy o uzdravení malomocného z tradice.

⁷⁰ Srov. *Nový Zákon*, str. 39.

⁷¹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 106.

⁷² Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 94.

⁷³ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 36.

ostatním.

Malomocný je na rozdíl od posedlého a Šimonovy tchyně aktivní. Velmi dobře ví o své nemoci a touží po uzdravení. Jeho nemoc jej totiž úplně vyloučila ze života. Ví také, že jej může uzdravit jediné Boží moc. Pokleknutím a prosbou vyjadřuje svou víru v moc, kterou Bůh dal Ježíšovi. Je zde velmi dobře vyjádřený vztah Ježíše (Boha) k zákonu, k předpisům. Pro Ježíše je na prvním místě dobro člověka. Zákon má sloužit dobru člověka a ne naopak. Z toho důvodu Ježíš sám předpisy porušuje (dotýká se malomocného) a současně nařizuje uzdravenému jejich dodržení (uzdravený se má ukázat knězi, aby se mohl navrátit do společenství). Je zde také ukázáno Ježíšovo lidství, jeho soucit s nemocným (Mk 1,41).⁷⁴

V úryvku nejsou uvedeny žádné konkrétní údaje týkající se malomocného, místa a doby jeho setkání s Ježíšem. S posedlým se Ježíš setkává v synagoze, se Šimonovou tchyní v Šimonově a Ondřejově domě. Kromě Ježíše a malomocného zde nejsou přítomny žádné jiné osoby. U obou předchozích zázraků uzdravení jsou přítomní učedníci i jiní lidé (v synagoze, v domě). Nemoc malomocenství se totiž týká osobně každého z nás, tady a teď. Jsme hříchem odsouzeni ke smrti. Ježíš nás přichází očistit a vrátit zpět k životu, do společenství. Stačí jen před Ježíšem pokleknout a požádat o očištění.⁷⁵

4.4 Uzdravení ochrnulého (Mk 2,1-12)

„¹Když se (Ježíš) po (několika) dnech vrátil do Kafarna, proslechlo se, že je doma. ²Sešlo se tolik lidí, že už nestačilo ani místo přede dveřmi, a on jim hlásal Boží slovo. ³Tu k němu přicházeli s ochrnukým, čtyři ho nesli. ⁴Pro množství (lidí) se s ním nemohli k němu dostat. (Proto) nad tím místem, kde byl (Ježíš), odkryli střechu, udělali otvor a spustili dolů lehátko, na kterém ochrnulý ležel.

⁵Když Ježíš viděl jejich víru, řekl ochrnulému: ‚Synu, odpouštějí se ti hříchy.‘ ⁶Seděli tam však někteří z učitelů Zákona a ve svém srdci uvažovali: ‚⁷Jak může ten (člověk) tak mluvit? Vždyť se rouhá! Hříchy přece může odpouštět jenom sám Bůh.‘ ⁸Ježíš hned svým duchem poznal, že tak u sebe uvažují, a řekl jim: ‚Proč tak ve svém srdci uvažujete? ⁹Co je snadnější – říci ochrnulému: ‚Odpouštějí se ti hříchy‘, nebo říci: ‚Vstaň, vezmi své lehátko a chod‘? ¹⁰Abyste však věděli, že Syn člověka má moc odpouštět na zemi hříchy‘ - řekl ochrnulému: ‚Pravím ti, ¹¹vstaň, vezmi své lehátko a jdi domů!‘ ¹²On vstal, ihned vzal lehátko a přede všemi odešel, takže všichni žasli, velebili Boha a říkali: ‚Něco takového jsme ještě nikdy neviděli!‘“⁷⁶

⁷⁴ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 106.

⁷⁵ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 58.

⁷⁶ *Nový Zákon*, str. 121-122.

4.4.1 Kontext a struktura textu

Zázrak uzdravení ochrnuého následuje hned po zázraku uzdravení malomocného (Mk 1,40-45). Po tomto zázraku Ježíš povolává celníka Léviho (Mk 2,13-17).

Ježíš se vrací z Galileje domů do Kafarnaa (Mk 2,1). Jakmile se lidé o jeho návratu dozvídají, scházejí se ve velkém počtu (zřejmě v Šimonově a Ondřejově domě), aby naslouchali hlásání Božího slova (Mk 2,2). Čtyři lidé přinášejí na lehátku ochrnuého a když zjistí, že nemohou do domu vstoupit dveřmi, udělají otvor ve střeše a spouští lehátko s ochrnuým přímo před Ježíše (Mk 2,3-4). Ježíš vidí jejich víru a odpouští nemocnému hříchy (Mk 2,5). V té chvíli však začnou někteří přítomní učitelé Zákona uvažovat o troufalém jednání Ježíše – vždyť hříchy může odpouštět jedině Bůh (Mk 2,6-7). Ježíš reaguje na jejich úvahy otázkou, co je jednodušší - říci ochrnuému, že se mu odpouštějí hříchy nebo ať chodí (Mk 2,8-9). Následně projevuje Ježíš svou moc uzdravením ochrnuého (Mk 2,10-11). Ochrnuý vstane, vezme své lehátko a odchází (Mk 2,12). Všichni žasnou a chválí Boha.

Celý úryvek můžeme rozdělit na dvě části – návrat Ježíše do Kafarnaa s přinesením ochrnuého k Ježíšovi (Mk 2,1-4) a samotný zázrak uzdravení včetně sporu s učiteli Zákona (Mk 2, 5-12).

4.4.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení ochrnuého popisují opět všichni tři synoptičtí evangelisté – Marek, Matouš i Lukáš. U Marka a Lukáše předchází tomuto vyprávění uzdravení malomocného (Mk 1,40-45; Lk 5,12-16) a u obou evangelistů následuje povolání celníka Léviho (Mk 2,13-17; Lk 5,27-32). U Matouše předchází zázraku uzdravení ochrnuého zázrak uzdravení dvou posedlých (Mt 8,28-34) a po něm následuje povolání Matouše (Mt 9,9-13). Nejdelší je Markův úryvek (12 veršů), nejkratší Matoušův (8 veršů).

Mk 2,1-12	Mt 9,1-8	Lk 5,17-26
<p>¹Když se (Ježíš) po (několika) dnech vrátil do Kafarna, proslechlo se , že je doma. ²Sešlo se tolik lidí, že už nestačilo ani místo přede dveřmi, a on jim hlásal Boží slovo. ³Tu k němu přicházeli s ochrnutým, čtyři ho nesli. ⁴Pro množství (lidí) se s ním nemohli k němu dostat. (Proto) nad tím místem, kde byl (Ježíš), odkryli střechu, udělali otvor a spustili dolů lehátko, na kterém ochrnutý ležel.</p> <p>⁵Když Ježíš viděl jejich víru, řekl ochrnutému: „Synu, odpouštějí se ti hříchy.“ ⁶Seděli tam však někteří z učitelů Zákona a ve svém srdci uvažovali: ⁷„Jak může ten (člověk) tak mluvit? Vždyť se rouhá! Hříchy přece může odpouštět jenom sám Bůh.“ ⁸Ježíš hned svým duchem poznal, že tak u sebe uvažují, a řekl jim: „Proč tak ve svém srdci uvažujete? ⁹Co je snadnější – říci ochrnutému: 'Odpouštějí se ti hříchy', nebo říci: 'Vstaň, vezmi své lehátko a chod'?" ¹⁰Abyste však věděli, že Syn člověka má moc odpouštět na zemi hříchy“ - řekl ochrnutému: „Pravím ti, ¹¹vstaň, vezmi své lehátko a jdi domů!“ ¹²On vstal, ihned vzal lehátko a přede všemi odešel, takže všichni žasli, velebili Boha a říkali: „Něco takového jsme ještě nikdy neviděli!“</p>	<p>¹Ježíš vstoupil na loď, přeplavil se na druhou stranu a přišel do svého města. ²A hle – přinášeli mu ochrnutého, ležícího na lůžku.</p> <p>Když Ježíš viděl jejich víru, řekl ochrnutému: „Bud' dobré myslí, synu, odpouštějí se ti hříchy.“ ³Někteří z učitelů Zákona si však pomyslili: „Ten člověk se rouhá!“ ⁴Protože Ježíš poznal jejich myšlenky, řekl: „Proč smýšlíte špatně ve svém srdci? ⁵Vždyť co je snadnější – říci: 'Odpouštějí se ti hříchy', nebo říci: 'Vstaň a chod' "? ⁶Abyste však věděli, že Syn člověka má moc odpouštět na zemi hříchy“ - řekl ochrnutému: „Vstaň, vezmi své lůžko a jdi domů!“ ⁷A on vstal a odešel domů. ⁸Když to zástupy viděly, zmocnila se jich bázeň a velebili Boha, že dal takovou moc lidem.</p>	<p>¹⁷Když jednoho dne učil, seděli kolem farizeové a učitelé Zákona, kteří přišli ze všech možných míst v Galileji i v Judsku a z Jeruzaléma. Moc páně v něm působila, aby uzdravoval. ¹⁸Tu přinášeli muži na lehátko člověka, který byl ochrnutý, a pokoušeli se ho vnést dovnitř a položit před něj. ¹⁹Když ho pro zástup lidí neměli kudy pronést, vystoupili na střechu a otvorem ve stropě ho i s lehátkem spustili doprostřed před samotného Ježíše.</p> <p>²⁰Když viděl jejich víru, řekl: „Člověče, odpouštějí se ti hříchy!“ ²¹Učitelé Zákona a farizeové začali uvažovat: „Co je to za člověka? Dopouští se rouhání! Hříchy přece může odpouštět jenom sám Bůh.“ ²²Ježíš však poznal jejich myšlenky a řekl jim: „O čem to v srdci uvažujete? ²³Co je snadnější – říci: 'Odpouštějí se ti hříchy', nebo říci: 'Vstaň a chod'?" ²⁴Abyste však věděli, že Syn člověka má moc odpouštět na zemi hříchy“ - řekl ochrnutému: „Pravím ti, vstaň, vezmi své lože a jdi domů!“ ²⁵A on před nimi hned vstal, vzal to, na čem ležel, šel domů a velebil Boha. ²⁶Všechny pojal úžas a velebili Boha. Byli plni bázně a říkali: „Dnes jsme viděli něco podivuhodného!“</p>

V první části se vyprávění evangelistů liší. U Marka se na začátku vyprávění Ježíš po několika dnech vrací (z Galileje) domů do Kafarna (Mk 2,1). U Matouše se Ježíš přeplavuje na lodi do Kafarna (Mt 9,1). Lukášův příběh se zřejmě neodehrává v Kafarnau. Můžeme tak usuzovat z předchozího textu (Lk 5,12-16). Marek a Lukáš podrobně popisují činnost Ježíše (na začátku příběhu) i samotné přinesení nemocného k Ježíšovi (Mk 2,1-4; Lk 5,17-19). U Matouše tento podrobný popis chybí - Ježíš přišel do svého města a na lůžku mu byl přinesen ochrnutý (Mt 9,1-2). Marek čtenáři sděluje řadu podrobností – sešlo se mnoho lidí, kteří stáli i přede dveřmi domu, Ježíš jim hlásal Boží slovo (Mk 2,2).

Ochrnulého přinesli čtyři (muži), odkryli střechu nad Ježíšem, udělali otvor a spustili dolů lehátko s ochrnutým. Lukáš také velmi podrobně popisuje celou situaci. Seznamuje nás s přítomnými a jejich původem, Ježíš učí a má moc uzdravovat (Lk 5,17). Muži přinášejí na lehátko ochrnulého (Lukáš na rozdíl od Marka nemluví o jejich počtu), ale množství lidí jim brání ve vstupu do domu. Vystupují tedy na střechu a otvorem spouštějí ochrnulého i s lehátkem před Ježíše (Lk 5,18-19).

Druhá část úryvku je u všech tří evangelistů velmi podobná. Reakci Ježíše na lehátko s ochrnutým popisují evangelisté téměř shodně. U Marka a Matouše oslovuje Ježíš nemocného „synu“, u Lukáše „člověče“. Následuje spor Ježíše s učitelem Zákona. V této části se vyprávění evangelistů liší jen v několika detailech. Marek upřesňuje, že učitelé Zákona uvažovali ve svém srdci (Mk 2,6). Ježíš poznává jejich uvažování svým duchem (Mk 2,8). Věty, které říká Ježíš učitelům Zákona a ochrnutému, jsou téměř stejné (Mk 2,9-11; Mt 9,5-6; Lk 5,23-24). Po uzdravení ochrnutý vstává, bere své lehátko a odchází (Mk 2,12), u Lukáše vstane, jde s lehátkem domů a velebí Boha (Lk 5,25), u Matouše vstane a jde domů (Mt 9,7). U Marka všichni přítomní žasnou a velebí Boha (Mk 2,12). U Matouše a Lukáše lidé také velebí Boha, ale současně jsou naplněni bázní (Mt 9,8; Lk 5,26).

Můžeme říci, že vyprávění evangelistů je velmi podobné. V první části Marek a Lukáš podrobně líčí celou situaci, příchod Ježíše, jeho činnost i přinesení ochrnulého (Mk 2,1-4; Lk 5,17-19). Matouš se liší – neuvádí žádné podrobnosti, ale podstata zůstává stejná (Mt 9,1-2). Rozdíly v úvodu vyprávění u jednotlivých evangelistů vyplývají z předchozích událostí. Druhá část vyprávění je u všech evangelistů téměř shodná (Mk 2,5-12; Mt 9,3-8; Lk 5,20-26), zejména výroky Ježíše.

4.4.3 Výklad textu

Ježíš se po několika dnech vrací do Kafarna (Mk 2,1). Z následujících slov je zřejmé, že Ježíšův návrat byl nenápadný. Přesto si lidé návratu Ježíše všimnou a scházejí se v domě, s největší pravděpodobností se jednalo o dům Šimona a Ondřeje (Mk 2,2). Lidí je mnoho – nestačí jim ani místo přede dveřmi – a Ježíš jim hlásá Boží slovo.⁷⁷ Marek se zde nezabývá obsahem Ježíšova zvěstování, popisem následujících událostí totiž mnohem lépe a názorněji ukazuje moc a účinky Božího slova.⁷⁸

Přicházejí čtyři (muži) s lehátkem, na kterém leží ochrnutý (Mk 2,3). Ochrnutí bylo jednou z nemocí, která byla pokládána za následek hříchu. Ve SZ vyjadřovala chromost

⁷⁷ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 19.

⁷⁸ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 37.

určitou formu nečistoty, byla překážkou plné účasti na životě společenství. Tísňovou situaci ochrnutého člověka zdůrazňuje to, že leží na lehátku a je nesen čtyřmi lidmi. Sám není schopen žádného pohybu.⁷⁹ Před vchodem do domu je však množství lidí. To znemožní mužům přiblížit se s ochrnutým k Ježíšovi (**Mk 2,4**). Tato překážka muže neodradí od jejich činu. Jdou na střechu, udělají v ní otvor a spouštějí lehátko s ochrnutým před Ježíše. Palestinské domy v té době byly nízké, měly postranní vnější schody, kterými se dalo vyjít na plochou střechu z upěchované hlíny a prken. O tomto způsobu příchodu do domu se dozvídáme i z talmudu a židovské literatury.⁸⁰

V dalším verši nás může překvapit Ježíšova reakce (**Mk 2,5**). Spíše bychom čekali údiv nebo rozčilení. Ježíš ale reaguje úplně jinak. Vidí víru těch, kteří přinesli lehátko s ochrnutým a nesnaží se jej uzdravit, ale odpouští mu hříchy.⁸¹ Ježíš nejedná s ohledem na víru nemocného, ale s ohledem na víru těch, kteří jej k němu přinesli.⁸² Oni důvěřují v Ježíšovu moc a ochotu pomoci. Víra je v souvislosti s prosbami o uzdravení Ježíšem stále vyžadovaná a je rovněž jedinou podmínkou pro jeho jednání ve prospěch žadatelů (srov. Mk 5,36; 6,5; 9,23). Následují úvahy učitelů Zákona⁸³ (**Mk 2,6-7**). Ti ve svém srdci odsuzují Ježíšovo jednání, považují jej za rouhání. Vycházejí z toho, že ve SZ odpouští hříchy jedině Bůh (Žl 51,1-3; 85,2). Odpuštění obvykle vyžaduje vyznání a uznání hříchů, změnu smýšlení spojenou s obětí. Učitelé Zákona však nemají odvahu vyjádřit své myšlenky nahlas. Ježíš jejich myšlenky zná (**Mk 2,8**). Bůh umí číst v lidských srdcích a zná každou (i skrytou) myšlenku každého člověka.⁸⁴ Otázkou „Co je snadnější...“ vyzývá Ježíš k úvaze o rozdílnosti významu uzdravujícího slova a útěchy odpuštění hříchů (**Mk 2,9**). Pro člověka je nemožné odpustit hříchy stejně jako uzdravit ochrnutého. Moc nad hříchem i nemocí má jedině Bůh. Ježíš svou Boží moc dokazuje v následujících verších (**Mk 2,10-11**).⁸⁵ Odpuštění hříchů není rouhání ani arogance vůči Boží moci, ale Ježíš jako „Syn člověka“ skutečně může na zemi odpouštět hříchy. Jeho úkol je překonat moc satana.⁸⁶

⁷⁹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 108.

⁸⁰ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 20.

⁸¹ Hřích je trvalá a objektivní skutečnost, která zotročuje lidi. Hřích i nemoc kazí Boží stvoření. Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 109.

⁸² Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 37.

⁸³ Učitelé Zákona byli učením mužové u Židů, kteří vykládali Písmo a aplikovali ho na jednotlivé případy, zasedali ve veleradě spolu s kněžími a staršími. Srov. *Nový Zákon*, str. 19.

⁸⁴ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 110

⁸⁵ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 32-33.

⁸⁶ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 57-58.

Ochrnulý vstane, ihned bere své lehátko a přede všemi odchází (Mk 2,12). Jeho odchod s lehátkem pod paží nebo na rameni je demonstrací uzdravení. Je osvobozený od nemoci i hříchů. Lidé jsou bez sebe (úžasem) a chválí Boha – je to typická reakce na neobyčejný zázitek. Ještě nikdy takový zázrak neviděli.⁸⁷

Příběh o uzdravení ochrnuého staví do zřetelné souvislosti hřích a nemoc, což odpovídá židovské teologii.⁸⁸ Tuto spojitost dosvědčuje sám Ježíš (srov. Jan 5,14). Ježíš se nedotazuje na příčiny onemocnění, nýbrž jeho zájem se soustředí na otázku: „K čemu je nemoc?“ (srov. Jan 9,2-3). Je pozoruhodné, že v synoptické tradici se jinak nikde neseťkáváme se vzájemným vztahem mezi nemocí a hříchem a na žádném jiném místě se neobjevuje výpověď o tom, že Ježíš nemocnému též odpustil hřichy. Ježíšova slova „odpouštějí se ti hřichy“ (Mk 2,9) jsou předpokladem uzdravení, neboť on uznává, že nemoc a provinění jsou v příčinném vztahu a že bez jednoho to druhé není možné. Odpuštění viny je předpokladem uzdravení. Uzdravený je tedy rovněž omilostněným. Za obojí vděčí Ježíšově moci.⁸⁹

4.4.4 Shrnutí

Vyprávění Marka o zázraku uzdravení ochrnuého je živé a dramatické, stejně jako předcházející zázraky uzdravení. Liší se v tom, že se zázrak děje za přítomnosti velkého množství lidí a učitelů Zákona. Hlavním bodem vyprávění není samotný zázrak uzdravení, ale odpuštění hříchů.⁹⁰

Můžeme říci, že celý příběh je vystavěný na kontrastu. Ježíš se nenápadně vrací do Kafarna, přesto se o jeho příchodu lidé dozvídají a scházejí se ve velkém počtu (Mk 2,1-2). Ochrnulý je na začátku příběhu úplně nemohoucí – přinášejí jej čtyři (muži) na lehátko (Mk 2,3-4). I když se nám může zdát jeho situace beznadějná, na konci příběhu vstane, vezme své lehátko a odchází. Je uzdravený a navíc jsou mu odpuštěny jeho hřichy. Tento kontrast si můžeme vztáhnout na kontrast mezi člověkem a Bohem. Člověk je slabý, nemohoucí. Bůh je všemohoucí, může odpustit hřichy i uzdravit.

Je zde také ukázaný kontrast mezi „obyčejnými lidmi“ a učiteli Zákona. Lidé s nadšením poslouchají Ježíšovo hlásání Božího slova – dokazuje to množství přítomných (Mk 2,1-4). Učitelů Zákona bylo jen málo (Mk 2,6) a reagovali na Ježíše odporem. Ve

⁸⁷ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 101-102.

⁸⁸ J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 57: uvádí výrok rabího Alexandrai (kolem roku 270), jenž shrnuje židovské pojetí o souvislosti hřichu a nemoci: „Nemocný nepovstane ze své nemoci, dokud mu Bůh neodpustí všechny jeho hřichy“.

⁸⁹ Srov. W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach Markus*, str. 59.

⁹⁰ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 63.

svém srdci odsuzují jednání Ježíše, protože jejich představy o Bohu jsou jiné (Mk 2,6-7). Nemají však odvalu říci svůj názor nahlas. Ježíš zná jejich myšlenky a hovoří s nimi o odpuštění a uzdravení (Mk 2,8-10). Na konci vyprávění lidé žasnou a chválí Boha, o učitelích Zákona už zde není zmínka (Mk 2,12).

Poprvé je se zázrakem uzdravení spojena víra (Mk 2,5). Ježíš také poprvé oslovuje nemocného a navíc oslovením „synu“. Dá se říci, že v tomto příběhu nám Marek ukazuje správný obraz Boha. Bůh je čistá láska a milost. Miluje nás jako své děti. Poslal nám svého Syna Ježíše Krista, aby nám odpustil hříchy a uzdravil nás. Na naši víru odpovídá Bůh zázrakem.⁹¹

4.5 Uzdravení člověka s ochrnutou rukou (Mk 3,1-6)

„¹(Ježíš) opět vstoupil do synagogy. Byl tam člověk s ochrnutou rukou. ²Dávali (na Ježíše) pozor, zdali ho uzdraví v sobotu, aby ho mohli obžalovat. ³On tomu člověku s ochrnutou rukou řekl: ‚Vstaň, pojď doprostřed!‘ ⁴Pak se (farizeů) zeptal: ‚Smí se v sobotu jednat dobře, anebo zle? Život zachránit, anebo zabít?‘ Ale oni mlčeli. ⁵Zarmoucen nad zatvrzelostí jejich srdce, rozhlédl se po nich s hněvem a řekl tomu člověku: ‚Vztáhni ruku!‘ Vztáhl ji, a ruka byla zase v pořádku. ⁶Farizeové šli hned ven a s herodovci se proti němu radili, jak by ho zahubili.“⁹²

4.5.1 Kontext a struktura textu

Zázrak uzdravení člověka s ochrnutou rukou je součástí úryvku o zachovávání soboty (Mk 2,23-28). Před vstupem do synagogy Ježíš prochází v sobotu s učedníky obilím. Učedníci mají hlad a tak cestou trhají klasy obilí. To se nelíbí farizeům, považují tuto činnost za porušení svátečního klidu. Ježíš vysvětluje farizeům význam zachovávání soboty (Mk 2,27-28). Po zázraku uzdravení následuje shrnující zpráva o uzdravení a povolání apoštolů (Mk 3,7-19).

Na začátku vyprávění Ježíš vstupuje do synagogy a vidí člověka s ochrnutou rukou (Mk 3,1). Je sobota a lidé dávají pozor na Ježíše, jestli uzdraví nemocného a tím podle nich poruší sváteční klid (Mk 3,2). Chtějí Ježíše totiž obžalovat. Ježíš řekne nemocnému, ať se postaví doprostřed (Mk 3,3). Potom se ptá, jestli se smí v sobotu jednat dobře nebo zle, zachránit život nebo zabít (Mk 3,4). Oni mlčí. Zatvrzelost lidí Ježíše rozhněvá, přesto uzdravuje nemocného (Mk 3,5). Farizeové odchází a venku se radí s herodovci o tom, jak Ježíše zahubí (Mk 3,6).

⁹¹ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 63.

⁹² *Nový Zákon*, str. 124.

Úryvek můžeme rozdělit na tři části – vstup Ježíše do synagogy (Mk 3,1), spor o sobotu se zázrakem uzdravení (Mk 3,2-5) a domluva farizeů s herodovci, jak Ježíše zahubí (Mk 3,6).

4.5.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení člověka s ochrnutou rukou popisuje Marek, Matouš i Lukáš. U všech evangelistů se před tímto zázrakem uzdravení Ježíš prochází v sobotu s učedníky obilím a dostává se do sporu s farizey o zachovávání soboty (Mk 2,23-28; Mt 12,1-8; Lk 6,1-5). U Marka následuje po tomto vyprávění shrnující zpráva o uzdravení a povolání apoštolů (Mk 3,7-19), u Matouše vyhnání zlého ducha a poučení o Jonášovi (Mt 12,15-45) a u Lukáše povolání apoštolů (Lk 6,12-16). Všechny tři úryvky jsou stejně rozsáhlé, mají 6 veršů.

Mk 3,1-6	Mt 12,9-14	Lk 6,6-11
¹ (Ježíš) opět vstoupil do synagogy. Byl tam člověk s ochrnutou rukou.	⁹ Odtamtud pak šel dál a vstoupil do jejich synagogy. ¹⁰ Byl tam člověk s ochrnutou rukou.	⁶ Jinou sobotu šel do synagogy a učil. Byl tam člověk s ochrnutou pravou rukou.
² Dávali (na Ježíše) pozor, zdali ho uzdraví v sobotu, aby ho mohli obžalovat. ³ On tomu člověku s ochrnutou rukou řekl: „Vstaň, pojď doprostřed!“ ⁴ Pak se (farizeů) zeptal: „Smí se v sobotu jednat dobře, anebo zle? Život zachránit, anebo zabít?“ Ale oni mlčeli. ⁵ Zarmoucen nad zatvrzelostí jejich srdce, rozhlédl se po nich s hněvem a řekl tomu člověku: „Vztáhni ruku!“ Vztáhl ji, a ruka byla zase v pořádku.	Ptali se Ježíše: „Je dovoleno v sobotu uzdravovat?“ To proto, aby ho mohli obžalovat. ¹¹ Odpověděl jim: „Je někdo mezi vámi, kdo by měl jedinou ovci a ta by mu v sobotu spadla do jámy, aby ji hned neuchopil a nevytáhl? ¹² A oč větší cenu má člověk než ovce. Proto je dovoleno v sobotu konat dobré skutky.“ ¹³ Pak řekl tomu člověku: „Vztáhni ruku!“ Vztáhl ji, a byla zase v pořádku a zdravá jako ta druhá.	⁷ Učitelé Zákona a farizeové si na (Ježíše) dávali pozor, zdali uzdravuje v sobotu, aby ho měli z čeho obžalovat. ⁸ On však znal jejich myšlenky a řekl tomu muži s ochrnutou rukou: „Vstaň a postav se doprostřed.“ On vstal a postavil se tam. ⁹ Ježíš jim řekl: „Ptám se vás: Smí se v sobotu jednat dobře, anebo zle: život zachránit, anebo zahubit?“ ¹⁰ Rozhlédl se po všech kolem a řekl mu: „Vztáhni tu ruku!“ On to udělal, a ruka byla zase v pořádku.
⁶ Farizeové šli hned ven a s herodovci se proti němu radili, jak by ho zahubili.	¹⁴ Farizeové však odešli a radili se, jak by Ježíše zahubili.	¹¹ Oni však byli plní zuřivosti a umlouvali se, co by mohli Ježíšovi udělat.

Začátek úryvku je u Marka, Matouše i Lukáše téměř shodný (Mk 3,1; Mt 12,9-10; Lk 6,6). U Marka a Matouše se zázrak odehrává ve stejnou sobotu jako procházka obilím, podle Lukáše se příběh odehrál jinou sobotu. Lukáš jako jediný z evangelistů upřesňuje, že nemocný měl ochrnutou pravou ruku.

V další části úryvku se evangelisté liší. Vyprávění Marka a Lukáše je podobné, Matouš se liší. U Marka a Lukáše si lidé (Lukáš upřesňuje, že se jednalo o farizee a učitele Zákona) dávají na Ježíše pozor, jestli nemocného uzdraví v sobotu, aby ho mohli obžalovat (Mk 3,2; Lk 6,7). U Matouše se Ježíše přímo ptají, jestli je dovoleno v sobotu uzdravovat. Důvodem jejich otázky je také obžaloba Ježíše (Mt 12,10). U Marka a Lukáše reaguje Ježíš tím, že říká nemocnému, ať jde (postaví se) doprostřed (Mk 3,3; Lk 6,8). Potom se Ježíš ptá, jestli se v sobotu smí jednat dobře nebo zle, zachránit život nebo zabít (Mk 3,4; Lk 6,9). U Matouše Ježíš odpovídá lidem otázkou, jestli by v sobotu zachránili ovci, která spadla do jámy (Mt 12,11). Současně jim Ježíš vysvětluje, že člověk má větší cenu než ovce a proto je dovoleno v sobotu konat dobré skutky (Mt 12,12). Jediný Marek píše o reakci přítomných na Ježíšova slova – „ale oni mlčeli“.⁹³ Dále Marek popisuje Ježíšovy emoce – zarmoucení a hněv (Mk 3,5). U Lukáše se Ježíš rozhlíží po všech přítomných a hovoří s nemocným (Lk 6,10), u Matouše Ježíš pouze hovoří s nemocným (Mt 12,13). Samotné uzdravení popisují evangelisté téměř shodně.

Poslední část úryvku je velmi podobná u Marka a Matouše (Mk 3,6; Mt 12,14) – farizeové (u Marka s herodovci) se venku radí, jak by Ježíše zahubili. Lukáš se v této části liší. Oni (podle předchozího textu farizeové a učitelé Zákona) jsou plní zuřivosti a umlouvají se, co by mohli Ježíšovi udělat (Lk 6,11).

Můžeme říci, že v první části úryvku se evangelisté téměř shodují (Mk 3,1; Mt 12,9-10; Lk 6,6). V druhé části se více podobají Marek a Lukáš (Mk 3,2-5; Lk 6,7-10), Marek popisuje reakci lidí a Ježíšovy emoce, Lukáš se více soustředí na zjevení Ježíšových schopností. Matouš nepopisuje spor Ježíše a přítomných tak dramaticky – lidé se Ježíše ptají a on jim odpovídá přírovnáním (Mt 12,10-13). Samotný zázrak uzdravení popisují evangelisté shodně. V poslední části úryvku se téměř shodují Marek s Matoušem (Mk 3,6; Mt 12,14), Lukáš se liší (Lk 6,11).

4.5.3 Výklad textu

Příběh začíná vstupem Ježíše do synagogy (**Mk 3,1**). V synagoze je člověk s ochrnutou rukou. Použitý výraz *exérammenen* (doslova uschlá) svědčí o dlouhodobé nemoci nebo vrozené vadě.⁹⁴ Lstivost Ježíšových protivníků, kteří nejsou blíže určeni, se vyznačuje tím, že hledají důvod, aby Ježíše obžalovali. Sledují Ježíše, jestli poruší předpisy a uzdraví nemocného v sobotu (**Mk 3,2**). Na základě kontextu se zdá, že by se mohlo

⁹³ *Nový Zákon*, str. 124.

⁹⁴ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 129.

jednat o farizee.⁹⁵ V předchozím úryvku Ježíš vysvětluje farizeům význam zachování soboty (Mk 2,23-28). O farizeích se hovoří i v posledním verši textu (Mk 3,6). Nařízení o sobotním klidu neváže, pokud by to bylo člověku na škodu. Rabíni uznávali tuto zásadu pouze v případě ohrožení lidského života.⁹⁶ Uzdravení bylo lékařským úkonem, který nebyl v sobotu povolený (pokud nehrozilo člověku bezprostřední nebezpečí smrti).⁹⁷

Ježíš jedná s absolutní převahou nad svými protivníky tím, že vyzve muže s ochrnutou rukou, aby se postavil do jejich středu (**Mk 3,3**). Následně se na ně formálně obrátí s otázkou, která sama o sobě může být předmětem sporu (**Mk 3,4**). Ježíš se ptá, jestli příkaz sobotního klidu zakazuje mravně dobrý skutek – v tomto případě skutek lásky. Jeho protivníci posuzují zachování sobotního klidu pouze z hlediska toho, které úkony patří do pojmu práce. Takové pojetí soboty Ježíš odmítá. U každého skutku se musíme ptát po jeho hlubším smyslu, který mu dává mravní kvalitu. Smysl soboty nemůže být zakázán mravně dobrou věc jako skutek lásky.⁹⁸ Lidé reagují na Ježíšovu otázku mlčením. Svým mlčením nedávají najevo, že Ježíš má pravdu, nýbrž tento postoj je výrazem zatvzrlosti jejich srdce.

V dalším verši Marek popisuje Ježíšovy emoce, zarmoucení a hněv (**Mk 3,5**). Ježíšovo silné pohnutí mysli v sobě spojuje jak hněv nad pokrytectvím, tak i politování nad zatvzrlostí a duchovní slepotou jeho protivníků.⁹⁹ Ježíše mrzí, že přítomní odmítají dobro Boží lásky a přiklánějí se ke zlu. Ježíš vykonává zázrak uzdravujícím slovem, které je současně demonstrativním příkazem (srov. Mk 2,11). Nemocný Ježíše poslechne a je okamžitě uzdravený.¹⁰⁰

Poražení farizeové reagují odchodem ze synagogy. Venku se radí s herodovci, jakým způsobem by mohli Ježíše zahubit (**Mk 3,6**). Nevíme přesně, o které herodovce se jedná. Marek je zmiňuje ještě jednou ve spojení s otázkou placení daní v Jeruzalémské zemi (Mk 12,13). Přívrženci Herodovy dynastie byli pokládáni v posledních třech desetiletích před židovským povstáním za umírněné představitele jeruzalémské náboženské obce. Náboženské a politické síly se spojily v postupu proti Ježíšovi.¹⁰¹

⁹⁵ Farizeové byli náboženskopolitická strana (v jistém smyslu sekta), která naléhala na zachování Zákona a jeho výklad. Byli uzavřenou skupinou, nesnášenliví k pohanům, fanatičtí odpůrci římské nadvlády. Pro většinu z nich znamenalo více vnější zachování předpisů než vnitřní zaměření k Bohu. Srov. *Nový Zákon*, str. 45. Obšírné pojednání o farizeích nabízí např. A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 169-170.

⁹⁶ Srov. *Nový Zákon*, str. 123.

⁹⁷ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 29.

⁹⁸ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 72.

⁹⁹ Markovo evangelium jako jediné ze všech čtyřech kanonických evangelií představuje Ježíšovu osobu s ryze lidskými rysy (srov. Mk 1,41.43; 7,34; 8,12; 10,14).

¹⁰⁰ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 194.

¹⁰¹ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 128-129.

4.5.4 Shrnutí

Ježíš vstupuje opět do synagogy (Mk 3,1). Při svém prvním vstupu do synagogy Ježíš v Markově evangeliu uzdravuje posedlého nečistým duchem (Mk 1,21-28). U obou zázraků uzdravení v synagoze můžeme najít některé shodné prvky. Posedlý nečistým duchem i člověk s ochrnutou rukou jsou v synagoze, ale nežádají Ježíše o uzdravení, nejsou sami aktivní. Po jejich uzdravení se již nedozvídáme nic o jejich dalším osudu.

Zázrak uzdravení posedlého nečistým duchem demonstruje rozdíl mezi dobrem a zlem. Na zázraku uzdravení člověka s ochrnutou rukou vidíme, že postoj člověka vůči dobru může být různý. Někteří lidé mají zatvrzelé srdce vůči Bohu. V důsledku toho dávají na Ježíše pozor, jestli uzdraví v sobotu člověka s ochrnutou rukou (Mk 3,2). Po zázraku uzdravení odchází ze synagogy (vzdalují se ještě více Bohu), aby se s herodovci domluvili, jak Ježíše zahubí (Mk 3,6). Nejsou schopni vnímat rozdíl mezi dobrem, které koná Ježíš a zlem, které konají oni sami. Člověk s ochrnutou rukou je otevřený vůči Bohu. Je v synagoze a když přijde Ježíš, slyší jeho hlas a poslechne jeho příkaz. Ježíš jej uzdravuje (Mk 3,1.5).¹⁰²

Boží láska není ničím omezená – ani časem. Bůh chce v každém okamžiku (i v sobotu) dobro člověka. Co je pro člověka dobré a co zlé, dokáže spolehlivě určit jen Bůh. Bůh po nás nevyžaduje aktivitu. Stačí, když jsme v Boží blízkosti a naše srdce je otevřené.¹⁰³

4.6 Uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mk 5,1-20)

„¹Přeplavili se na druhý břeh moře do gerazenského kraje. ²Sotva vystoupili z lodi, hned proti němu běžel z hrobních slují člověk posedlý nečistým duchem. ³Bydlel v hrobových jeskyních a už ani řetězy ho nikdo nemohl svázat. ⁴Často ho totiž spoutali okovy na nohou a řetězy na rukou, ale on řetězy na sobě roztrhal a okovy rozlámал – nikdo neměl sílu ho zkrotit. ⁵Po celé dny a noci (se potuloval) po těch jeskyních a horách, křičel a tloukl se kameny. ⁶Když z dálky spatřil Ježíše, přiběhl, padl před ním na zem ⁷a hrozně vykřikl: ‚Co je ti po mně, Ježíši, synu Boha nejvyššího? Zapřísahám tě při Bohu, netrap mě!‘ ⁸Ježíš mu totiž řekl: ‚Nečistý duchu, vyjdi z toho člověka!‘ ⁹Také se ho zeptal: ‚Jak se jmenuješ?‘ Odpověděl: ‚Moje jméno je Pluk, protože je nás mnoho.‘ ¹⁰A velmi ho prosil, aby je neposílal pryč z té krajiny.

¹⁰² Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 87-88.

¹⁰³ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, 1997, str. 47-48.

¹¹Na stráni se tam páslo velké stádo vepřů. ¹²(Ti zlí duchové) ho prosili: ‚Pošli nás do těch vepřů. Nech nás do nich vejít.‘ ¹³Ježíš jim to dovolil. Nečistí duchové vyšli a vstoupili do vepřů. A to stádo se hnalo po příkrém srázu do moře – bylo jich na dva tisíce – a v moři se utopilo.

¹⁴Pasáci vepřů utekli a oznámili to ve městě i po dvorcích. Lidé se šli podívat, co se stalo. ¹⁵Když přišli k Ježíšovi a viděli toho posedlého zlými duchy, který jich míval v sobě celý pluk, jak tam sedí oblečený, a při zdravé mysli, padla na ně bázeň. ¹⁶Ti, kdo viděli, jak se to stalo s tím posedlým a s vepři, jim to vypravovali. ¹⁷Tu začali Ježíše prosit, aby z jejich kraje odešel.

¹⁸Když nastupoval na loď, prosil ho ten bývalý posedlý, aby u něho směl zůstat. ¹⁹On mu to však nedovolil. ‚Jdi domů ke své rodině a vypravuj jim, jak veliké dobrodiní ti Pán prokázal a jak se nad tebou smiloval.‘ ²⁰Odešel tedy a začal v Desetiměstí rozhlášovat, jak veliké dobrodiní mu Ježíš prokázal. A všichni se tomu divili. ¹⁰⁴

4.6.1 Kontext a struktura textu

Uzdravení posedlého v gerazenském kraji předchází podobenství o Božím království (Mk 4,1-34) a utišení bouře (Mk 4, 35-41). Po vyhnání nečistého ducha Ježíš křísí Jairovu dceru a uzdravuje ženu s krvotokem (Mk 5,21-43).

Po kázání u moře se Ježíš večer plaví s učedníky na druhý břeh. Strhne se velká bouře, učedníci jsou vystrašeni. Ježíš bouři utiší (Mk 4,35-41). Jakmile Ježíš vystoupí s učedníky z lodi, hned k němu přiběhne člověk posedlý nečistým duchem (Mk 5,1-2). Na začátku úryvku Marek podrobně popisuje příznaky posedlosti toho člověka (Mk 3-5). Posedlý člověk padá před Ježíšem na kolena a rozmlouvá s ním (Mk 5,6-10). Na stráni se pase velké stádo vepřů a zlí duchové prosí Ježíše, aby je poslal do těch vepřů (Mk 5,11-12). Ježíš jim to dovolí a celé stádo vepřů se žene po srázu do moře, kde se nakonec utopí (Mk 5,13). Pasáci vepřů po tomto zážitku utíkají do města a tam vypráví, co se stalo (Mk 5,14). Přicházejí lidé a vidí uzdraveného člověka a dozvídají se od přítomných, co se stalo (Mk 5,15-16). Plní bázně žádají Ježíše, aby z jejich kraje odešel (Mk 5,17). Uzdravený člověk naopak prosí Ježíše, aby s ním směl zůstat (Mk 5,18). Ježíš uzdravenému však řekne, aby se vrátil ke své rodině a pověděl jim o Božím smilování (Mk 5,19). Uzdravený Ježíše poslechne, odchází do Desetiměstí a vypráví všem o Ježíšově dobrodiní (Mk 5,20).

Úryvek můžeme rozdělit na dvě části - setkání Ježíše s posedlým a vyhnání nečistých duchů (Mk 5,1-13) a reakce lidí na tuto událost (Mk 5,14-20).

¹⁰⁴ Nový Zákon, str. 129-130.

4.6.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení posedlého v gerazenském (gadarském) kraji popisují všichni synoptičtí evangelisté. U Marka, Matouše i Lukáše předchází tomuto zázraku vyprávění o utišení bouře (Mk 4,35-41; Mt 8,23-27; Lk 8,22-25). Po tomto zázraku Marek a Lukáš popisují vzkříšení Jairovy dcery a uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5,21-43; Lk 8,40-56). U Matouše následuje uzdravení ochrnutého (Mt 9,1-8). Markův úryvek je nejdelší (20 veršů), Matoušův nejkratší (7 veršů).

Mk 5,1-20	Mt 8,28-34	Lk 8,26-39
<p>¹Přeplavili se na druhý břeh moře do gerazenského kraje. ²Sotva vystoupili z lodi, hned proti němu běžel z hrobních slují člověk posedlý nečistým duchem. ³Bydlel v hrobových jeskyních a už ani řetězy ho nikdo nemohl svázat. ⁴Často ho totiž spoutali okovy na nohou a řetězy na rukou, ale on řetězy na sobě roztrhal a okovy rozlámал – nikdo neměl sílu ho zkrotit. ⁵Po celé dny a noci (se potuloval) po těch jeskyních a horách, křičel a tloukl se kameny. ⁶Když zdálky spatřil Ježíše, přiběhl, padl před ním na zem ⁷a hrozně vykřikl: „Co je ti po mně, Ježíši, synu Boha nejvyššího? Zapřísahám tě při Bohu, netrap mě!“ ⁸Ježíš mu totiž řekl: „Nečistý duchu, vyjdi z toho člověka!“ ⁹Také se ho zeptal: „Jak se jmenuješ?“ Odpověděl: „Moje jméno je Pluk, protože je nás mnoho.“ ¹⁰A velmi ho prosil, aby je neposílal pryč z té krajiny. ¹¹Na stráni se tam páslo velké stádo vepřů. ¹²(Ti zlí duchové) ho prosili: „Pošli nás do těch vepřů. Nech nás do nich vejít.“ ¹³Ježíš jim to dovolil. Nečistí duchové vyšli a vstoupili do vepřů. A to stádo se hnalo po příkrém srázu do moře – bylo jich na dva tisíce – a v moři se utopilo.</p>	<p>²⁸Když se Ježíš dostal na protější břeh do gadarského kraje, vyšli proti němu dva posedlí, kteří vystoupili z hrobních slují. Byli velmi nebezpeční, takže nikdo nemohl projít tou cestou. ²⁹Začali křičet: „Co je ti po nás, Boží synu? Přišel jsi nás trápit, dříve než nastal čas?“ ³⁰Opodál se páslo velké stádo vepřů. ³¹Zlí duchové ho tedy prosili: „Vyháníš-li nás, pošli nás do toho stáda vepřů.“ ³²Řekl jim: „Jděte!“ Vyšli tedy a vstoupili do vepřů – a vtom se celé stádo hnalo po příkrém srázu do moře a zahynulo ve vodách.</p>	<p>²⁶Připluli do gerazenské krajiny, která leží naproti Galileji. ²⁷Sotva vystoupil na zem, běžel proti němu nějaký muž z města, který byl posedlý zlými duchy. Dlouhý čas už nenosil šaty a nebydlel v domě, ale v skalních hrobech. ²⁸Jakmile uviděl Ježíše, vykřikl, vrhl se před ním na zem a mocným hlasem volal: „Co je ti po mně, Ježíši, synu nejvyššího Boha? Prosím tě, netrap mě!“ ²⁹(Ježíš) totiž nečistému duchu přikázal, aby z toho člověka vyšel. Měl ho totiž už dlouho v moci, a proto ho spoutávali (na rukou) řetězy a (na nohou) okovy a hlídali, ale on ta pouta vždy přerval a byl hnán zlým duchem do pustin. ³⁰Ježíš se ho zeptal: „Jak se jmenuješ?“ Odpověděl: „Pluk“, protože do něho vešlo mnoho zlých duchů. ³¹A ti ho prosili, aby jim nenařizoval odejít do propasti. ³²Páslo se tam na hoře velké stádo vepřů. (Zlí duchové) ho prosili, aby jim dovolil do nich vejít, a on jim to dovolil. ³³Vyšli tedy zlí duchové z toho člověka a vstoupili do vepřů. A to stádo se hnalo po příkrém srázu do jezera a utopilo se.</p>

<p>¹⁴Pasáci vepřů utekli a oznámili to ve městě i po dvorcích. Lidé se šli podívat, co se stalo. ¹⁵Když přišli k Ježíšovi a viděli toho posedlého zlými duchy, který jich míval v sobě celý pluk, jak tam sedí oblečený, a při zdravé myslí, padla na ně bázeň. ¹⁶Ti, kdo viděli, jak se to stalo s tím posedlým a s vepři, jim to vypravovali. ¹⁷Tu začali Ježíše prosit, aby z jejich kraje odešel. ¹⁸Když nastupoval na loď, prosil ho ten bývalý posedlý, aby u něho směl zůstat. ¹⁹On mu to však nedovolil. „Jdi domů ke své rodině a vypravuj jim, jak veliké dobrodiní ti Pán prokázal a jak se nad tebou smiloval.“ ²⁰Odešel tedy a začal v Desetiměstí rozhlašovat, jak veliké dobrodiní mu Ježíš prokázal. A všichni se tomu divili.</p>	<p>³³Pasáci utekli, přišli do města a tam všechno oznámili, i o těch posedlých. ³⁴Tu vyšlo celé město Ježíšovi naproti, a když ho uviděli, prosili ho, aby z jejich kraje odešel.</p>	<p>³⁴Jakmile pasáci uviděli, co se stalo, utekli a oznámili to v městě i po dvorcích. ³⁵Lidé se šli podívat, co se stalo. Když přišli k Ježíšovi a našli toho člověka, z kterého vyšli zlí duchové, jak tam sedí Ježíšovi u nohou, oblečený a při zdravé myslí, padla na ně bázeň. ³⁶Ti, kdo (na vlastní oči) viděli, jak byl ten posedlý zachráněn, jim to vypravovali. ³⁷Všichni obyvatelé gerazenského kraje prosili Ježíše, aby od nich odešel, protože se jich zmocnila velká bázeň. On vstoupil na loď, aby se vrátil. ³⁸Muž, z kterého vyhnal zlé duchy, ho prosil, aby směl zůstat u něho. On však ho propustil se slovy: ³⁹„Vrať se domů a vypravuj, jak veliké dobrodiní ti Bůh prokázal.“ Odešel tedy a po celém městě rozhlašoval, jak veliké dobrodiní mu prokázal Ježíš.</p>
---	---	--

U Marka a Lukáše Ježíš připlouvá s učedníky do gerazenského kraje a setkává se s posedlým člověkem (Mk 5,1-2; Lk 8,26-27). U Matouše si můžeme všimnout několika rozdílů. Ježíš se sám dostává do gadarského kraje, ale posedlí jsou dva (Mt 8,28). Dále Marek velmi podrobně popisuje příznaky posedlosti toho člověka (Mk 5,3-5). Lukáš je ve svém popisu stručnější (Lk 8,27) a Matouš pouze konstatuje, že dva posedlí byli velmi nebezpeční (Mt 8,28). U Marka i Lukáše se posedlý člověk vrhá před Ježíšem na zem a křičí (Mk 5, 6-7; Lk 8,28). U Matouše dva posedlí pouze křičí (Mt 8,29). U Marka, Lukáše i Matouše posedlý/i označují Ježíše za Božího syna a mluví o tom, aby je Ježíš netrápil. U Marka a Lukáše Ježíš dále s posedlým člověkem rozmlouvá a ptá se ho na jeho jméno (Mk 5,8-10; Lk 8,29-31). U Matouše tato část úryvku chybí. Následující popis vyhnání zlých duchů do stáda vepřů je u synoptiků téměř shodný (Mk 5,11-13; Mt 8,30-32; Lk 8,32-33).

Pasáci vepřů po této události utíkají do města a oznamují, co se stalo (Mk 5,14; Mt 8,33; Lk 8,34). U Marka a Lukáše přichází k Ježíšovi lidé, aby se podívali, co se vlastně stalo. Vidí uzdraveného člověka a mluví s těmi, kteří byli u zázraku (Mk 5,15-16; Lk 8,35-36). U Matouše opět tato část úryvku chybí. U Marka, Matouše i Lukáše lidé prosí Ježíše, aby z jejich kraje odešel (Mk 5,17; Mt 8,34; Lk 8,37). Matouš touto prosbou úryvek končí. Markovo a Lukášovo vyprávění pokračuje. Ježíš nastupuje na loď a uzdravený člověk jej

prosí, aby mohl zůstat u Ježíše. Ježíš ho však posílá domů, aby vyprávěl o Božím dobrodiní. Uzdravený Ježíše poslechne (Mk 5,18-20; Lk 8,38-39). Můžeme říci, že vyprávění Marka a Lukáše se téměř shodují. U Matouše je zachována podstata příběhu, text je však mnohem stručnější a některé části úryvku chybí (popis projevů posedlosti, rozmluva Ježíše s posedlými, reakce lidí na uzdravení posedlých). Matoušův úryvek končí prosbou lidí, aby Ježíš z jejich kraje odešel. Už se nic nedozvídáme o osudu uzdravených. Je také zajímavé, že u Marka i Lukáše je jeden posedlý člověk, u Matouše jsou posedlí dva.

4.6.3 Výklad textu

Ježíš učí u moře o Božím království (Mk 4,1-34) a večer se plaví s učedníky na druhý břeh (Mk 4,35-41). Během plavby se strhne bouře a Ježíš bouři utiší. Ocitá se s učedníky na druhém břehu moře v gerazenském kraji (**Mk 5,1**). Geraza (dnešní Džeraš) byla důležitým městem Desetiměstí (Mk 5,20), avšak leží 60 kilometrů jihovýchodně od moře. Příběh se odehrál spíše v Gadaře (Mt 8,28) vzdálené od moře jen 10 kilometrů.¹⁰⁵ Jakmile Ježíš vystoupí s učedníky z lodi na břeh, běží proti němu člověk posedlý nečistým duchem (**Mk 5,2**). Jeho nečistota je zdůrazněna tím, že vychází z hrobních slují.¹⁰⁶ Marek zdůrazňuje naléhavost celé situace slovy „sotva“ a „hned“. V dalších verších se z Markova vyprávění dozvídáme o projevech posedlosti toho člověka (**Mk 5,3-5**). V těchto verších je vyličená celá hrůza zla. Člověk posedlý nečistým duchem bydlel v hrobových jeskyních, po celé dny a noci se nahý potuloval po jeskyních a horách, křičel a tloukl se kameny. Nedal se spoutat a pokud se to přece jen podařilo, roztrhal řetězy a rozlámal okovy. Jednalo se tedy o těžký a neobvyklý případ.¹⁰⁷

Jako přitahovaný magnetem běží posedlý k Ježíšovi (**Mk 5,6**). Tím, že se vrhá před Ježíšem na zem, uznává Ježíšovu moc a převahu. Posedlý křičí na Ježíše (**Mk 5,7**). Ptá se Ježíše, co je mu po něm a nazývá ho synem Nejvyššího Boha.¹⁰⁸ Můžeme si všimnout, že téměř stejným způsobem se vyjadřuje o Ježíšovi posedlý v synagoze (Mk 1,24). To dokazuje, že démoni jsou schopni poznat Ježíšovu vznešenost a svrchovanost. Současně však ví, že nemají s Bohem nic společného.¹⁰⁹ Posedlý jedná paradoxně jako exorcista –

¹⁰⁵ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 175-176. Srov. také M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 69.

¹⁰⁶ Srov. W. GRUNDMANN, *Das Evangelium nach Markus*, str. 107.

¹⁰⁷ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 55. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 176-177.

¹⁰⁸ Vyjádření „Nejvyšší Bůh“ je označení Boha, které je používáno ve SZ především těmi, kteří nenáleželi do lidu Izraele (srov. Gn 14,18; Iz 14,14; Dan 3,26). V NZ toto pojmenování Boha ještě zaznívá z úst posedlého člověka v Sk 16,17.

¹⁰⁹ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 204.

zapřísahá Ježíše při Bohu, aby jej netrápil. Nečistí duchové (v posedlém) se bojí konečného Božího soudu. Následující verš nezapadá do průběhu celé události (**Mk 5,8**). Ježíš poroučí nečistému duchu, aby vyšel z posedlého člověka, ale nic se neděje. To může na čtenáře úryvku působit jako neúspěšný pokus o exorcismus. Spíše se však jedná o dodatečné vysvětlení vypravěče. Zřejmě měl být tento verš přeložený „Ježíš mu totiž hodlal říci...“. Ježíš chce znát jméno nečistého ducha (**Mk 5,9**). Slovo *legion* (pluk) je latinského původu a označovalo vojenskou jednotku se zhruba 6 000 vojáky. Mohli bychom se domnívat, že se jedná o narážku na okupaci země Římany. Ale Marek chtěl tímto slovem spíše vyjádřit značný počet nečistých duchů a poukázat jak na jejich množství, tak i na jejich sounáležitost.¹¹⁰ Démoni prosí Ježíše, aby mohli zůstat v gerazenském kraji (**Mk 5,10**).¹¹¹ Následující verš o stádu vepřů jen zdůrazňuje pohanské prostředí (**Mk 5,11**). U Židů nebylo přípustné chovat vepře (pro Židy jsou vepři nečistá zvířata) a pasení vepřů patřilo mezi práce, které judaismus zakazoval (stejně jako zaměstnání celníka).¹¹² Zlí duchové prosí Ježíše, aby je poslal do vepřů (**Mk 5,12**). Chtějí se zachránit. Ježíš plní jejich přání (**Mk 5,13**). Následující průběh události nás překvapí. Pro demony znamená splněné přání paradoxně záhubu. Stádo vepřů se žene po příkrém srázu do moře a tam se utopí.¹¹³ Pouze evangelista Marek sděluje údaj o množství vepřů. Jejich počet „dva tisíce“ souvisí se jménem démona „Pluk“. Toto obrovské množství naznačuje zničení celého stáda.¹¹⁴

V druhé části úryvku popisuje Marek reakce lidí na celou událost. Pasáci vepřů utíkají a oznamují vše ve městě i po dvorcích. Po jejich oznámení se přicházejí lidé podívat, co se stalo (**Mk 5,14**). Když přijdou k Ježíšovi, vidí uzdraveného posedlého (**Mk 5,15**). Je oblečený a zdravé myslí. Lidé se dříve báli posedlého a nyní se bojí moci Ježíše. Přítomní jim vypravují o zázraku (**Mk 5,16**). Lidé prosí Ježíše, aby odešel z jejich kraje (**Mk 5,17**). Sloveso *parakalein* používají i nečistí duchové, když prosí Ježíše, aby je neposílal pryč z té krajiny.¹¹⁵ Ježíš se chystá odplout a uzdravený člověk jej naopak prosí, aby mohl zůstat s ním (**Mk 5,18**). Ježíš mu to však nedovoluje (**Mk 5,19**). Pravděpodobně nechce přijmout do svého doprovodu narozeného pohana. Posílá jej domů ke svým, kde má oznámit skutek, který na něm Pán vykonal. Tento výslovný příkaz stojí v

¹¹⁰ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 109.

¹¹¹ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 289-290.

¹¹² Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 178-179.

¹¹³ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 57. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 179.

¹¹⁴ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 291

¹¹⁵ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 179.

pozoruhodném protikladu k přísnému příkazu mlčení, který ukládá Ježíš v jiných podobných případech uzdravení (Mk 1,44; 3,12; 7,36; 8,26).¹¹⁶ Uzdravený poslechne a odchází hlásat o Ježíšově dobrodiní do Desetiměstí (**Mk 5,20**). Desetiměstí (Dekapole) byla federace deseti helénistických měst východně od Samařska a Galileje za Jordánem. Tato oblast byla evangelizována již v počátcích křesťanství (Sk 9,2). Lidé reagují na vyprávění uzdraveného člověka údivem.¹¹⁷

4.6.4 Shrnutí

Zázrak uzdravení posedlého v gerazenském kraji je druhým zázrakem uzdravení posedlého v Markově evangeliu. Na začátku Markova evangelia uzdravuje Ježíš posedlého v synagoze (Mk 1,21-28). Oba zázraky můžeme porovnat. Úryvek o uzdravení posedlého v synagoze je mnohem kratší a stručnější. Posedlý není sám aktivní, Marek se vůbec nezmiňuje o projevech jeho posedlosti. Po uzdravení posedlého se již nic nedozvídáme o jeho dalším osudu. Naproti tomu zázrak uzdravení posedlého v gerazenském kraji popisuje Marek velmi podrobně. Jsou zde vylíčeny projevy posedlosti, záhuba nečistých duchů, reakce lidí na tento zázrak i další život uzdraveného. V prvním úryvku je nečistý duch jen jeden, ve druhém úryvku je jich celý pluk. V obou úryvcích reagují nečistí duchové na Ježíše stejně (Mk 1,24; 5,7). Ví o Ježíšovi, kdo je a že s ním nemají nic společného. Také ví, že je může Ježíš trápit i zahubit. V obou úryvcích je dobře ukázaná moc Ježíše Krista. Ježíš Kristus má moc nad všemi zlými duchy. Uzdravením navrácí člověku jeho důstojnost a svobodu. Současně však respektuje svobodné rozhodnutí člověka. Když ho lidé prosí, aby odešel, nic jim nevnucuje (Mk 5,17-18).

Marek nám jasně ukazuje rozdíl mezi dobrem a zlem. Zlo člověka izoluje od ostatních lidí, spoutává ho a zbavuje lidské důstojnosti. Dobro člověka vrací zpět do společnosti, osvobozuje jej a vrací mu jeho důstojnost. Také jej uschopňuje k hlásání radostné zvěsti ostatním lidem. Dobro je mocnější než zlo. Zlo se nakonec zahubí samo.¹¹⁸

4.7 Uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5,25-34)

„²⁵Byla tam jedna žena, která dvanáct let trpěla krvácením, ²⁶mnoho zkusila u mnoha lékařů a celý svůj majetek vynaložila na léčení, ale nic jí nepomohlo, spíše jí bylo čím dál hůř. ²⁷Když slyšela o Ježíšovi, šla v zástupu lidí a zezadu se dotkla jeho šatů. ²⁸Řekla si totiž: „Jestli se dotknu třeba jen jeho šatů, budu uzdravena.“ ²⁹A hned jí přestalo krvácení a

¹¹⁶ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 110.

¹¹⁷ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 180.

¹¹⁸ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 138-142.

pocítila na těle, že je ze svého neduhu vyléčena.³⁰ Ježíš ihned v sobě poznal, že z něho vyšla (zázračná) moc. Obrátil se proto v zástupu a zeptal se: „Kdo se dotkl mých šatů?“³¹ Jeho učedníci mu odpověděli: „Vidíš přece, jak se lidé na tebe tlačí a ptáš se: Kdo se mě to dotkl!“³² Ale Ježíš se rozhlížel, aby uviděl tu, která to udělala.³³ Tu přišla ta žena, celá ustrašená a rozechvěná – věděla dobře, co se s ní stalo – padla před ním na zem a pověděla mu celou pravdu.³⁴ On jí na to řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila. Jdi v pokoji a buď zdráva, (zbavena) svého neduhu!“¹¹⁹

4.7.1 Kontext a struktura textu

Zázraku uzdravení ženy s krvotokem předchází uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mk 5,1-20) a prosba představeného synagogy o uzdravení dcery (Mk 5,21-24). Po uzdravení ženy s krvotokem Ježíš křísí Jairovu dceru (Mk 5,35-43) a odchází do Nazareta (Mk 6,1-6).

Po uzdravení posedlého v gerazenském kraji Ježíš reaguje na prosbu lidí a vrací se lodí na druhý břeh. Zde ho prosí představený synagogy Jairos o uzdravení své umírající dcery. Ježíš s ním odchází. Za Ježíšem jde velký zástup lidí (Mk 5,21-24). Mezi nimi je i žena trpící dvanáct let krvácením (Mk 5,25). Tato žena celou dobu hledala pomoc u lékařů, dala za léčení mnoho peněz, přesto jí bylo stále hůř (Mk 5,26). Žena slyšela o Ježíšovi a uvěřila, že jí může uzdravit. Dotýká se zezadu jeho šatů a je hned vyléčena (Mk 5, 27-29). Ježíš poznává, že z něho vyšla zázračná moc a ptá se, kdo se ho dotkl (Mk 5,30). Učedníci nechápou jeho otázku. Kolem Ježíše je totiž mnoho lidí, kteří se na něj tlačí (Mk 5,31). Ježíš se rozhlíží - chce se setkat s uzdravenou ženou (Mk 5,32). Žena celá vyděšená přichází za Ježíšem, padá před ním na zem a přiznává se ke svému činu (Mk 5,33). Ježíš chválí její víru a svými slovy potvrzuje její uzdravení (Mk 5,34).

Text můžeme rozdělit na dvě části – popis nemocné ženy se zázrakem uzdravení (Mk 5,25-29) a Ježíšova reakce a setkání se ženou (Mk 5,30-34).

4.7.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení ženy s krvotokem nacházíme u Marka, Matouše i Lukáše. Všichni synoptičtí evangelisté vypráví tento zázrak v kontextu příběhu o vzkříšení Jairovy dcery (Mk 5,21-43; Mt 9,18-26; Lk 8,40-56). U Marka a Lukáše k Ježíšovi přichází představený synagogy Jairos a prosí jej o uzdravení své umírající dcery (Mk 5,21-24; Lk 8,40-43). V Matoušově úryvku jeden představený synagogy žádá Ježíše o vzkříšení mrtvé dcery (Mt 9,18-19). Ježíš odchází do domu představeného synagogy a cestou uzdravuje ženu s krvotokem. Po jejím uzdravení v domě představeného synagogy křísí jeho dceru (Mk 5,35-

¹¹⁹ Nový Zákon, str. 130-131.

43; Mt 9,23-26; Lk 8,49- 56). Markův úryvek má 10 veršů, Lukášův 6 veršů a Matoušův jen 3 verše.

Mk 5, 25-34	Mt 9,20-22	Lk 8,43-48
<p>²⁵Byla tam jedna žena, která dvanáct let trpěla krvácením, ²⁶mnoho zkusila u mnoha lékařů a celý svůj majetek vynaložila na léčení, ale nic jí nepomohlo, spíše jí bylo čím dál hůř. ²⁷Když slyšela o Ježíšovi, šla v zástupu lidí a ze zadu se dotkla jeho šatů. ²⁸Řekla si totiž: „Jestli se dotknu třeba jen jeho šatů, budu uzdravena.“ ²⁹A hned jí přestalo krvácení a pocítila na těle, že je ze svého neduhu vyléčena.</p> <p>³⁰Ježíš ihned v sobě poznal, že z něho vyšla (zázračná) moc. Obrátil se proto v zástupu a zeptal se: „Kdo se dotkl mých šatů?“ ³¹Jeho učedníci mu odpověděli: „Vidíš přece, jak se lidé na tebe tlačí a ptáš se: Kdo se mě to dotkl!“ ³²Ale Ježíš se rozhlížel, aby uviděl tu, která to udělala. ³³Tu přišla ta žena, celá ustrašená a rozechvěná – věděla dobře, co se s ní stalo – padla před ním na zem a pověděla mu celou pravdu. ³⁴On jí na to řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila. Jdi v pokoji a buď zdráva, (zbavena) svého neduhu!“</p>	<p>²⁰Vtom k němu přistoupila ze zadu jedna žena, která trpěla krvácením dvanáct let, a dotkla se střípce jeho šatů. ²¹Řekla si totiž: „Jestli se dotknu jen jeho šatů, budu uzdravena.“</p> <p>²²Ježíš se obrátil, a když ji uviděl, řekl: „Buď dobré mysli, dcero, Tvá víra tě zachránila.“ A od té chvíle byla žena zdravá.</p>	<p>⁴³Byla tam jedna žena, která už dvanáct let trpěla krvácením, utratila na lékaře celé své jmění a nikdo ji nemohl uzdravit. ⁴⁴Přistoupila ze zadu a dotkla se střípce jeho šatů, a okamžitě se jí krvácení zastavilo.</p> <p>⁴⁵Ježíš se zeptal: „Kdo se mě to dotkl?“ Když to všichni popírali, řekl mu Petr: „Mistře, plno lidí se na tebe tlačí a tísní tě!“ ⁴⁶Ale Ježíš na tom trval: „Někdo se mě dotkl. Já jsem přece pocítil, že ze mě vyšla (zázračná) moc.“ ⁴⁷Když žena viděla, že se to neuttajilo, celá rozechvělá přišla, padla před ním na zem a přede všemi lidmi vypravovala, proč se ho dotkla a jak byla okamžitě uzdravena. ⁴⁸On jí na to řekl: „Dcero, tvá víra tě zachránila. Jdi v pokoji!“</p>

Na začátku Marek i Lukáš velmi podobně popisují dlouhodobé onemocnění ženy i její marnou snahu o uzdravení (Mk 5,25-26; Lk 8,43). U Matouše tento popis chybí – Matouš se pouze zmiňuje, že žena trpěla krvácením dvanáct let (Mt 9,20). U všech synoptiků žena přistupuje ze zadu k Ježíšovi a dotýká se jeho šatů (Mk 5,27-28; Mt 9,20-21; Lk 8,44). U Marka i Lukáše dochází okamžitě k uzdravení ženy (Mk 5,29; Lk 8,44). Matouš se o uzdravení ženy zmiňuje až na konci svého vyprávění (Mt 9,22). Marek a Lukáš podrobně popisují reakci Ježíše na tento dotek, údiv učedníků a setkání Ježíše se ženou (Mk 5,30-33; Lk 8,45-47). U Matouše tato pasáž chybí. Nakonec Ježíš chválí víru ženy a loučí se s ní s přáním pokoje (Mk 5,34; Mt 9,22; Lk 8,48).

Můžeme říci, že Marek a Lukáš popisují zázrak uzdravení ženy s krvotokem téměř

shodně, liší se jenom v některých detailech. Matouš je ve svém vyprávění velmi stručný, omezuje se pouze na podstatné body příběhu.

4.7.3 Výklad textu

Po uzdravení posedlého v gerazenském kraji se Ježíš vrací lodí zpět na druhý břeh (Mk 5,21). K Ježíši přichází představený synagogy Jairos, padá mu k nohám a prosí jej o záchranu své umírající dcery (Mk 5,22-23). Ježíš s ním odchází, za ním jde velký zástup (Mk 5,24). Mezi lidmi je i žena trpící dvanáct let krvácením (**Mk 5,25**). Nevíme, o jaký druh krvácení šlo. Zřejmě se jednalo o vaginální krvácení, které ženu činilo kulticky nečistou (Lv 15,19-30). V tomto období (stejně jako v období menstruačního krvácení) se nečistota týkala všech věcí, kterých se žena dotkne, i lidí, kteří se dotknou jí.¹²⁰ Údaje ohledně doby trvání nemoci náleží k popisu trápení toho, kdo hledá pomoc (srov. např. Mk 9,21; Lk 13,11; Sk 3,2; 4,22; 9,33; 14,8). Žena marně hledala pomoc u lékařů (**Mk 5,26**). Marek v tomto verši podrobně popisuje její utrpení. Mnozí lékaři ženu nechali mnoho trpět a místo toho, aby jí pomohli, utráceli její majetek. Dařilo se jí stále hůř.¹²¹ Ve své zoufalé situaci se žena dozvídá o Ježíšovi a jeho zázračné schopnosti uzdravovat. Jde v zástupu lidí a zezadu se dotýká Ježíšových šatů (**Mk 5,27**). Záměr ženy nepozorovaně se Ježíše dotknout nejspíš souvisí s jejím strachem a studem veřejně mluvit o své nemoci. Žena porušuje zákon o čistotě, její víra v uzdravení jí dává odvalu k tomuto činu (**Mk 5,28**). Jakmile se žena dotkne Ježíšových šatů, je ihned uzdravena (**Mk 5,29**). Text doslova zní „vyschl pramen její krve“¹²² a Marek nás tímto odkazuje na Lv 12,7, kde jsou popsány očistné obřady pro ženu po porodu. Zde není žádný obřad, žena sama na svém těle cítí uzdravení, její tělo je čisté.¹²³

Ježíš hned poznává únik zázračné síly způsobený uzdravením ženy, ale ženu samotnou nevidí. Obrací se a naprosto vážně se ptá, kdo se dotkl jeho šatů (**Mk 5,30**). Chce se osobně setkat s uzdravenou ženou. Chce jí říct, že její uzdravení nebylo způsobeno magickým dotykem, ale Boží vůlí.¹²⁴ Učedníci jsou udiveni Ježíšovou otázkou (**Mk 5,31**). Kolem Ježíše je mnoho lidí, kteří se na něj ze všech stran tlačí. Učedníci si neumí představit, že by v takové tlačenci mohlo dojít k osobnímu setkání nějakého člověka s Ježíšem. Nechápu, co se vlastně stalo.¹²⁵ Ježíš se rozhlíží, aby uviděl osobu, která se ho

¹²⁰ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 186.

¹²¹ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 302. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 186.

¹²² Takto překládá *Nová smlouva. Překlad KMS*, str. 59.

¹²³ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 215. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 186-187.

¹²⁴ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 113.

¹²⁵ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 70.

dotkla (**Mk 5,32**). V té chvíli k němu přichází uzdravená žena. Je ustrašená a rozechvělá, padá před Ježíšem na zem a ke všemu se přiznává (**Mk 5,33**). Můžeme si všimnout velkého rozdílu v chování ženy. V době svojí nemoci, nečistoty, se tajně dotýká zezadu Ježíšových šatů. Po svém uzdravení svým tělesným postojem a přiznáním celé pravdy uznává Ježíšovu Božskou moc. Čekali bychom, že Ježíš ženu pokárá za porušení zákona o čistotě. Ježíš však jedná jinak. Velmi něžně ženu oslovuje (dceru), chválí její víru a svými slovy potvrzuje její trvalé uzdravení a záchranu (**Mk 5,34**).¹²⁶ Slova propuštění „jdi v pokoji“ se opírají o semitský pozdrav při loučení (srov. 1 Sam 1,17; 29,7; 2 Sam 15,9; Sk 16,36; Jak 2,16), nicméně výraz pokoj nezahrnuje pouze mír v duši, nýbrž i spásu (srov. Lk 7,50; 10,5-6; Jan 14,27; 16,33; 20,19.21.26).¹²⁷

4.7.4 Shrnutí

Zázrak uzdravení ženy s krvotokem je druhým zázrakem uzdravení ženy v Markově evangeliu. Téměř na začátku Markova evangelia Ježíš uzdravuje Šimonovu tchyni (Mk 1,29-31). Oba zázraky můžeme porovnat.

Šimonova tchyně leží v domě, v horečce. Její stav jí neumožňuje žádat o uzdravení, je však obklopena milující rodinou. Ježíš k ženě přistoupí, vezme ji za ruku a pozvedne ji. Žena s krvotokem je sama, dlouhodobě nemocná (dvanáct let), navíc je svou nemocí vyloučená ze společnosti (kulticky nečistá). Hledala pomoc u mnoha lékařů, za své uzdravení dala celý svůj majetek a přitom jí je stále hůř. Tajně se zezadu dotýká Ježíšových šatů. V obou případech dochází k uzdravení ihned. Zázrak uzdravení Šimonovy tchyně probíhá za přítomnosti rodiny a učedníků, u ženy s krvácením jsou přítomni učedníci a velký zástup lidí. Ježíš se chová k oběma ženám s velkou úctou a láskou. Zvláště pokud si uvědomíme, jaké bylo postavení ženy v tehdejší společnosti.

Bůh chce, aby naše uzdravení bylo okamžité a trvalé. Chce se s námi setkat osobně, tváří v tvář. Přizpůsobuje se nám a našim představám. Chce se nás s láskou dotýkat a chce, abychom se my dotýkali Jeho. Chce, abychom mu důvěřovali, nezáleží mu na předpisech, ale na našem dobru, chce nás zachránit.¹²⁸

¹²⁶ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 147.

¹²⁷ Srov. E. SCHWEIZER, *Das Evangelium nach Markus*, str. 61.

¹²⁸ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 144-147.

4.8 Uzdravení dcery Syroféničanky (Mk 7,24-30)

„²⁴Odtamtud se vydal na cestu do tyrského kraje. Vešel do jednoho domu a nechtěl, aby to někdo věděl, ale nemohlo se to utajit. ²⁵Hned o něm uslyšela nějaká žena, jejíž dcera byla posedlá nečistým duchem. Přišla a padla mu k nohám. ²⁶Byla to pohanka, rodem Syroféničanka, a prosila ho, aby vyhnal zlého ducha z její dcery. ²⁷Řekl jí: ‚Nech najíst napřed děti! Není přece správné vzít chléb dětem a hodit ho psíkům.‘ ²⁸Ale ona mu odpověděla: ‚Ovšem, Pane, jenže i psíci se živí pod stolem kousky po dětech.‘ ²⁹Nato jí řekl: ‚Že jsi to řekla, jdi, zlý duch vyšel z tvé dcery.‘ ³⁰Žena odešla domů a našla dítě ležet na lůžku a zlý duch byl pryč.“¹²⁹

4.8.1 Kontext a struktura textu

Zázraku uzdravení dcery Syroféničanky předchází promluva Ježíše o pravé čistotě (Mk 7,1-23). Po tomto zázraku Ježíš odchází z tyrského kraje ke Galilejskému moři a uzdravuje hluchoněmého (Mk 7,31-37).

Po příchodu do tyrského kraje Ježíš tajně vchází do jednoho domu. Nechce, aby se o jeho příchodu někdo dozvěděl (Mk 7,24). To se však nepodaří. Uslyší o něm pohanská žena, Syroféničanka, která má dceru posedlou nečistým duchem (Mk 7,25-26). Padne Ježíši k nohám a prosí jej, aby vyhnal zlého ducha z její dcery. Ježíš ji odmítá s tím, že chléb mají dostat nejdřív děti a potom psíci (Mk 7,27). Ženu však Ježíšova slova neodradí. Souhlasí s Ježíšem, ale současně mu s pokorou namítá, že i psíci se živí pod stolem kousky po dětech (Mk 7,28). Ježíš chválí její řeč a uzdravuje na dálku její dceru (Mk 7,29). Žena odchází domů, kde nachází na lůžku svou dceru zbavenou zlého ducha (Mk 7,30).

Úryvek můžeme rozdělit na dvě části – příchod Ježíše s prosbou ženy (Mk 7,24-26) a rozhovor Ježíše se ženou se zázrakem uzdravení dcery (Mk 7,27-30).

4.8.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení dcery Syroféničanky popisuje jen Marek a Matouš. U obou evangelistů předchází tomuto zázraku promluva Ježíše o pravé čistotě (Mk 7,1-23; Mt 15,1-20). Po uzdravení dcery Syroféničanky uzdravuje Ježíš u Marka hluchoněmého (Mk 7,31-37). U Matouše následuje po tomto zázraku druhé rozmnožení chleba (Mt 15, 29-39). Markův úryvek má 7 veršů, Matoušův 8 veršů.

¹²⁹ Nový Zákon, str. 138.

Mk 7,24-30	Mt 15,21-28
<p>²⁴Odtamtud se vydal na cestu do tyrského kraje. Vešel do jednoho domu a nechtěl, aby to někdo věděl, ale nemohlo se to utajit. ²⁵Hned o něm uslyšela nějaká žena, jejíž dcera byla posedlá nečistým duchem. Přišla a padla mu k nohám. ²⁶Byla to pohanka, rodem Syroféničanka, a prosila ho, aby vyhnal zlého ducha z její dcery.</p> <p>²⁷Řekl jí: „Nech najíst napřed děti! Není přece správné vzít chléb dětem a hodit ho psíkům.“²⁸Ale ona mu odpověděla: „Ovšem, Pane, jenže i psíci se živí pod stolem kousky po dětech.“ ²⁹Nato jí řekl: „Že jsi to řekla, jdi, zlý duch vyšel z tvé dcery.“ ³⁰Žena odešla domů a našla dítě ležet na lůžku a zlý duch byl pryč.</p>	<p>²¹Ježíš odtamtud odešel a odebral se do tyrského a sidónského kraje. ²²A tu z toho kraje vyšla jedna kananejská žena a křičela: „Smiluj se nade mnou, Pane, synu Davidův! Moje dcera je krutě posedlá.“ ²³Ale on jí neodpověděl ani slovo. Jeho učedníci k němu přistoupili a prosili ho: „Pošli ji pryč, vždyť za námi křičí.“</p> <p>²⁴Odpověděl: „Jsem poslán jen k ztraceným ovcím domu izraelského.“ ²⁵Ona mezitím přišla, klaněla se mu a prosila: „Pane, pomoz mi!“ ²⁶On jí však odpověděl: „Není správné vzít chléb dětem a hodit ho psíkům.“ ²⁷Ona řekla: „Ovšem, Pane, jenže i psíci se živí kousky, které padají ze stolu jejich pánů.“ ²⁸Nato jí řekl Ježíš: „Ženo, jak veliká je tvá víra! Ať se ti stane, jak si přeješ.“ A od té chvíle byla její dcera zdravá.</p>

Na rozdíl od předchozích zázraků uzdravení je ve svém popisu podrobnější Matouš. Při porovnání obou úryvků si můžeme všimnout některých odlišností. U Marka Ježíš odchází do tyrského kraje (Mk 7,24), u Matouše do tyrského a sidónského kraje (Mt 15,21). Markův příběh se odehrává v jednom domě, Ježíš se sám setkává s pohankou - Syroféničankou (Mk 7,24-26). U Matouše dochází k setkání Ježíše s kannanejskou ženou venku za přítomnosti učedníků (Mt 15,22-23). U Marka jedná žena s Ježíšem s úctou a pokorou – padne mu k nohám a prosí (Mk 7,25-26). Matouš popisuje jednání ženy na začátku úryvku jako obtěžující – žena sice oslovuje Ježíše oslovením „pane, synu Davidův“, ale křičí. Ježíš jí neodpovídá a učedníci prosí Ježíše, aby ji poslal pryč (Mt 15,22-23).

Následuje rozhovor Ježíše se ženou. U Marka Ježíš ženu odmítá s vysvětlením, že není správné vzít chleba dětem a hodit ho psíkům (Mk 7,27). Žena s pokorou přijímá Ježíšovo sdělení, ale zároveň namítá, že psíci se živí pod stolem kousky chleba (Mk 7,28). Matouš popisuje tento rozhovor mnohem podrobněji. Ježíš vysvětluje ženě své poslání (Mt 15,24). Žena přichází k Ježíšovi, klaní se mu a prosí o pomoc (Mt 15,25). Znovu oslovuje Ježíše oslovením „pane“. Ježíš namítá, že není správné vzít chléb dětem a hodit ho psíkům (Mt 15,26). Žena mu odpoví podobně jako v Markově úryvku (Mt 15,27). Ježíš ženu chválí a uzdravuje její dceru (Mk 7,29-30; Mt 15,28). Marek zdůrazňuje uzdravení dcery, Matouš spíše vyzdvihuje víru ženy.

Můžeme říci, že se oba evangelisté liší ve více detailech příběhu, avšak podstata je u Marka i Matouše stejná (rozhovor Ježíše se ženou, zázrak uzdravení dcery). Marek ve

svém vyprávění zdůrazňuje pokoru ženy a uzdravení dcery. Matouš se snaží více vysvětlit Ježíšovo chování a velikost víry ženy.

4.8.3 Výklad textu

Po promluvě o pravé čistotě Ježíš odchází do tyrského kraje¹³⁰ (Mk 7,24). Jednalo se o pohanské území. Ježíš vchází do jednoho domu, nechce aby se o jeho příchodu někdo dozvěděl. Uslyší o něm však žena, která má dceru posedlou nečistým duchem (Mk 7,25). Žena přichází a padá Ježíšovi k nohám. Tímto postojem je vyjádřena její velká úcta k Ježíšovi. Marek ji představuje čtenáři jako Řekyni, rodem Syroféničanku (Mk 7,26). Tím je naznačeno, že se jedná o spásu pro Řeky, o problematiku „Židé a Řekové“ (Řím 1,16; 2,9.10; 3,9; 10,12; 1 Kor 1,24; 10,32; 12,13; Gal 3,28; Kol 3,11), kde Řekové jsou myšleni jako zástupci pohanů.¹³¹ Žena prosí Ježíše, aby vyhnal zlého ducha z její dcery.

Očekávali bychom, že Ježíš půjde se ženou k nemocnému dítěti. Místo toho se rozvíjí rozhovor, ve kterém žena nejprve slyší odmítnutí svojí prosby, protože je pohanka (Mk 7,27).¹³² Ježíšova odpověď je nezvykle tvrdá. Výraz děti představuje lid Izraele jako Boží děti. Naopak psi byli Židy pokládáni za nečistá zvířata. Ve zdobnělině „psíci“ se nesmí spatřovat zmírnění tvrdých slov. Kumulace zdobnělin v textu naznačuje blízkost k lidovému hovorovému jazyku.¹³³ Smysl odpovědi je, že spásy se dostane nejdříve vyvolenému národu a teprve potom pohanům (srov. Řím 1,16).¹³⁴ Příslib, že pohané budou připojeni k vyvolenému národu a že obdrží požehnání mesiánské doby, je opětovně vyjádřen ve SZ (srov. např. Iz 2,2-4; 41,21-29; 42,10-17; Sof 3,8-10). Okamžik misijní činnosti mezi pohany však ještě nenastal. Proto je Ježíš zdrženlivý vůči prosbě této pohanky. Tento příběh tedy neodporuje výroku v Mk 13,10 a misijnímu příkazu v Mt 28,19-20.¹³⁵ Také odpověď ženy nás může překvapit (Mk 7,28). Žena reaguje na Ježíšovo odmítnutí velkou pokorou. Souhlasí s Ježíšem, navíc jej oslovuje „Pane“. Jedná se o jediné místo v Markově evangeliu, kde je Ježíš takto osloven. Jde o vhodné oslovení ze strany člověka pohanského původu, které zahrnuje jak postoj veliké úcty, tak rovněž projev vyznání.¹³⁶ S překvapující pohotovostí rozumí slovům Ježíše ve smyslu výhry. I psíci smějí

¹³⁰ Tyrus a Sidón byla pohanská města, vyhlášená nemravným životem. Srov. *Nový Zákon*, str. 53.

¹³¹ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 388.

¹³² Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 292.

¹³³ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 389.

¹³⁴ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 243-244. Srov. také J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 83.

¹³⁵ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 142-143.

¹³⁶ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, II, str. 293.

utišit svůj hlad drobky, které padají pod stůl, ještě než děti dojí svoje jídlo, aniž je porušeno přednostní právo dětí.¹³⁷ Ježíš odpovídá na ženinu pokoru a důvěru sdělením o uzdravení její dcery (**Mk 7,29**). Uzdravení na dálku navíc zdůrazňuje Ježíšovu moc. Žena odchází domů a tam nalézá uzdravené dítě (**Mk 7,30**).¹³⁸ Tento příběh o uzdravení dcery Syrofěničanky (Mk 7,24-30 // Mt 15,21-28) společně s uzdravením setníkova služebníka (Mt 8,5-13 // Lk 7,1-10) a uzdravením syna královského úředníka (Jan 4,46-54) jsou jedinými uzdraveními učiněnými Ježíšem na dálku, která evangelia vypráví.

4.8.4 Shrnutí

Zázrak uzdravení dcery Syrofěničanky je prvním zázrakem uzdravení dítěte v Markově evangeliu. Výrazně se liší se od předchozích zázraků uzdravení. Nedochozí zde k osobnímu setkání Ježíše s nemocnou osobou. V tomto úryvku si můžeme všimnout, že motiv dětí se zde několikrát opakuje. Žena prosí o uzdravení svého dítěte (dcery). Chová se vůči Ježíšovi s dětskou důvěrou, ani na chvíli nepochybuje o Ježíšově pomoci. Ježíš mluví o dětech. Děti mají přednost. Nakonec Ježíš uzdravuje dítě na dálku.

V úryvku je také výrazný motiv překročení hranic. Ježíš překračuje tradiční izraelské hranice a odchází do pohanského kraje, uzdravuje dítě pohanské ženy. Žena překračuje hranice mezi Židy a pohany, hranice mezi mužem a ženou. Rovněž démoni neznají žádné národní ani náboženské hranice. Zlo je přítomno všude.¹³⁹

Boží dobrota je neomezená. My sami se vymezujeme vůči Bohu často svým chováním, postojem. Bůh nás miluje mateřskou láskou. Pokud budeme Bohu důvěřovat jako děti, nikdy nebudeme trpět nedostatkem (hladem), vždy budeme Jeho láskou nasyceni.¹⁴⁰

4.9 Uzdravení hluchoněmého (Mk 7,31-37)

„³¹(Ježíš) odešel z tyrského kraje a šel přes Sidón územím Desetiměstí ke Galilejskému moři. ³²Přivedli k němu hluchoněmého a prosili ho, aby na něho vložil ruku. ³³Vzal ho stranou od zástupu, vložil mu prsty do uší, dotkl se slinou jeho jazyka, ³⁴vzhlédl s povzdechem k nebi a řekl: ‚Effatha!‘, to znamená: ‚Otevři se!‘ ³⁵A hned se mu otevřel sluch, rozvázal se mu jazyk a mluvil správně. ³⁶(Ježíš) jim pak přikázal, aby o tom nikomu

¹³⁷ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 143.

¹³⁸ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 245.

¹³⁹ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 77. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 247.

¹⁴⁰ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 186-189.

neříkali. Čím více jim to však přikazoval, tím více to rozlašovali. ³⁷Byli celí užaslí a říkali: „Dobře všechno udělal: i hluchým dává sluch, i němým řeč!“¹⁴¹

4.9.1 Kontext a struktura textu

Zázrak uzdravení hluchoněmého následuje bezprostředně po zázraku uzdravení dcery Syroféničanky (Mk 7,24-30). Po tomto zázraku Ježíš podruhé rozmnožuje chléb (Mk 8,1-10).

Po uzdravení dcery Syroféničanky Ježíš odchází z tyrského kraje přes Sidón a Desetiměstí ke Galilejskému moři (Mk 7,31). Lidé přivádí k Ježíšovi hluchoněmého člověka a prosí Ježíše, aby na něj vložil ruku (Mk 7,32). Ježíš bere hluchoněmého stranou a pro nás dost neobvyklým způsobem jej uzdravuje (Mk 7,33-34). Vkládá mu prsty do uší a dotýká se slinou jeho jazyka. Po Ježíšově vzhlednutí k nebi a zvolání „*effatha*“ ihned hluchoněmý slyší a správně mluví (Mk 7,35). Ježíš přikazuje lidem, aby o zázraku nikomu neříkali (Mk 7,36). Lidé však Ježíše neposlouchají, ale celí užaslí rozlašují, co Ježíš dobrého učinil (Mk 7,37).

Zázrak uzdravení hluchoněmého popisuje ze synoptických evangelistů pouze Marek. Jedná se tedy o vlastní látku Markova evangelia. Evangelista Matouš na tomto místě uvádí shrnující zprávu o uzdravování mnoha nemocných (Mt 15,29-31), která vykazuje známky redakční činnosti jak z jazykového a stylistického hlediska, tak rovněž po obsahové stránce. Evangelista neprojevuje zájem o předložení velkého množství zázraků budících obdiv, nýbrž chce poukázat na skutečnost, že Ježíš přichází na pomoc všem (srov. Mt 12,15; 14,13-14; 19,2).¹⁴²

4.9.2 Výklad textu

Po uzdravení dcery Syroféničanky odchází Ježíš z tyrského kraje ke Galilejskému moři (**Mk 7,31**). Marek popisuje v prvním verši svého vyprávění podrobně Ježíšovu cestu. Ježíš jde oklikou přes Sidón územím Desetiměstí. Jednalo se o cestu dlouhou asi 36 km, obyvatelstvo na tomto území bylo převážně pohanské. Není jasné, proč Ježíš ne zvolil kratší cestu. Popis této klikaté cesty je hodnocen jako výraz geografické neznalosti, území Desetiměstí je viděno podle chápání evangelisty jako součást Galileje.¹⁴³ Lidé přivádějí k Ježíšovi hluchoněmého člověka s prosbou, aby se ho Ježíš dotkl (**Mk 7,32**). Marek neuvádí žádné podrobnosti ani o místě zázraku, ani o lidech, kteří přivedli hluchoněmého. Podle jejich prosby však můžeme usuzovat, že se jednalo o Židy. Vkládání rukou bylo u Židů používáno při požehnání (Gn 48,14). Ježíš bere hluchoněmého stranou (**Mk 7,33**). Na

¹⁴¹ *Nový Zákon*, str. 138-139.

¹⁴² A. SAND, *Das Evangelium nach Matthäus*, str. 316-317.

¹⁴³ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, II, str. 296.

začátku verše si můžeme všimnout pro Marka typického zdvojení výrazů – „vzal ho stranou od zástupu“. V řeckém překladu se jedná dokonce o tři podobné výrazy – stranou, v soukromí a od zástupů.¹⁴⁴ K uzdravení dochází za použití uzdravujících praktik, které jsou důvěrně známé ze současných příběhů zázraků. Ježíš vloží svoje prsty do uší – podobně postupuje rabi Chijja se svým prstem u nemocného zubu jednoho člověka. Svou slinou namáčí ochrnutý jazyk (srov. Mk 8,23; Jan 9,6). V Antice byl také popsán léčivý účinek sliny (Plinius, *Přírodověda* 28,4,7; Tacitus, *Dějiny* 4,81; Suetonius, *Vespasiánův životopis* 7).¹⁴⁵ Pohled k nebi je znamením modlitby (**Mk 7,34** - srov. 6,41; 8,24). Povzdechnutí (zasténání) Ježíše umocňuje živost Markova vyprávění. Podobné sloveso (*anastenazein*) užívá evangelista v 8,12, kde vyjadřuje Ježíšovu nelibost nad žádostí farizeů o znamení. Výraz *effatha* může působit na čtenáře jako magické zaklínadlo, ale Marek takovému výkladu zabráňuje svým překladem („otevři se“).¹⁴⁶ Účinek mocného slova nastává podobně jako u předchozích zázraků ihned (**Mk 7,35**). To, že uzdravený může okamžitě správně mluvit, nasvědčuje tomu, že nemohl být hluchoněmý od narození. Příkaz mlčení je překvapivě dán zástupu lidí, který nebyl svědkem zázraku uzdravení, protože Ježíš vzal hluchoněmého stranou (**Mk 7,36**). Lidé Ježíše opět neposlouchají, stejně jako uzdravený malomocný (Mk 1,45). Úžas zástupu se ozývá v hlasitém jásetu (**Mk 7,37**). Ježíšův skutek naplnil proroctví Iz 35,5 (Mt 11,5).¹⁴⁷

4.9.3 Shrnutí

Zázrak uzdravení hluchoněmého (Mk 7,31-37) je jedním ze dvou zázraků uzdravení, které popisuje pouze Marek (Mk 8,22-26). Je také prvním zázrakem uzdravení, ve kterém bere Ježíš nemocného stranou.

V úryvku si můžeme všimnout zejména některých kontrastů. I když Marek v prvním verši podrobně popisuje Ježíšovu cestu z tyrského kraje, neuvádí žádný konkrétní údaj o místě samotného zázraku. Také se nic bližšího nedozvídáme o hluchoněmém ani o lidech, kteří nemocného přivádějí k Ježíšovi. Samotný zázrak uzdravení je naopak popsán do nejmenších detailů - Ježíš bere hluchoněmého stranou, dotýká se prsty jeho uší a slinou jeho jazyka, modlí se. Hluchoněmý je ihned schopný slyšet a správně mluvit. Ježíš však

¹⁴⁴ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 84-85. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 249-250.

¹⁴⁵ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, I, str. 297-298. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 250.

¹⁴⁶ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 250-251.

¹⁴⁷ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 145. Srov. také R. PESCH., *Markusevangelium*, I, str. 397.

přikazuje přítomným, aby o zázraku nikomu neříkali. Lidé Ježíše neposlouchají a chválí všechny jeho skutky.

Není důležité, kým jsme k Ježíšovi přivedeni, ale jaký je náš osobní kontakt s Ježíšem. Dotyk Ježíše se nám může zdát nepříjemný (vložené prsty do uší, slina na jazyku), přesto nás uzdravuje a otevírá Božímu působení. Je důležité, koho posloucháme a co mluvíme. V ráji člověk popřál sluchu satanově lži a tím ztratil kontakt s Bohem. Ježíš úžasným způsobem napравuje porušené stvoření. Jedině Bůh nám dává schopnost slyšet a správně mluvit.¹⁴⁸

4.10 Uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22-26)

„²²Když přišli do Betsaidy, přivedli mu jednoho slepce s prosbou, aby se ho dotkl. ²³On vzal toho slepého za ruku, vyvedl ho ven z vesnice, dotkl se slinou jeho očí, vložil na něho ruce a ptal se ho: ‚Vidíš něco?‘ ²⁴On pozvedl oči a odpověděl: ‚Vidím lidi, vidím je jako stromy – a chodí.‘ ²⁵Potom mu znovu vložil ruce na oči. Tu se mu projasnil zrak, byl uzdraven, takže viděl všechno úplně jasně. ²⁶Poslal ho domů a řekl: ‚Ale do vesnice nechod!‘“¹⁴⁹

4.10.1 Kontext a struktura textu

Před uzdravením slepého v Betsaidě Ježíš varuje před farizeji a herodovci (Mk 8,11-21). Po zázraku následuje Petrovo vyznání, že Ježíš je Mesiáš a předpověď Ježíšova utrpení (Mk 8,27-9,1).

Ježíš přichází s učedníky do Betsaidy. Lidé k němu přivádějí slepého a prosí, aby se ho Ježíš dotkl (Mk 8,22). Ježíš vyvádí slepého z vesnice a postupně jej uzdravuje. Nejdříve se dotýká slinou jeho očí a vkládá na něj ruce (Mk 8,23). Po tomto zákroku začíná slepý vidět lidi jako chodící stromy (Mk 8,24). Ježíš mu znovu vkládá ruce na oči. Po té je člověk dokonale uzdraven, vidí všechno úplně jasně (Mk 8,25). Ježíš posílá uzdraveného domů, ale zakazuje mu jít do vesnice (Mk 8,26).

Zázrak uzdravení slepého v Betsaidě opět nacházíme pouze u Marka.

4.10.2 Výklad textu

Po sporu s farizeji (Mk 8,11-21) přichází Ježíš s učedníky do Betsaidy (**Mk 8,22**). Betsaida byla původně malá rybářská vesnice na severovýchodním výběžku Galilejského moře. Později byla tetrarchou Filipem povýšena na město a přejmenovaná na Betsaidu

¹⁴⁸ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 190-194. Srov. také M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 91.

¹⁴⁹ *Nový Zákon*, str. 140-141.

Julias na počest dcery císaře Augusta.¹⁵⁰ V tomto úryvku se dvakrát hovoří o vesnici (8,23.26). Je možné, že vesnicí byla nazývána stará rybářská čtvrť nebo se jednalo o lidové označení Betsaidy. K Ježíši přivádějí slepce s prosbou, aby se ho dotkl. Marek nepíše nic o slepci ani o lidech, kteří slepce přivádějí. Jedná se o první zázrak uzdravení slepého v Markově evangeliu.¹⁵¹ Z prosby o dotek vyplývá důvěra, že Ježíš má dostatek zázračné moci k uzdravení. Ježíš bere slepého za ruku a odvádí jej z vesnice (**Mk 8,23**). Odloučení nemocného od publika je líčeno se zvláštní názorností, která bere ohled na mimořádný stav nemocného člověka potřebujícího pomoc.¹⁵² Uzdravení je postupné. Ježíš se dotýká slinou očí slepého, vkládá na něj ruce a ptá se jej, jestli něco vidí. Slepý pozvedá oči a odpovídá, že vidí lidi jako chodící stromy (**Mk 8,24**). Z toho, že je schopen rozpoznat stromy od lidí, můžeme usuzovat, že se nejednalo o člověka slepého od narození. Průběh uzdravování nám připomíná gesta v Mk 7,33, kde se Ježíš dotýká slinou jazyka hluchoněmého. Ježíš znova vkládá ruce na oči slepého a ten je konečně uzdraven (**Mk 8,25**). Skutečnost, že by postupné uzdravení bylo podmíněno těžkostí případu nebo že by se úplné uzdravení Ježíšovi hned nezdařilo, nenachází v textu žádné odůvodnění. Rovněž názory, že toto postupné uzdravení bylo způsobeno slabostí víry slepého nebo že Ježíš takto jednal pro poučení učedníků, aby jim naznačil, že se stanou pozvolna vidícími a postupně dospějí k plnému poznání svého Mistra, nejsou přesvědčivé.¹⁵³ Dokonalost vyléčení zdůrazňuje Marek trojím způsobem – projasnil se mu zrak, byl uzdraven a viděl všechno úplně jasně. Ježíš posílá uzdraveného domů, ale současně mu přikazuje, aby nechodil do vesnice (**Mk 8,26**). Tento Ježíšův příkaz je pro nás nepochopitelný – prohlubuje motiv tajemství.¹⁵⁴

4.10.3 Shrnutí

Zázrak uzdravení slepého v Betsaidě je v mnohém velmi podobný zázraku uzdravení hluchoněmého. V obou úryvcích je soustředěna největší pozornost na samotné uzdravení. Nemocného přivádí k Ježíšovi lidé a prosí Ježíše o dotek (vlození ruky). Marek neuvádí žádné podrobnosti o těchto lidech ani o nemocném. Z prosby lidí je však zřejmé, že důvěřují v uzdravující moc Ježíšova doteku. Ježíš bere nemocného stranou (od zástupu, ven z vesnice). Uzdravení je postupné. Ježíš se dotýká nemocného rukou a slinou. Ježíš nechce, aby se lidé o zázraku dozvěděli.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Viz dále A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 70.

¹⁵¹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 265. Srov. také J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 91.

¹⁵² Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, I, str. 417.

¹⁵³ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 152.

¹⁵⁴ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 265-266.

¹⁵⁵ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 82-83.

Na rozdíl od předchozích zázraků je proces uzdravení postupný. Není to způsobeno neschopností Ježíše, ale uzavřeností člověka. Bůh respektuje svobodnou lidskou vůli a přizpůsobuje se stavu člověka, uzdravuje jej postupně, jemně mu otevírá uši, ústa, oči.¹⁵⁶ Po uzdravení posílá Ježíš člověka domů, nechce, aby se vracel zpět do vesnice. Domov je místo, kam patříme, kde se cítíme dobře. Bůh chce, abychom viděli všechno jasně, pravdivě a již se nevraceli ke starému způsobu života.¹⁵⁷

4.11 Uzdravení posedlého chlapce (Mk 9,14-29)

„¹⁴Když přišli k učedníkům, uviděli kolem nich velký zástup a učitele Zákona, jak se s nimi prou. ¹⁵Jakmile ho všichni ti lidé spatřili, (zachvěli se) posvátnou bázni, seběhli se kolem něho a pozdravovali ho. ¹⁶Zeptal se jich: ‚Proč se s nimi přete?‘ ¹⁷Jeden z těch lidí mu odpověděl: ‚Mistře, přivedl jsem k tobě svého syna. Má v sobě ducha němoty. ¹⁸Když ho popadne, srazí ho k zemi a on má pěnu na ústech, skřípe zuby a strne. Prosil jsem tvé učedníky, aby ho vyhnali, ale nedovedli to.‘ ¹⁹On jim na to řekl: ‚Pokolení nevěřící! Jak dlouho ještě mám být u vás? Jak dlouho vás mám ještě snášet? Přiveďte ho ke mně!‘ ²⁰Přivedli ho k němu. Jakmile duch spatřil (Ježíše), hned zkroutil chlapce křečí. Padl na zem a svíjel se s pěnou na ústech. ²¹Ježíš se zeptal jeho otce: ‚Jak dlouho to má?‘ Odpověděl: ‚Odmalička; ²²a často ho i do ohně hodil nebo do vody, aby ho zničil. Ale můžeš-li něco, měj s námi slitování a pomoz nám!‘ ²³Ježíš mu odpověděl: ‚Můžeš-li? Všechno je možné tomu, kdo věří!‘ ²⁴Otec toho chlapce hned zvolal: ‚Věřím! Pomoz mé slabé víře!‘ ²⁵Když Ježíš viděl, že se lid sbíhá, pohrozil nečistému duchu: ‚Duchu němý a hluchý, já ti nařizuji: Vyjdi z něho a nikdy už do něho nevcházej!‘ ²⁶(Duch) vykřikl, silně jím zalomcoval a vyšel. (Chlapec) zůstal jako mrtvý, takže mnozí mysleli, že umřel. ²⁷Ale Ježíš ho vzal za ruku, zvedl ho a on vstal.

²⁸Když (Ježíš) vešel do domu a jeho učedníci s ním byli sami, zeptali se ho: ‚Proč jsme ho nemohli vyhnat my?‘ ²⁹Odpověděl jim: ‚Takový ďábel nemůže být vyhnán ničím jiným než modlitbou.‘¹⁵⁸

4.11.1 Kontext a struktura textu

Zázraku uzdravení posedlého chlapce předchází proměnění Páně (Mk 9,2-13). Po uzdravení chlapce Ježíš podruhé předpovídá své utrpení (Mk 9,30-32) a poučuje apoštoly (Mk 9,33-50).

Ježíš se vrací z hory s Petrem, Jakubem a Janem k ostatním učedníkům (Mk 9,2).

¹⁵⁶ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 152.

¹⁵⁷ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 207-211.

¹⁵⁸ *Nový Zákon*, str. 144.

Kolem učedníků je mnoho lidí, také učitelé Zákona, a přou se (Mk 9,14). Jakmile lidé vidí Ježíše, sbíhají se k němu a zdraví jej (Mk 9,15). Ježíš se ptá, co je předmětem jejich sporu (Mk 9,16). Na to mu odpovídá otec posedlého chlapce. Popisuje příznaky chlapcovy nemoci a sděluje Ježíšovi, že učedníci nedovedli chlapce uzdravit (Mk 9,17-18). Ježíš reaguje velmi emotivně, rozčiluje se nad slabou vírou všech přítomných (Mk 9,19). Po té nechává přivést chlapce. Chlapec dostává záchvat (Mk 9,20). Ježíš se ptá otce, jak dlouho chlapec trpí touto nemocí. Otec mu odpovídá a současně prosí Ježíše o slitování a pomoc, přitom pokorně vyznává svou slabou víru (Mk 9,21-24). Po této rozmluvě Ježíš vyhání z chlapce zlého ducha (Mk 9,25-26). Chlapec nejeví známky života, ale Ježíš jej vezme za ruku, pozvedne a hoch vstává (Mk 9,27). Po té Ježíš vchází do domu a je s učedníky o samotě (Mk 9,28). Učedníci se Ježíše ptají, proč nebyli schopni vyhnat zlého ducha. Na to jim Ježíš odpovídá, že takový ďábel může být vyhnán jen modlitbou (Mk 9,29).

Úryvek můžeme rozdělit na tři části – rozmluva Ježíše s lidmi a s otcem chlapce (Mk 9,14-19), uzdravení chlapce (Mk 9,20-27) a poučení učedníků (Mk 9,28-29).

4.11.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení posedlého chlapce nalézáme u Marka, Matouše i Lukáše. U všech tří evangelistů je úryvek zasazen do stejného kontextu. Předchází mu proměnění Páně (Mk 9,2-13; Mt 17,1-13; Lk 9,28-36) a po něm následuje druhá předpověď Ježíšova utrpení a poučování apoštolů (Mk 9,30-50; Mt 17,22-18,35; Lk 9,44-56). U Marka je vyprávění nejdelší (16 veršů), u Lukáše nejkratší (7 veršů).

Mk 9,14-29	Mt 17,14-21	Lk 9,37-43a
<p>¹⁴Když přišli k učedníkům, uviděli kolem nich velký zástup a učitele Zákona, jak se s nimi přou. ¹⁵Jakmile ho všichni ti lidé spatřili, (zachvěli se) posvátnou bázni, seběhli se kolem něho a pozdravovali ho. ¹⁶Zeptal se jich: „Proč se s nimi přete?“ ¹⁷Jeden z těch lidí mu odpověděl: „Mistře, přivedl jsem k tobě svého syna. Má v sobě ducha němoty.“ ¹⁸Když ho popadne, srazí ho k zemi a on má pěnu na ústech, skřípe zuby a strne. Prosil jsem tvé učedníky, aby ho vyhnali, ale nedovedli to.“ ¹⁹On jim na to řekl: „Pokolení nevěřící! Jak dlouho ještě mám být u vás? Jak dlouho vás mám ještě snášet? Přiveďte ho ke mně!“</p>	<p>¹⁴Když přišli zase k zástupu, přistoupil (k Ježíšovi) jeden člověk, padl před ním na kolena ¹⁵a prosil: „Pane, slituj se nad mým synem! Je náměsíčník a hrozně trpí. Často padá do ohně a často do vody. ¹⁶Přivedl jsem ho k tvým učedníkům, ale nemohli ho uzdravit.“ ¹⁷Ježíš odpověděl: „Pokolení nevěřící a zvrácené! Jak dlouho ještě mám být s vámi? Jak dlouho vás mám ještě snášet? Přiveďte mi ho sem!“</p>	<p>³⁷Když potom příští den sestoupili s hory, šel mu vstříc velký zástup. ³⁸A hle – jeden muž ze zástupu začal volat: „Mistře, prosím tě, ujmi se mého syna! Je to můj jediný!“ ³⁹Popadá ho zlý duch, takže najednou začíná křičet, trhá sebou, až se mu dělá pěna (na ústech). Jen ztěžka od něho odchází; úplně ho ničí. ⁴⁰Poprosil jsem tvoje učedníky, aby ho vyhnali, ale nemohli.“ ⁴¹Ježíš na to řekl: „Pokolení nevěřící a zvrácené! Jak dlouho ještě mám být u vás a snášet vás? Přiveďte sem svého syna!“</p>

<p>²⁰Přivedli ho k němu. Jakmile duch spatřil (Ježíše), hned zkroutil chlapce křečí. Padl na zem a svíjel se s pěnou na ústech. ²¹Ježíš se zeptal jeho otce: „Jak dlouho to má?“ Odpověděl: „Odmalička; ²²a často ho i do ohně hodil nebo do vody, aby ho zničil. Ale můžeš-li něco, měj s námi slitování a pomoz nám!“ ²³Ježíš mu odpověděl: „Můžeš-li!? Všechno je možné tomu, kdo věří!“ ²⁴Otec toho chlapce hned zvolal: „Věřím! Pomoz mé slabé víře!“ ²⁵Když Ježíš viděl, že se lid sbíhá, pohrozil nečistému duchu: „Duchu němý a hluchý, já ti nařizuji: Vyjdi z něho a nikdy už do něho nevcházej!“ ²⁶(Duch) vykřikl, silně jím zalomcoval a vyšel. (Chlapec) zůstal jako mrtvý, takže mnozí mysleli, že umřel. ²⁷Ale Ježíš ho vzal za ruku, zvedl ho a on vstal.</p>	<p>¹⁸Ježíš pak pohrozil zlému duchu, a ten z něho vyšel; a od té chvíle byl chlapec zdravý.</p>	<p>⁴²A zrovna, když přicházel, zlý duch ho srazil k zemi a zkroutil ho (křečí). Ježíš pohrozil nečistému duchu, chlapce uzdravil a odevzdal ho otci. ⁴³Všichni byli celí ohromení nad úžasnou Boží mocí.</p>
<p>²⁸Když (Ježíš) vešel do domu a jeho učedníci s ním byli sami, zeptali se ho: „Proč jsme ho nemohli vyhnat my?“ ²⁹Odpověděl jim: „Takový ďábel nemůže být vyhnán ničím jiným než modlitbou.“</p>	<p>¹⁹Když byli učedníci s Ježíšem sami, přistoupili k němu a zeptali se ho: „Proč jsme ho nemohli vyhnat my?“ ²⁰Řekl jim: „Pro svou malou víru, Amen, pravím vám: Budete-li mít víru jako hořčičné zrnko, můžete říci této hoře: 'Přesuň se odtud tam!', a přesune se; a nic vám nebude nemožné.“⁽²¹⁾</p>	

Již na začátku textu se evangelisté ve svém vyprávění liší. Pouze Marek popisuje spor učedníků s lidmi a učiteli Zákona (Mk 9,14-16). U Matouše přichází k Ježíšovi jeden člověk a padá před ním na kolena s prosbou o uzdravení syna (Mt 17,14-15). U Lukáše vítá Ježíše veliký zástup a jeden muž ze zástupu volá a prosí Ježíše, aby se ujal jeho jediného syna (Lk 9,37-39). U Marka a Lukáše hovoří muž o duchu, který ovládá jeho syna (Mk 9,17-18; Lk 9,39). U Matouše muž o žádném duchu nehovoří, popisuje svého syna jako náměsíčníka (Mt 17,15). U všech tří evangelistů muž sděluje Ježíšovi, že učedníci nebyli schopni chlapce uzdravit (Mk 9,18; Mt 17,16; Lk 9,40). Také Ježíšovu reakci na toto sdělení popisují evangelisté téměř shodně (Mk 9,19; Mt 17,17; Lk 9,41).

Následuje vyhnání zlého ducha. V této části úryvku se opět evangelisté liší. Matouš popisuje vyhnání zlého ducha a uzdravení chlapce velmi jednoduše, pouze jedním veršem

(Mt 17,18). Lukášův popis je podrobnější, chlapec má záchvat, Ježíš hrozí nečistému duchu, uzdravuje chlapce a odevzdává jej otci (Lk 9,42). Markovo vyprávění je naopak velmi podrobné. Marek popisuje do detailů záchvat chlapce při jeho příchodu (Mk 9,20), rozhovor s otcem o nemoci chlapce i o víře otce (Mk 9,21-24) a samotné vyhnání nečistého ducha (Mk 9,25-27). Jen u Marka zůstává chlapec po vyjití ducha jako mrtvý a Ježíš jej bere za ruku a pozvedá (Mk 9,26-27). U Matouše a Lukáše je chlapec hned zdravý. Jediný Lukáš popisuje ohromení lidí nad úžasnou Boží mocí (Lk 9,43).

Rozmluva Ježíše s učedníky je popsána pouze u Marka a Matouše (Mk 9,28-29; Mt 17,19-21). U Lukáše tato část úryvku není. U Marka hovoří Ježíš o modlitbě (Mk 9,29), u Matouše o velikosti víry (Mt 17, 20-21).

Můžeme říci, že se evangelisté v tomto úryvku liší v mnoha detailech. Podstata vyprávění však zůstává u všech synoptiků stejná. Muž prosí Ježíše o uzdravení svého posedlého syna potom, co mu učedníci nebyli schopni pomoci. Ježíš se rozčiluje nad malou vírou přítomných. Následuje vyhnání zlého ducha, uzdravení chlapce. Marek a Matouš uzavírají vyprávění poučením učedníků. U Lukáše tato část úryvku chybí.

4.11.3 Výklad textu

Po proměnění na hoře se Ježíš s Petrem, Jakubem a Janem vrací k ostatním učedníkům (**Mk 9,14**). Marek nejmenuje Ježíše ani učedníky, uvádí pouze „přišli“, to že se jednalo o Ježíše s Petrem, Jakubem a Janem však můžeme odvodit z předchozího textu (Mk 9,2). Kolem učedníků je veliký zástup lidí, učitelé Zákona a přou se. Jakmile lidé vidí Ježíše, zachvějí se posvátnou bází a běží Ježíše uvítat, pozdravit (**Mk 9,15**). Nadšení zástupu Marek vyjadřuje slovesem *ekthambein*. Toto sloveso používá Marek také ve vyprávění o Ježíšově rozdechvění v Getsemanské zahradě (Mk 14,33) a úleku žen při nalezení prázdného hrobu ve zprávě o zmrtvýchvstání (Mk 16,5.6).¹⁵⁹ Motiv obdivu Ježíše se zde objevuje na neobvyklém místě na začátku vyprávění o zázraku, podobně jako v úryvku o uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,22). Zjevení Ježíše po selhání učedníků vyvolává nadšení, Ježíš přichází v pravý okamžik, aby mohl osvědčit svou moc a umlčet výtky učitelů Zákona.¹⁶⁰ Ježíš se zajímá, proč se lidé přou (**Mk 9,16**). Z verše ale není jasné, koho se Ježíš ptá ani kdo s kým se vlastně pře. Na Ježíšovu otázku překvapivě odpovídá otec, který přivedl k učedníkům svého nemocného syna (**Mk 9,17-18**). Otec oslovuje Ježíše „mistře“. Toto oslovení se před tímto úryvkem objevuje v Markově evangeliu jen dvakrát (Mk 4,38; 5,35). Oslovení vyjadřuje nejen otcovu úctu vůči Ježíšovi,

¹⁵⁹ Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 286.

¹⁶⁰ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, II, str. 87. Srov. také J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 104.

ale také jeho důvěru v moc Ježíše uzdravit syna. Otec popisuje stav svého dítěte. Chlapec je posedlý nečistým duchem, který ho často popadne a srazí k zemi. Další líčení příznaků ukazuje na epileptický záchvat¹⁶¹ (pěna u úst, skřípání zubů, nakonec úplné vyčerpání a strnulost). Otec nazývá ducha němým (doslovný překlad slova *alalon* je oněmělý), protože chlapec může jen s obtížemi mluvit.¹⁶² Otec vysvětluje, že prosil učedníky o vyhnání ducha, ale ti to nedovedli. Na toto sdělení Ježíš reaguje přísnou výtkou na adresu všech přítomných (**Mk 9,19**). Jeho reakce vyjadřuje lítost nad nedůvěrou lidí v Boží lásku. Ježíš ihned přikazuje, aby k němu přivedli nemocného chlapce.¹⁶³

Chlapec dostává další záchvat (**Mk 9,20**). V přítomnosti dobra se projevuje zlo naplno. Ježíš rozmlouvá s otcem o nemoci chlapce (**Mk 21-24**). Těžiště celého vyprávění se přesouvá ze syna na otce. Najednou otec poznává svůj vlastní stav před Bohem. Prosbu a výkřik otce vyjadřují jeho bezmocnost, i on je odkázaný na slitování Ježíše, stejně jako jeho dítě. Poznává ve světle Ježíšových slov, že jeho vlastní víra je velmi slabá a potřebuje pomoc.¹⁶⁴ Ježíš vidí, jak se sbíhá lid a hrozí nečistému duchu (**Mk 9,25**). Zmínka o velkém množství lidí se objevuje již na začátku a v průběhu úryvku (Mk 9,14.15.19), zde vytváří dojem, že by mohlo dojít k nepokojům. Ježíš nazývá ducha hluchým a němým. Marek používá přídavné jméno *kófos*, které může znamenat jak hluchý tak i němý. Ježíšovo pojmenování ducha nás může zaujmout vzhledem k tomu, že duch Ježíše slyší a vykřikne. Může to znamenat, že Ježíš se přizpůsobuje ve vnímání ducha představě otce, snižuje se na jeho úroveň chápání. Poprvé také Ježíš nařizuje duchovi, aby už nikdy do chlapce nevcházel. Duch vykřikne, silně s chlapcem zalomcuje a vyjde z něho (**Mk 9,26**). Velmi podobně popisuje Marek vyhnání nečistého ducha z posedlého v synagoze (Mk 1,26). Chlapec zůstává strnulý („jako mrtvý“). Zatímco se dav chová a smýšlí jako nevěřící („mnozí mysleli, že umřel“), Ježíš pozvedá chlapce k dokonalému uzdravení (**Mk 9,27**). Stejná gesta nalezneme v zázraku uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,31). Již se nic nedozvídáme o dalším osudu chlapce a otce. O reakci lidí na zázrak se zde také nehovoří.¹⁶⁵

¹⁶¹ Lidé znali epilepsii jako nemoc již v Antice, v křesťanském prostředí byla chápána jako posedlost způsobená démony. Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 111-112. Srov. také J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, II, str. 47.

¹⁶² Srov. R. SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Markus*, II, str. 49. Srov. také J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 286.

¹⁶³ Srov. J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 105. Srov. také S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 240.

¹⁶⁴ Srov. J. GNILKA, *Das Evangelium nach Markus*, II, str. 48. Srov. také S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 241.

¹⁶⁵ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 287-288. Srov. také J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 176.

Ježíš vchází s učedníky do domu a ti se jej ptají, proč nebyli schopni vyhnat nečistého ducha (Mk 9,28). Ježíš jim odpovídá, že takový ďábel může být vyhnán jedine modlitbou (Mk 9,29). Může se nám zdát, že modlitba je málo. Proto v některých pozdějších opisech Písma sv. nalezneme „modlitbou a postem“. Vítězství nad zlem však nezávisí na našem výkonu, ale na naší důvěře, se kterou se zcela svěříme Boží vůli.¹⁶⁶ Modlitbu je třeba chápat především jako výraz víry (Mk 9,24).¹⁶⁷

4.11.4 Shrnutí

Uzdravení posedlého chlapce je čtvrtým zázrakem vyhnání nečistého ducha v Markově evangeliu. Tyto zázraky můžeme navzájem porovnat.

V úryvku o uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28) a uzdravení posedlého v Gerase (Mk 5,1-20) se Marek soustředí spíše na popis rozdílu mezi dobrem a zlem. Ježíš v obou případech rozmlouvá s nečistým duchem. Jsou zde dobře znázorněny účinky zla i osvobozující moc dobra.

V příběhu o uzdravení dcery syrofénické ženy (Mk 7,24-30) a uzdravení posedlého chlapce (Mk 9,14-29) je ústředním motivem víra. V obou úryvcích žádá Ježíše o uzdravení dítěte jeden z rodičů (matka, otec). Víra Syroféničanky je natolik velká, že Ježíš může dokonce uzdravit její dceru na dálku. V příběhu o uzdravení posedlého chlapce nám může víra otce připadat malá. Ale ve skutečnosti tomu tak není. Otec věří, že Ježíš může nejen zbavit syna posedlosti, ale pomoci i jeho slabé víře. Víra otce kontrastuje s nedůvěrou učedníků, učitelů Zákona i zástupu lidí.

Bůh je všemohoucí a miluje nás bez ohledu na naše schopnosti a výkony. Bohu nevádí, že jsme slabí. Chce, abychom zcela důvěřovali Jeho lásce a dobrotě. V modlitbě se můžeme s Bohem dokonale spojit.¹⁶⁸

---

¹⁶⁶ Srov. M. LIMBECK, *Evangelium sv. Marka*, str. 113.

¹⁶⁷ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 93.

¹⁶⁸ Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 237-243.

4.12 Uzdravení slepého Bartimea (Mk 10,46-52)

„⁴⁶Přišli do Jericha. Když (Ježíš) a jeho učedníci s velkým zástupem vycházeli z Jericha, seděl u cesty slepý žebrák – Timaiův syn Bartimaios. ⁴⁷Jakmile uslyšel, že je to Ježíš Nazaretský, začal volat: ‚Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou!‘ ⁴⁸Mnozí ho okřikovali, aby mlčel. On však křičel ještě víc: ‚Synu Davidův, smiluj se nade mnou!‘ ⁴⁹Ježíš se zastavil a řekl: ‚Zavolejte ho.‘ Zavolali tedy toho slepce a řekli mu: ‚Bud’ dobré mysli, vstaň, volá tě!‘ ⁵⁰On odhodil plášť, vyskočil a přišel k Ježíšovi. ⁵¹Ježíš se ho zeptal: ‚Co chceš, abych pro tebe udělal?‘ Slepce odpověděl: ‚Mistře, ať vidím!‘ ⁵²Ježíš mu řekl: ‚Jdi, tvá víra tě zachránila!‘ A ihned začal vidět a šel tou cestou za ním.“¹⁶⁹

4.12.1 Kontext a struktura textu

Před uzdravením slepého Bartimea Ježíš předpovídá potřetí své utrpení a rozmlouvá se Zebedeovými syny (Mk 10,32-45). Po tomto zázraku vjíždí Ježíš s učedníky do Jeruzaléma a proklíná fikovník (Mk 11,1-26).

Ježíš s učedníky a velkým zástupem vychází z Jericha (Mk 10,46). U cesty sedí slepý žebrák Bartimaios. Jakmile se Bartimaios dozví o Ježíšově přítomnosti, křičí na Ježíše, aby se nad ním smiloval. Přitom jej nazývá Synem Davidovým (Mk 10,47). Mnozí lidé slepého okřikují, on však křičí ještě víc (Mk 10,48). Ježíš si nechá Bartimaea zavolat (Mk 10,49-50). Následuje rozmluva Ježíše se slepým. Ježíš se ptá slepého, co chce, aby pro něj udělal a slepý odpovídá, že chce vidět (Mk 10,51). Ježíš řekne slepému, že jej zachránila jeho víra. Bartimaios ihned vidí a jde cestou za Ježíšem (Mk 10,52).

Text můžeme rozdělit na dvě části – slepý žebrák volající u cesty (Mk 10,46-48) a setkání Ježíše se slepým a jeho uzdravení (Mk 10,49-52).

4.12.2 Synoptické srovnání

Zázrak uzdravení slepého u Jericha popisuje Marek, Matouš i Lukáš. U Marka a Matouše je zázrak zasazen do stejného kontextu. Před tímto zázrakem Ježíš předpovídá svoje utrpení a přichází za ním Zebedeovi synové (Mk 10,32-45; Mt 20,17-28). Po uzdravení slepého Ježíš vjíždí do Jeruzaléma a proklíná fikovník (Mk 11,1-26; Mt 21,1-22). U Lukáše Ježíš před zázrakem také předpovídá svoje utrpení, ale nedochází k setkání se Zebedeovými syny (Lk 18,31-34). Po uzdravení slepce Ježíš povolává celníka Zachea (Lk 19,1-10).

Lukášův úryvek je nejdelší (9 veršů), Markův úryvek má 7 veršů a Matoušův jen 6 veršů.

¹⁶⁹ Nový Zákon, str. 150.

Mk 10,46-52	Mt 20,29-34	Mt 9,27-31	Lk 18,35-43
<p>⁴⁶Přišli do Jericha. Když (Ježíš) a jeho učedníci s velkým zástupem vycházeli z Jericha, seděl u cesty slepý žebřák – Timaiův syn Bartimaios. ⁴⁷Jakmile uslyšel, že je to Ježíš Nazaretský, začal volat: „Synu Davidův, Ježíši, smiluj se nade mnou!“</p> <p>⁴⁸Mnozí ho okřikovali, aby mlčel. On však křičel ještě víc: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“</p>	<p>²⁹Když vycházeli z Jericha, šel za ním velký zástup. ³⁰A hle, u cesty seděli dva slepí. Když slyšeli, že tamtudy jde Ježíš, začali křičet: „Pane, smiluj se nad námi, synu Davidův!“</p> <p>³¹Lidé je však okřikovali, aby mlčeli. Ale oni křičeli ještě víc: „Pane, smiluj se nad námi, synu Davidův!“</p>	<p>²⁷Když Ježíš odtamtud odcházel, šli za ním dva slepci a hlasitě volali: „Synu Davidův, smiluj se nad námi!“</p>	<p>³⁵Když se blížili k Jerichu, seděl u cesty jeden slepec a žebřák. ³⁶Slyšel, že jde kolem zástup, a ptal se, co to znamená. ³⁷Pověděli mu, že tudy prochází Ježíš Nazaretský. ³⁸Tu zvolal: „Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!“</p> <p>³⁹Ti, kteří šli napřed, ho okřikovali, aby mlčel. On však ještě víc křičel: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“</p>
<p>⁴⁹Ježíš se zastavil a řekl: „Zavolejte ho.“ Zavolali tedy toho slepce a řekli mu: „Buď dobré mysli, vstaň, volá tě!“ ⁵⁰On odhodil plášť, vyskočil a přišel k Ježíšovi. ⁵¹Ježíš se ho zeptal: „Co chceš, abych pro tebe udělal?“ Slepce odpověděl: „Mistře, ať vidím!“</p> <p>⁵²Ježíš mu řekl: „Jdi, tvá víra tě zachránila!“ A ihned začal vidět a šel tou cestou za ním.</p>	<p>³²Ježíš se zastavil, zavolal je a zeptal se: „Co chcete, abych pro vás udělal?“</p> <p>³³Odpověděli mu: „Pane, ať se nám otevřou oči!“</p> <p>³⁴Ježíše pojal soucit. Dotkl se jejich očí, a ihned začali vidět a šli za ním.</p>	<p>²⁸Jak vešel do domu, přišli ti slepci k němu. Ježíš jim řekl: „Věříte, že mám takovou moc?“</p> <p>Odpověděli mu: „Ano, Pane.“</p> <p>²⁹Dotkl se tedy jejich očí a řekl: „Ať se vám stane, jak věříte.“</p> <p>³⁰I otevřely se jim oči. Ježíš jim důrazně nařídil: „Ale ať se to nikdo nedoví!“ ³¹Oni však odešli a rozhlásili to po celém kraji.</p>	<p>⁴⁰Ježíš se zastavil a poručil, aby ho k němu přivedli. Když se přiblížil, zeptal se ho: ⁴¹„Co chceš, abych pro tebe udělal?“</p> <p>Odpověděl: „Pane, ať vidím!“</p> <p>⁴²Ježíš mu řekl: „Prohlédni! Tvá víra tě uzdravila.“</p> <p>⁴³Ihned začal vidět; velebil Boha a šel za ním. A všechen lid, který to viděl, vzdal Bohu chválu.</p>

V první části úryvku se ve vyprávění více shodují Marek s Lukášem (Mk 10,46-48; Lk 18,35-39). Marek na rozdíl od Lukáše upřesňuje, že s Ježíšem byli učedníci a velký zástup lidí (Mk 10,46). Také uvádí, že vycházeli z Jericha a jméno slepého žebřáka. Lukášův příběh se odehrává na cestě do Jericha (Lk 18,35). Matouš se liší. U cesty sedí dva slepí (Mt 20,29-30). Ve svém výkřiku oslovují Ježíše „pane“ (Mt 20,30-31). Toto oslovení u Marka a Matouše chybí.

Ve druhé části úryvku se opět více podobá vyprávění Marka a Lukáše, ale i zde najdeme některé rozdíly (Mk 10,49-52; Lk 18,40-43). Marek ve svém popisu uvádí více podrobností – lidé rozmlouvají se slepcem, slepec odhazuje plášť, vyskočí a jde k Ježíšovi, uzdravený jde za Ježíšem „tou cestou“. U Lukáše (na rozdíl od Marka) uzdravený velebí Boha a lid vzdává Bohu chválu. Matouš se i v druhé části příběhu liší. Neuvádí žádné podrobnosti o příchodu slepců k Ježíšovi (Mt 20,32), ale zmiňuje se o Ježíšově soucitu (Mt

20,34). Ježíš uzdravuje slepé dotykem, nehovoří vůbec o jejich víře. U Marka oslovuje Bartimaios Ježíše „mistře“, u Matouše a Lukáše oslovují slepci/slepec Ježíše „pane“.

Můžeme říci, že se ve svém vyprávění více podobají Marek s Lukášem. Rozcházejí se v tom, že u Marka se událost odehrává na cestě z Jericha, u Lukáše na cestě do Jericha. Tento rozdíl je možné vysvětlit existencí původního starého Jericha. Také si však můžeme všimnout, že po uzdravení slepého Lukáš vypráví o povolání celníka Zachea v Jerichu (Lk 19,1-10). Z toho důvodu mohl Lukáš příběh o uzdravení slepého situovat na cestu do Jericha.¹⁷⁰ Marek se soustředí více na slepého (uvádí jeho jméno, popisuje, jak přišel k Ježíšovi). Lukáš jediný popisuje reakci lidí na zázrak. Matoušovo vyprávění je nejstručnější. Liší se zejména v tom, že Ježíš uzdravuje dva slepé svým dotykem. Podobně při uzdravení posedlého v gadarském kraji uvádí Matouš dva posedlé (Mt 8,28) na rozdíl od Marka a Lukáše (Mk 5,2; Lk 8,27).¹⁷¹

Je třeba se také krátce zmínit o zázraku uzdravení dvou slepců v deváté kapitole Matoušova evangelia (Mt 9,27-31), který se v mnohém shoduje s příběhem v Mk 10,46-52 (Mt 20,29-34; Lk 18,35-43). Tento úryvek následuje po uzdravení ženy s krvotokem a vzkříšení Jairovy dcery (Mt 9,18-26). Po té Ježíš uzdravuje němého a učí v synagogách (Mt 9,32-38). Úryvek je poměrně krátký, zahrnuje 5 veršů. V textu můžeme najít některé podobné prvky. Jedná se o dva slepé (Mt 9,27; 20,30). Jejich prosba je téměř stejná – hlasitě volají Synu Davidův a žádají o smilování (Mt 9,27; srov. Mk 10,47; Mt 20,30; Lk 18,38). Ježíš léčí slepé dotykem, uzdravení je okamžité (Mt 9,29-30; srov. 20,34). Jsou zde však i rozdíly. Matouš neuvádí místo, kde k setkání Ježíše a slepců dochází (Mt 9,27). K uzdravení dochází v domě a Ježíš zkoumá víru prosebníků (Mt 9,28; srov. Mk 10,52). Následně Ježíš zakazuje uzdraveným o zázraku mluvit, oni však neposlouchají a rozhlašují událost po celém kraji (Mt 9,30-31). Je možné se domnívat, že evangelista Mt, který z Markova evangelia nepřevzal příběh o uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22-26), chtěl vyprávěním v Mt 9,27-31 nabídnout jeho náhradu. Zdvojení nemocných (dva slepí: v Mt 9,27; 20,30, dva posedlí v Mt 8,28) i dvojí vyprávění o uzdravení slepých vychází velmi pravděpodobně z redakční práce evangelisty Matouše.¹⁷² Tímto zdvojením Matouš jednak zvyšuje velikost líčeného dění a jednak zdůrazňuje společně nesené utrpení a solidaritu ve víře.¹⁷³

¹⁷⁰ Srov. L. T., JOHNSON, *Evangelium podle Lukáše*, str. 300. Srov. P.-G., MÜLLER, *Evangelium sv. Lukáše*, str. 140.

¹⁷¹ Srov. *Nový Zákon*, str. 151.

¹⁷² Srov. L. TICHÝ, *Úvod do exegeze Nového zákona*, str. 15-19.

¹⁷³ Srov. J. GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, I, str. 344.

4.12.3 Výklad textu

Vyprávění začíná příchodem Ježíše s učedníky do Jericha (**Mk 10,46**). Jericho leží 25 km severovýchodně od Jeruzaléma a je oázou uprostřed poměrně drsné krajiny.¹⁷⁴ Marek neuvádí žádné podrobnosti týkající se pobytu Ježíše s učedníky v Jerichu. Ježíš odchází z Jericha s učedníky v doprovodu velkého zástupu lidí. Mohlo se jednat o lidi putující na svátky do Jeruzaléma. U cesty sedí slepý žebrák Timaiův syn Bartimaios. *Bar* je aramejský výraz pro slovo syn, takže syn Timaiův je vlastně překladem (výkladem) jména Bartimaios.¹⁷⁵ V žádném jiném zázraku uzdravení Marek neuvádí jméno nemocného. Jakmile slepý slyší, že jde kolem něj Ježíš Nazaretský, volá a prosí o smilování (**Mk 10,47**). Přitom nazývá Ježíše Synem Davidovým. Je to pouze zde v celém Markově evangeliu, kdy je Ježíš osloven titulem „Syn Davidův“ (Mk 10,47.48). Tento titul, který má dlouhou historii tradic ve SZ a též v židovském podání, se objevuje poprvé jako mesiášský titul v Šalomounových žalmech (17,23) z prvního století př. Kr. V pozdější židovské literatuře se „Syn Davidův“ stal běžným označením pro Mesiáše, který byl především očekáván jako politický osvoboditel a pod jeho vládou měla dojít k naplnění Boží zaslíbení Izraeli (srov. Mk 11,10).¹⁷⁶ Od Mesiáše se však očekávalo rovněž uzdravování slepých (srov. Iz 35,5). Mnozí lidé slepce okřikují, ale on křičí a prosí ještě naléhavěji (**Mk 10,48**).¹⁷⁷ Křik slepého vyjadřuje jeho zoufalství. Mnohé nemoci očí v tehdejší době měly malou naději na uzdravení a osud takto postižených lidí byl těžký. Zpravidla jim nezbývalo nic jiného než být žebráky. Jejich život byl životem v trvalé temnotě, bídě a beznaději.¹⁷⁸

Ježíš se zastavuje a nechá slepého zavolat k sobě (**Mk 10,49**). Lidé slepého volají a současně jej povzbuzují. Slovesem *tharsein* dodával Ježíš odvalu učedníkům, když krácel po vodě (Mk 6,49-50). Sloveso *egeirein* v sobě skrývá náznak vzkříšení (Mk 1,31; 2,9.11.12). Slepý odhazuje svůj plášť, na kterém zřejmě sedí a má jej současně přehozený přes ramena, vyskočí a přichází k Ježíšovi (**Mk 10,50**). V tomto verši nás může překvapit několik skutečností. Jednak, že slepý žebrák má plášť a potom také, že vyskočí a přichází k Ježíšovi. Gesto slepce ukazuje jeho víru a také může být symbolem odložení starého a bídneho způsobu života.¹⁷⁹ Ježíš svou otázkou dává slepému možnost projevit touhu po uzdravení (**Mk 10,51**). Bartimaios oslovuje ve své odpovědi Ježíše *rabbuni* (doslova „můj

¹⁷⁴ Viz dále A. NOVOTNÝ, *Biblický slovník*, str. 286-287.

¹⁷⁵ Srov. J. HELLER, *Výkladový slovník biblických jmen*, str. 499.

¹⁷⁶ Pokud jde o titul „Syn Davidův“, viz dále P. MAREČEK, *Ježíš Kristus v Matoušově evangeliu*, str. 27-29.

¹⁷⁷ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 323-324. Srov. také J. MERELL, *Výklad evangelia sv. Marka*, str. 135.

¹⁷⁸ Srov. R. SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Markus II*, str. 118-119.

¹⁷⁹ Srov. R. PESCH, *Markusevangelium*, II, str. 173. Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 324.

mistře“). Stejné oslovení používá Marie Magdalská, když poznává vzkříšeného Ježíše (Jan 20,16). Ježíš se nemocného nedotýká (srov. Mk 8,22-26), ale hovoří o záchraně na základě jeho víry (**Mk 10,52**). Se stejným prohlášením se setkáváme ve vyprávění o uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5,34). Slovo *sózein* označuje tělesné i duchovní uzdravení, spasení. Bartimaios ihned vidí a následuje Ježíše na cestě do Jeruzaléma.¹⁸⁰

4.12.4 Shrnutí

Uzdravení slepého Bartimaea je druhým zázrakem uzdravení slepého v Markově evangeliu. V osmé kapitole vypráví Marek o uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22-26). Při porovnání obou zázraků si můžeme všimnout některých rozdílů.

V Betsaidě přivádí slepého k Ježíšovi lidé a prosí, aby se jej Ježíš dotkl. Marek neuvádí žádné konkrétní údaje o slepci ani o lidech, kteří jej přivedli. Ježíš odvádí slepého stranou od lidí, při uzdravení nejsou přítomny žádné další osoby. Ježíš se slepého několikrát dotýká (vezme jej za ruku, dotýká se slinou jeho očí, vkládá na něj ruce). Slepec se uzdravuje postupně. Nakonec Ježíš posílá uzdraveného domů a zakazuje mu jít do vesnice. Marek soustředí pozornost na samotný zázrak uzdravení. U Jericha se zázrak odehrává za přítomnosti učedníků a velkého zástupu lidí. Dozvídáme se jméno slepce i to, že je žebrák a sedí u cesty. Bartimaios sám prosí Ježíše o smilování, označuje Ježíše mesiášským titulem „Synu Davidův“ a oslovuje „můj mistře“. K uzdravení dochází na základě víry slepého, nikoli dotykem nebo slovem. Uzdravení je okamžité a Bartimaios následuje Ježíše. Marek se v tomto úryvku více soustředí na téma víry a následování.¹⁸¹

V zázraku uzdravení slepého Bartimaia je znázorněný osobní vztah Boha a člověka. Slepý má své jméno a zná i jméno Ježíše. Marek zdůrazňuje téma cesty a víry. Na začátku příběhu sedí slepý Bartimaios u cesty a žebrá. Příchod Ježíše Krista způsobí, že Bartimaios prosí o smilování. Povzbuzený lidmi odhodí svůj plášť, vyskočí a jde za Ježíšem. Po uzdravení následuje Ježíše na cestě do Jeruzaléma. Jakmile poznáme, kdo je Ježíš, jsme schopni pohybu, změny života a následování. Víra je osobní důvěrný vztah s Bohem, který nás zbavuje naší bídy.¹⁸²

¹⁸⁰ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 324-325.

¹⁸¹ Srov. K. KERTELGE, *Markusevangelium*, str. 106.

¹⁸² Srov. S. FAUSTI, *Nad evangeliem podle Marka*, str. 287-292.

4.13 Zprávy o uzdravení nemocných (Mk 1,32-34; 6,53-56)

„³²Když nastal večer a slunce zapadlo, přinášeli k němu všechny nemocné a posedlé.

³³Celé město se shromáždilo u dveří. ³⁴I uzdravil mnoho nemocných s rozličnými chorobami a vyhnal mnoho zlých duchů. Nedovoľoval však zlým duchům mluvit, protože věděli, kdo je.“¹⁸³

„⁵³Potom jeli na druhý břeh a přistáli u Genezaretu. ⁵⁴Když vystoupili z lodi, lidé ho hned poznali. ⁵⁵Proběhli celou tu krajinu a začali nosit na nosítkách nemocné všude tam, kde slyšeli, že je. ⁵⁶A všude, kam přišel do některé vsi nebo města nebo dvorce, kladli nemocné na volné prostranství a prosili ho, aby se směli dotknout aspoň štrápce jeho šatů. A všichni, kdo se ho dotkli, byli uzdraveni.“¹⁸⁴

4.13.1 Kontext a struktura textu

První shrnující zprávu o uzdravení nacházíme již v první kapitole Markova evangelia. Této zprávě předchází uzdravení posedlého v synagoze a uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,21-31). Ke všem událostem dochází v Kafarnau. Po uzdravení mnoha nemocných odchází Ježíš s učedníky z Kafarna (Mk 1,35-39) a uzdravuje malomocného (Mk 1,40-45). Úryvek je velmi krátký, obsahuje pouze 3 verše. Ježíš je s učedníky v Šimonově domě. Večer po západu slunce k němu lidé přinášejí všechny nemocné a posedlé (Mk 1,32). Celé město se shromažďuje u dveří Šimonova domu (Mk 1,33). Ježíš uzdravuje mnoho nemocných a také vyhání mnoho zlých duchů (Mk 1,34). Zlým duchům však nedovoľuje mluvit, aby se neprozradilo, kdo je.

Druhá souhrnná zpráva o uzdravení nemocných se nachází v šesté kapitole. Předchází jí návrat apoštolů, zázračné nasycení a Ježíš kráčející po moři (Mk 6,30-52). Po uzdravení nemocných hovoří Ježíš o pravé čistotě (Mk 7,1-23). I druhá zpráva o uzdravení nemocných je poměrně krátká, zahrnuje 4 verše. Po zázračném nasycení se Ježíš modlí na hoře. K ránu kráčí po moři a vstupuje k učedníkům na loď. Společně s učedníky přistává s lodí u Genezaretu (Mk 6,53). Lidé poznávají Ježíše a začnou k němu nosit svoje nemocné (Mk 6,54-55). Všude, kam Ježíš přichází, lidé přinášejí svoje nemocné a prosí, aby se směli dotknout alespoň štrápce jeho šatů (Mk 6,56). A všichni, kteří se Ježíše dotýkají, jsou uzdraveni.

---

¹⁸³ Nový Zákon, str. 120.

¹⁸⁴ Nový Zákon, str. 136.

4.13.2 Synoptické srovnání

O prvním uzdravení mnoha nemocných a vyhnání mnoha zlých duchů se zmiňují všichni synoptičtí evangelisté. U Marka, Matouše i Lukáše předchází tomuto úryvku uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,29-31; Mt 8,14-15; Lk 4,38-39). U Marka následuje odchod Ježíše s učedníky z Kafarnaa (Mk 1,35-39) a uzdravení malomocného (Mk 1,40-45), U Matouše dvě nerozhodná povolání (Mt 8,18-22) a u Lukáše kázání Ježíše v judských synagogách (Mk 4,42-44) a zázračný rybolov s povoláním učedníků (Lk 5,1-11). Markův úryvek zahrnuje 3 verše, Matoušův a Lukášův jen 2 verše.

Mk 1,32-34	Mt 8,16-17	Lk 4,40-41
<p>³²Když nastal večer a slunce zapadlo, přinášeli k němu všechny nemocné a posedlé. ³³Celé město se shromáždilo u dveří. ³⁴I uzdravil mnoho nemocných s rozličnými chorobami a vyhnal mnoho zlých duchů. Nedovoloval však zlým duchům mluvit, protože věděli, kdo je.</p>	<p>¹⁶Když nastal večer, přinesli k němu mnoho posedlých zlými duchy. Svým slovem duchy vyhnal a všechny nemocné uzdravil, ¹⁷aby se naplnilo, co řekl prorok Izaiáš: 'Vzal na sebe naše slabosti a nesl naše nemoci'.</p>	<p>⁴⁰Když zapadlo slunce, všichni, kdo měli nemocné nejružnějšímí neduhy, přiváděli je k němu, a on vkládal ruce na každého z nich a uzdravoval je. ⁴¹Z mnohých také vycházeli zlí duchové a křičeli: „Ty jsi Boží syn!“ Přísně jim to zakazoval a nenechával je mluvit, protože věděli, že je Mesiáš.</p>

Všichni tři synoptikové se shodují v tom, že když nastal večer, lidé přinášeli/přiváděli k Ježíšovi svoje nemocné a posedlé a Ježíš je uzdravoval a vyháněl zlé duchy. Marek zdůrazňuje množství nemocných a posedlých, neuvádí žádné podrobnosti o způsobu jejich uzdravení (všechny nemocné a posedlé, celé město, mnoho nemocných, mnoho zlých duchů). Lukáš mluví o tom, že Ježíš vkládal na nemocné ruce. Marek i Lukáš hovoří o Ježíšově zákazu zlým duchům mluvit, protože ví, kdo je. U Lukáše zlí duchové křičí a označují Ježíše za Božího syna. Ví, že je Mesiáš. V Matoušově úryvku Ježíš vyhání duchy svým slovem. Matouš nemluví o Ježíšově zákazu a jediný odkazuje na naplnění Izaiášova proroctví (Mt 8,17).

Druhou zprávu o uzdravování mnoha nemocných uvádí pouze Marek a Matouš. Oba evangelisté zasazují příběh do stejného kontextu. Úryvku předchází zázračné nasycení a Ježíš kráčejíci po moři (Mk 6,30-52; Mt 14,13-33). Po uzdravení nemocných hovoří Ježíš o pravé čistotě (Mk 7,1-23; Mt 15,1-20). Obě zprávy jsou krátké. Markův úryvek obsahuje 4 verše, Matoušův 3 verše.

Mk 6,53-56	Mt 14, 34-36
<p>⁵³Potom jeli na druhý břeh a přistáli u Genezaretu. ⁵⁴Když vystoupili z lodi, lidé ho hned poznali. ⁵⁵Proběhli celou tu krajinu a začali nosit na nosítkách nemocné všude tam, kde slyšeli, že je. ⁵⁶A všude, kam přišel do některé vsi nebo města nebo dvorce, kladli nemocné na volné prostranství a prosili ho, aby se směli dotknout aspoň střapce jeho šatů. A všichni, kdo se ho dotkli, byli uzdraveni.</p>	<p>³⁴Přeplavili se na druhý břeh a přistáli u Genezareta. ³⁵Jakmile ho tamější lidé poznali, rozeslali o tom zprávu do celého okolí. Přinášeli mu všechny nemocné ³⁶a prosili ho, aby se směli dotknout aspoň střapce jeho šatů. A všichni, kde se ho dotkli, byli uzdraveni.</p>

Vyprávění evangelistů je velmi podobné. Ježíš s učedníky přistává s lodí u Genezaretu (Mk 6,53; Mt 14,34). Lidé poznávají Ježíše. Marek v další části vyprávění uvádí více detailů. Popisuje, jakým způsobem lidé přinášeli své nemocné k Ježíšovi a kde všude se Ježíš s nemocnými setkával (Mk 6,55-56). Matouš je mnohem stručnější, uvádí, že lidé Ježíše poznali, rozeslali zprávu do celého okolí a přinášeli nemocné (Mt 14,35). Na konci úryvku se evangelisté shodují. Charakteristické pro tuto souhrnnou zprávu jak u Mk, tak u Mt je, že se zde hovoří pouze obecně o nemocných.¹⁸⁵

Můžeme říci, že u obou zpráv o uzdravení nemocných se evangelisté v podstatných rysech shodují. Markovo vyprávění je nejpodrobnější. Matouš i Lukáš zřejmě vycházeli z Markova evangelia, ale vyprávění v některých detailech upravili.

4.13.3 Výklad textu

Po uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28) a uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,29-31) završuje Ježíš své působení v Kafarnau uzdravením mnoha nemocných a vyhnáním mnoha zlých duchů. Nastává sobotní večer a lidé přinášejí k Ježíšovi všechny nemocné a posedlé (**Mk 1,32**). Můžeme si všimnout pro Marka typického zdvojení časových údajů – „nastal večer a slunce zapadlo“ (Mk 1,35; 2,20; 16,2).¹⁸⁶ Se západem slunce začal podle židovského chápání času nový den. V rámci sobotního klidu byly zakázané různé činnosti, mimo jiné i volný pohyb a přenášení břemen. Zpráva o zázraku uzdravení posedlého v synagoze se zřejmě rychle rozšířila po Kafarnau a způsobila, že se celé město shromáždilo přede dveřmi Šimonova domu (**Mk 1,33**). Všichni lidé chtějí uzdravit nebo alespoň vidět zázrak. Ježíš uzdravuje mnoho nemocných s různými chorobami a také vyhání mnoho zlých duchů (**Mk 1,34**).¹⁸⁷ Můžeme si všimnout rozporu mezi tím, že lidé přinášejí všechny nemocné a posedlé, avšak Ježíš uzdravuje mnohé nemocné a vyhání mnohé zlé duchy. Mnohá uzdravení znázorňují velikost jeho pomoci, ale

¹⁸⁵ J. GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, II, str. 16.

¹⁸⁶ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 97.

¹⁸⁷ Srov. J. SCHMID, *Das Evangelium nach Markus*, str. 48.

jejím smyslem není odstranit všechno pozemské utrpení. Uzdravení mají být znamením Božího smilování.¹⁸⁸ Ježíš zakazuje zlým duchům, aby o něm mluvili. Umlčení zlých duchů je běžným rysem exorcismu (Mk 1,25). Ježíš však nechce, aby se prozradilo, že je Boží syn. Jedná se o příklad Markova mesiášského tajemství.¹⁸⁹

Druhé uzdravení nemocných následuje po zázračném nasycení (Mk 6,30-44) a chůzi Ježíše po moři (Mk 6,45-52). Ježíš připlouvá s učedníky na břeh Genezaretského jezera (**Mk 6,53**). Genezaret byla úrodná a hustě obydlená nížina na západní straně jezera mezi městy Tiberias a Kafarnau.¹⁹⁰ Lidé ihned poznávají Ježíše, probíhají celou krajinou a přinášejí mu nemocné (**Mk 6,54-55**). Markovo vyprávění vytváří živý obraz pohybu lidí. To, že se lidé sbíhají z celé krajiny, zdůrazňuje přitažlivost Ježíše. Slovo *holos* užívá Marek často (Mk 1,28.33.39). Slovo *krabattos* se objevuje i ve vyprávění o uzdravení ochrnutého muže (Mk 2,1-12) a označuje víceúčelovou postel, lehátko chudých. V dalším verši Marek podrobně popisuje, na jakých místech Ježíš uzdravoval nemocné (**Mk 6,56**). Výraz všude ve dvou po sobě následujících verších (Mk 6,55.56) zdůrazňuje Ježíšovu moc. Řecké slovo *agora* (doslova přeloženo tržiště, náměstí) označuje centrum města, místo veškerého politického, obchodního a náboženského dění. Marek o takovém místě hovoří také v souvislosti s pravou čistotou (Mk 7,4). Lidé prosí Ježíše, aby se směli dotknout alespoň štrapec jeho šatů. Sloveso *parakalein* znamená doslova „přivolat na pomoc“ a objevuje se i v jiných zázracích o uzdravení (Mk 1,40; 5,10.12.17.18). Štrapec (*kraspedon*) je označení pro třásně na cípech oděvu židovského muže. Ve starověku lidé věřili, že „svatí muži“ vyzařují zázračnou uzdravující sílu. Stejným způsobem uvažuje také žena s krvotokem (Mk 5,28). Všichni, kdo se Ježíše dotýkají, jsou uzdraveni. Výraz *esózonto* znamená doslova „byli zachráněni“ ve smyslu osvobození od utrpení a obnovení v celistvosti.¹⁹¹

4.13.4 Shrnutí

Obě zprávy o uzdraveních mnoha nemocných nám jasně ukazují Boží vůli a moc. Bůh prostřednictvím Ježíše uzdravuje mnoho různých nemocí a vyhání mnoho zlých duchů. Ale vždy je nutná touha člověka po uzdravení a jeho spolupráce s Boží milostí. V prvním i druhém úryvku lidé přichází se svými nemocnými za Ježíšem. To ukazuje jejich důvěru v moc Ježíše Krista uzdravovat. Zlí duchové mají také nadpřirozenou moc, ví, kdo je Ježíš. Ale Ježíšova moc je větší, vyplývá z jedinečného Božího synovství. Ve druhé

¹⁸⁸ Srov. R. SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Markus I*, str. 52.

¹⁸⁹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 97.

¹⁹⁰ Srov. *Nový Zákon*, str. 65.

¹⁹¹ Srov. J. R. DONAHUE – D. J. HARRINGTON, *Evangelium podle Marka*, str. 227-228.

zprávě si můžeme všimnout, že Ježíš je na různých místech. Bůh se přizpůsobuje člověku. Každý, kdo se Ježíše dotkne, je uzdraven.¹⁹²

---

¹⁹² Srov. R. SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Markus I*, str. 170.

5. Závěr - shrnutí výsledků bádání

V naší práci jsme se věnovali výkladu všech úryvků týkajících se zázraků uzdravení v Markově evangeliu. V úvodu jsme si stanovili předmět práce a její cíl. Stručně jsme se seznámili s literaturou, kterou jsme použili, a také s metodou a strukturou naší práce. Ve druhé kapitole jsme nastínili okolnosti vzniku Markova evangelia, jeho literární a teologický charakter. Dotkli jsme se řešení synoptické otázky. Ve třetí kapitole jsme si vysvětlili pojmy zázrak, zdraví a nemoc a jejich chápání v biblické tradici.

Ve čtvrté kapitole jsme se pokusili o výklad jednotlivých zázraků uzdravení v Markově evangeliu. Marek popisuje ve svém evangeliu celkem 12 zázraků uzdravení a ve dvou shrnujících zprávách hovoří o uzdravení mnoha nemocných a vyhnání mnoha zlých duchů. U všech úryvků jsme popsali kontext a strukturu textu. Dále jsme se zabývali synoptickým srovnáním jednotlivých úryvků, jejich výkladem a teologickým poselstvím.

Nyní můžeme shrnout výsledky naší práce. Nejdříve se podíváme na zázraky uzdravení z hlediska synoptického. Osm zázraků uzdravení popisují všichni synoptičtí evangelisté. Jedná se o tyto zázraky: uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,29-31; Mt 8,14-15; Lk 4,38-39), uzdravení malomocného (Mk 1,40-45; Mt 8,2-4; Lk 5,12-16), uzdravení ochrnutého (Mk 2,1-12; Mt 9,1-8; Lk 5,17-26), uzdravení člověka s ochrnutou rukou (Mk 3,1-6; Mt 12,9-14; Lk 6,6-11), uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mk 5,1-20; Mt 8,28-34; Lk 8,26-39), uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5,25-34; Mt 9,20-22; Lk 8,43-48), uzdravení posedlého chlapce (Mk 9,14-29; Mt 17,14-21; Lk 9,37-43a), uzdravení slepého u Jericha (Mk 10,46-52; Mt 20,29-34; Lk 18,35-43). První zprávu o uzdravení mnoha nemocných uvádí Marek, Matouš i Lukáš (Mk 1,32-34; Mt 8,16-17; Lk 4,40-41). Zázrak uzdravení posedlého v synagoze nalezneme pouze u Marka a Lukáše (Mk 1,21-28; Lk 4,31-37, zázrak uzdravení dcery syrofénické (kananejské) ženy popisuje kromě Marka jen Matouš (Mk 7,24-30; Mt 15,21-28). Také druhá zpráva o uzdravení mnoha nemocných se nachází jen v Markově a Matoušově evangeliu (Mk 6,53-56; Mt 14,34-36). Dva zázraky uzdravení popisuje sám Marek – uzdravení hluchoněmého (Mk 7,31-37) a uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22-26). Synoptickým porovnáním jednotlivých úryvků jsme zjistili, že Markovo vyprávění je nejpodrobnější, obsahuje nejvíce detailů. Matouš i Lukáš se v podstatných rysech s Markem shodují. Liší se pouze v některých detailech. Tyto odlišnosti vyplývají buď z kontextu, do kterého je úryvek zasazen, nebo jsou výsledkem redakčních úprav evangelistů. Můžeme také říci, že Matouš, u kterého převažuje zájem o

Ježíšovu nauku, je ve svém vyprávění zázraků nejstručnější. Ve třech případech vynechává některé části příběhu – uzdravení malomocného (Mt 8,2-4), uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mt 8,28-34), uzdravení ženy s krvotokem (Mt 9,20-22). U dvou zázraků Matouš uvádí na rozdíl od Marka a Lukáše dva nemocné, jedná se o zázrak uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mt 8,28-34) a uzdravení slepého u Jericha (Mt 20,29-34). Uzdravení dvou slepců popisuje Matouš navíc v deváté kapitole (Mt 9,2-31).

Zázraky uzdravení zhodnotíme i z hlediska Markova evangelia. Marek popisuje čtyři případy uzdravení posedlého – uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28), v gerazenském kraji (Mk 5,1-20), uzdravení dcery Syrofěničanky (Mk 7,24-30) a uzdravení posedlého chlapce (Mk 9,14-29). Vypráví o dvou zázracích uzdravení slepého - v Betsaidě (Mk 8,22-26) a u Jericha (Mk 10,46-52). Ježíš uzdravuje také dvě ženy - Šimonovu tchyni (Mk 1,29-31) a ženu s krvotokem (Mk 5,25-34), a dvě děti – dceru Syrofěničanky (Mk 7,24-30) a posedlého chlapce (Mk 9,14-29). Kromě toho nalezneme v Markově evangeliu zázrak uzdravení malomocného (Mk 1,40-45), ochrnlého (Mk 2,1-12), člověka s ochrnlou rukou (Mk 3,1-6), hluchoněmého (Mk 7,31-37) a dvě shrnující zprávy o uzdravení mnoha nemocných a vyhnání mnoha zlých duchů (Mk 1,32-34; Mk 6,53-56). Při podrobnějším prozkoumání jednotlivých úryvků jsme si mohli všimnout Markova typického literárního stylu. Vyprávění je živé. Marek používá historický přezens, často se opakuje příslovce „hned“ (Mk 1,21.28.29.30.42; 2,8.12; 3,6; 5,2.29.30; 7,25.35; 9,24; 10,52). Ve všech zázracích uzdravení je příslovečné určení místa. Můžeme zde najít i synonymní zdvojené užití větných členů (Mk 1,32.45; 7,33.35; 8,25). Zázraky uzdravení mají stejnou strukturu. Kromě uzdravení dcery Syrofěničanky dochází vždy k osobnímu setkání Ježíše s nemocným. Nemocný nemusí za Ježíšem putovat, k setkání dochází v místě, kde nemocný momentálně je. Ježíš uzdravuje nemocného slovem (uzdravení posedlého v synagoze, ochrnlého, člověka s ochrnlou rukou, posedlého v gerazenském kraji, ženy s krvotokem, dcery Syrofěničanky, slepého Bartimaea), dotykem (uzdravení Šimonovy tchyně, slepého v Betsaidě) nebo kombinací dotyku a slova (uzdravení malomocného, hluchoněmého, posedlého chlapce). Uzdravení je většinou okamžité (kromě uzdravení hluchoněmého a slepého v Betsaidě). Ve všech případech je uzdravení spojeno s vírou nemocných nebo za nemocné prosících. O víře se hovoří otevřeně v zázraku uzdravení ochrnlého, ženy s krvotokem, dcery Syrofěničanky, posedlého chlapce a slepého Bartimaia. V ostatních zázracích je víra přítomná implicitně, lidé s důvěrou přicházejí k Ježíšovi. Kromě dvou případů (uzdravení posedlého v synagoze a člověka s

ochrnulou rukou – k jeho uzdravení dochází také v synagoze) Marek popisuje i další osud uzdravených.

Závěrem můžeme zhodnotit naše poznatky z hlediska teologického poselství. Ježíš uzdravuje muže, ženy, děti, Židy i pohany, nedělá mezi lidmi rozdíly. Uzdravuje také různé nemoci tělesné i duševní. K uzdravení dochází na různých místech. Dá se říci, že se Bůh sklání k člověku. K uzdravení dochází na místě, kde člověk právě je. Bůh se přizpůsobuje lidskému chápání. Pro Boha je více důležité dobro člověka než dodržování předpisů (uzdravení v sobotu, kontakt Ježíše s malomocným). Jsou zde dobře znázorněny následky zla (uzdravení posedlého v gerazenském kraji). Bůh chce osvobodit člověka od zla v jakékoliv podobě, uzdravuje jej hned a úplně. Můžeme si všimnout, že Bůh od člověka nic nežadá - peníze, majetek ani žádné zvláštní úkony. Jediné, co člověk musí mít, aby byl Bohem uzdravený a osvobozený od zla, je touha a důvěra v Boží moc.

Nejlépe vidíme Boží lásku na zázraku uzdravení malomocného. „⁴⁰*K Ježíšovi přišel jeden malomocný a na kolenou ho prosil: ‚Chceš-li, můžeš mě očistit.‘* ⁴¹*Ježíš měl s ním soucit. Vztáhl ruku, dotkl se ho a řekl: ‚Chci, buď čistý!’* ⁴²*A hned od něho malomocenství odešlo a byl očištěn.*“ (Mk 1,40-42)¹⁹³

---

¹⁹³ *Nový Zákon*, str. 120-121.

Anotace

Jméno a příjmení:	Vladimíra Peňázová
Název práce:	Zázraky uzdravení v Markově evangeliu
Vedoucí práce:	Doc. Dr. Petr Mareček, Th.D.
Počet stran:	82
Počet titulů použité literatury:	39
Klíčová slova:	Zázraky uzdravení Markovo evangelium Ježíš Víra

Cílem diplomové práce je výklad všech zázraků uzdravení v Markově evangeliu.

První kapitola se zabývá zdůvodněním volby tématu, seznamuje s přehledem bádání, použitou literaturou, zvolenou metodou a strukturou práce. Druhá kapitola rozebírá okolnosti vzniku Markova evangelia. Poskytuje základní informace o jeho autorovi, době a místě vzniku, adresátovi, literárním a teologickém charakteru. Dotýká se krátce synoptické otázky. Ve třetí kapitole jsou vysvětleny pojmy zázrak, zdraví a nemoc a jejich chápání v biblické tradici. Čtvrtá kapitola podrobně zkoumá zázraky uzdravení v Markově evangeliu. Popisuje kontext a strukturu textů. Srovnává paralelní úryvky v synoptických evangeliích (Matouš a Lukáš). Rozebírá, v čem se perikopy shodují a v čem se liší. Snaží se o výklad jednotlivých úryvků. Zkoumá jejich teologické poselství. Jedná se o tyto zázraky: uzdravení posedlého v synagoze (Mk 1,21-28), uzdravení Šimonovy tchyně (Mk 1,29-31), uzdravení malomocného (Mk 1,40-45), uzdravení ochrnlého (Mk 2,1-12), uzdravení člověka s ochrnlou rukou (Mk 3,1-6), uzdravení posedlého v gerazenském kraji (Mk 5,1-20), uzdravení ženy s krvotokem (Mk 5,25-34), uzdravení dcery Syrofěničanky (Mk 7,24-30), uzdravení hluchoněmého (Mk 7,31-37), uzdravení slepého v Betsaidě (Mk 8,22-26), uzdravení posedlého chlapce (Mk 9,14-29), uzdravení slepého Bartimaea (Mk 10,46-52). Také rozebírá dvě souhrnné zprávy o uzdravení mnoha nemocných (Mk 1,32-34; 6,53-56). Závěrečná kapitola na základě výsledků analýzy textů formuluje hlavní charakteristiky příběhů uzdravování a poukazuje na jejich teologické poselství.

Seznam literatury

- VON ALLMEN, JEAN-JACQUES. *Biblický slovník*. Praha: Evangelické nakladatelství, 1991². 360 str. ISBN 8017-180-4.
- BULISOVÁ, JIŘINA - AL. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003. 735 str., 752 str. ISBN 80-7181-959-X.
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad*. Přeložily ekumenické komise pro Starý a Nový zákon. Praha: Česká biblická společnost, 1995⁶, 1327 str. ISBN 80-85810-08-5.
- BLACKBURN, BARRY L. „Miracle and Miracle Stories“ in *Dictionary of Jesus and the Gospels*, ed. J. B. Green – S. McKnight – I. H. Marshall, Downer Grove, IL - Leicester: InterVarsity Press, 1992. 934 str. ISBN 0-8308-1777-8.
- DONAHUE, JOHN R. – HARRINGTON, DANIEL J. *Evangelium podle Marka. Sacra pagina 2*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 495 str. ISBN 80-7192-915-8.
- FAUSTI, SILVANO. *Nad evangeliem podle Marka. Porozumět Božímu slovu*. Praha: Paulínky, 2007, 469 str. ISBN 978-80-86949-39-0.
- GNILKA, JOACHIM. *Das Evangelium nach Markus, I, EKK II/1*. Zürich: Benziger – Neukirchen: Neukirchener, 1994. 316 str. ISBN 3-545-23106-2.
- GNILKA, JOACHIM. *Das Evangelium nach Markus, II, EKK II/2*. Zürich: Benziger – Neukirchen: Neukirchener, 1989. 364 str. ISBN 3-545-23107-0.
- GNILKA, JOACHIM. *Das Matthäusevangelium, I, HThK I/1*, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1986. 517 str. ISBN 3-451-20315-4 .
- GNILKA, JOACHIM. *Das Matthäusevangelium, II, HThK I/2*. Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1992². 552 str. ISBN 3-451-20316-2
- GOODING, DAVID. *Lukášovo evangelium. Neboť Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo*. Praha: Návrat domů, 1994. 300 str. ISBN 80-85495-04-X.
- GRUNDMANN WALTER. *Das Evangelium nach Markus. ThHK 2*, Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1977⁷. 460 str.
- HARRINGTON, DANIEL J. *Evangelium podle Matouše, Sacra pagina 1*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 469 str. ISBN 80-7192-423-7.
- HELLER, JAN. *Výkladový slovník biblických jmen*. Praha: Advent-Orion, Vyšehrad, 2003. 630 str. ISBN 80-7021-725-1.
- JOHNSON, LUKE TIMOTHY. *Evangelium podle Lukáše, Sacra pagina 3*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 458 str. ISBN 80-719-560-8.

- KERTELGE, KARL. *Markusevangelium*, NEBNT 2. Würzburg: Echter, 1994. 167 str. ISBN 3-429-01550-2.
- KERTELGE, KARL. *Die Wunder Jesu in Markusevangelium: Eine redaktionsgeschichtliche Untersuchung*. München: Kösel-Verlag, 1970. 231 str.
- LIMBECK, MEINRAD. *Evangelium sv. Marka*, MSKNZ 2. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. 207 str. ISBN 80-7192-219-6.
- LIMBECK, MEINRAD. *Evangelium sv. Matouše*, MSKNZ 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. 279 str. ISBN 80-7192-146-7.
- MAREČEK, PETR. *Ježíš Kristus v Matoušově evangeliu. Hlavní christologické tituly*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 147 str. ISBN 80-244-0771-X.
- MAREČEK, PETR. *Úvod do Nového zákona*. CMTF UP: 2007-2008. Nepublikovaná skripta pro potřeby studentů. Vystaveno 19.12.2007, citováno 17.3.2011. Dostupné z: <https://www.portalcmtf.upol.cz/index_dt.php>.
- MERELL, JAN. *Výklad evangelia sv. Marka*. Praha: ÚČČS, 1949. 185 str.
- MÜLLER, PAUL-GERHARD. *Evangelium podle Lukáše*, MSKNZ 3. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 175 str. ISBN 80-7192-261-7.
- Nová smlouva. Překlad KMS*. Praha: Nakladatelství KMS – Křesťanská misijní společnost 2000². 445 str. ISBN 80-86449-02-05.
- NOVOTNÝ, ADOLF. *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. 1399 str. ISBN 80-7017-528-1.
- Nový zákon*. Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. 871 str. ISBN 80-7192-873-9.
- PESCH, RUDOLF. *Markusevangelium*, I, HThK II/1. Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1989⁵. 480 str. ISBN 3-451-17336-0.
- PESCH, RUDOLF. *Markusevangelium*, II, HThK II/2. Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1991⁴. 606 str. ISBN 3-451-17975-X.
- POKORNÝ, PETR. *Literární a teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Vyšehrad, 1993. 333 str. ISBN 80-7021-052-4.
- RAHNER, KARL – VORGRIMLER HERBERT. *Teologický slovník*. Praha: Vyšehrad, 2009. 491 str. ISBN 978-80-7021-934-8.
- SAND, ALEXANDER. *Das Evangelium nach Matthäus*, Leipzig: St. Benno, 1989. 678 str. ISBN 3746204550.
- SCHMID, JOSEF. *Das Evangelium nach Markus*, RNT 2. Regensburg: Pustet, 1958⁴. 319 str.

- SCHNACKENBURG, RUDOLF. *Das Evangelium nach Markus*, I, GSL.NT 2/1. Düsseldorf: Patmos 1966. 228 str.
- SCHNACKENBURG, RUDOLF. *Das Evangelium nach Markus*, II, GSL.NT 2/2. Düsseldorf: Patmos 1970. 346 str.
- SCHWEIZER, EDUARD. *Das Evangelium nach Markus*, NTD 1. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1989⁷. 222 str. ISBN 3-525-51304-6.
- TICHÝ, LADISLAV. „Co lze říci o autorovi Markova evangelia“ *Studia theologica*, ročník 5, číslo 3 [37] 2003, str. 1-8. ISSN 1212-8570.
- TICHÝ, LADISLAV. *Úvod do exegeze Nového zákona*, CMTF UP: 2010. Studijní materiály, aktualizováno 22.9.2010, citováno 17.3.2011. Dostupné z:
<<http://www.cmtf.upol.cz/uploads/media/NZ.pdf>>.
- TICHÝ, LADISLAV. *Úvod do Nového zákona*. Svitavy: Trinitas, 2003². 285 str. ISBN 80-86036-79-0.
- TICHÝ, LADISLAV. „Verfasser und Entstehungsort des Markusevangeliums“ in *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, ed. L. Zajícová, ročník. 7, číslo 1, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, str. 129-140. ISBN 80-244-0583-0.

Seznam zkratek

aj.	a jiné
al.	alii (tj. další)
ed.	edited, edidit, editio (vydal, vydání)
EKK	Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament
ev.	evangelium
GSL.NT	Geistliche Schriftlesung. Erläuterungen zum Neuen Testament für die Geistliche Lesung
HthK	Herders theologischer Kommentar zum Neuen Testament
MSK.NZ	Malý stuttgartský komentář. Nový zákon
nakl.	nakladatelství
např.	například
NEBNT	Neue Echter Bibel – Neues Testament
NTD	Das Neue Testament Deutsch
NZ	Nový zákon
po Kr.	po Kristu
před Kr.	Před Kristem
PS	Písmo svaté
srov.	srovnej
str.	strana
sv.	svatý
SZ	Starý zákon
ThHK	Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament
tj.	to je
tzv.	tak zvaný

Označení biblických knih je převzato z *Nového zákona*, text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové Vulgátě, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, SZ str. 7-8, NZ str. 9.

Příloha

Název zázraku/evangelium	Mk	Mt	Lk
Uzdravení posedlého v synagoze	1,21-28		4,31-37
Uzdravení Šimonovy tchyně	1,29-31	8,14-15	4,38-39
Uzdravení malomocného	1,40-45	8,1-4	5,12-16
Uzdravení ochrnlého	2,1-12	9,1-8	5,17-26
Uzdravení člověka s ochrnlou rukou	3,1-6	12,9-14	6,6-11
Uzdravení posedlého v Gerase	5,1-20	8,28-34	8,26-39
Uzdravení ženy s krvotokem	5,25-34	9,20-22	8,43-48
Uzdravení dcery Syroféničanky	7,24-30	15,21-28	
Uzdravení hluchoněmého	7,31-37		
Uzdravení slepého v Betsaidě	8,22-26		
Uzdravení posedlého chlapce	9,14-29	17,14-21	9,37-43a
Uzdravení slepého u Jericha	10,46-52	20,29-34	18,35-43
Uzdravování večer	1,32-34	8,16-17	4,40-41
Uzdravování u Genezaretu	6,53-56	14,34-36	